

VI. Activitat de recerca

Programes de recerca

Secció Històrico-Arqueològica

Banc de dades de monedes catalanes

Director: Miquel Crusafont i Sabater

L'objectiu d'aquest programa és recollir les dades i classificar materials catalans existents a diferents arxius.

Catalunya Carolíngia

Directors: Josep M. Font i Rius
Anscari Manuel Mundó
i Marcet

Assessors: Antoni Pladevall i Font
Manuel Riu i Riu

L'objectiu d'aquest programa de recerca és recollir i publicar tots els documents referents als comtats catalans fins a l'any 1000, incloent-hi els preceptes dels reis francs expedits a favor de Catalunya. Aquest corpus és de gran interès per a la història dels segles ix i x de Catalunya i de l'Europa occidental de l'època carolíngia.

Corpus documental de les relacions internacionals de Catalunya i de la Corona d'Aragó

Directors: Maria Teresa Ferrer
i Mallol
Manuel Riu i Riu

Tal com s'anuncià a la memòria del curs 2006-2007, el primer volum del Corpus ja fou lliurat per a publicar el mes d'octubre de 2007.

Finalment s'ha adoptat el títol següent: *Tractats i negociacions diplomàtiques de Catalunya i de la Corona catalanoaragonesa a l'edat mitjana, I/1. Tractats i negociacions diplomàtiques amb Occitània, França i els estats italians, 1067-1213*.

El volum conté:

- BENITO I MONCLÚS, P. «Guerra, aliances per a la guerra i acords de pau. Estratègies militars i politicodiplomàtiques de l'expansió territorial ultrapirinenca de Barcelona i de la Corona d'Aragó (1067-1213)».
- FERRER I MALLOL, Maria Teresa. «Les relacions del comtat de Barcelona i de la Co-

rona catalanoaragonesa amb els estats italians en els segles XI-XII».

— BENITO I MONCLÚS, P.; SENDRA BELTRAN, P.; VELA I AULESA, C. «Corpus documental».

Hi han col·laborat també Rafael Ginebra i Molins, Roberto Pili i Esther Redondo García.

Després de la revisió feta pel Servei de Correcció Lingüística, tots els autors han revisat les correccions, han completat la llista bibliogràfica i han fet alguns afegits i correccions al text a causa de l'aparició de bibliografia nova. Carles Vela, a més, ha fet una altra revisió de tot el llibre per tal d'homogeneïtzar els aspectes formals de notes, aparat crític dels documents, remissions entre els dos estudis introductoris i citació homogènia de personatges i fets. La confecció dels índexs analítics que porta a terme Pilar Sendra ha ajudat molt a detectar possibles errors o esments diferents dels mateixos personatges o llocs, atesa la manca de fixació dels noms propis en aquesta època i la desaparició o canvis experimentats pels topònims. Esther Redondo ha hagut de modificar alguns noms als mapes i fer alguns retocs tant als mapes com als arbres genealògics. També ha confeccionat els mapes de l'itinerari de Jaume I, que s'han inclòs al llibret-programa distribuït als participants en el congrés del vuitè centenari de Jaume I, celebrat a Barcelona del 31 de març al

4 d'abril de 2008, que serà útil perquè aviat començarà el treball sobre aquest regnat.

Actualment el volum I/1 dels *Tractats* és a la impremta.

S'han presentat ponències a alguns congressos, que avancen alguns aspectes del volum I/2 i del II:

— VELA I AULESA, Carles. «Desmuntant la conflictivitat islamocristiana al segle XI: les relacions entre el comte de Barcelona i el rei de Dènia». Ponència presentada al col·loqui internacional «Conflictivitat i vies de solució a la Mediterrània medieval», celebrat a Barcelona el mes d'octubre de 2007 a la Institució Milà i Fontanals (CSIC).

— FERRER I MALLOL, Maria Teresa. «Panorama general de les relacions internacionals de Jaume I. Les relacions amb els estats italians». Ponència presentada al congrés internacional «El poder reial. Les institucions. La política internacional», celebrat a Barcelona del 31 de març al 4 d'abril de 2008.

— VELA I AULESA, Carles. «Relacions amb els països islàmics durant el regnat de Jaume I». Ponència presentada al congrés internacional «El poder reial. Les institucions. La política internacional», celebrat a Barcelona del 31 de març al 4 d'abril de 2008.

**Corpus textual de la Catalunya
del Nord: Catàleg d'Impresos
Rossellonesos (CIR)**

Directora: Eulàlia Duran i Grau

Aquest programa de recerca té per objectiu elaborar un catàleg d'impressions fetes a Perpinyà i al territori del Rosselló entre 1500, data de la primera impressió per Joan Rosenbach, i 1840, alhora que s'ocupa de l'estudi dels impressors nord-catalans i els llibreters establerts en aquest territori, de llur activitat empresarial i de la història de la cultura catalana en aquestes terres.

Durant el període 2007-2008 s'han seguit les directrius indicades a la memòria del programa de recerca per al trienni 2008-2010. La llista d'impresos a catalogar pel CIR s'actualitza constantment amb la consulta de catàlegs en línia que es van incorporant de mica en mica a la Xarxa i també amb catàlegs de llibreters de vell. Paral·lelament, de l'estudi dels textos impresos i de la documentació notarial en resulten dades precioses sobre edicions fins ara desconegudes.

És així que s'han localitzat nous títols (a tall d'exemple, dos impresos sense data però possiblement de 1814, publicats a la impremta de J. Alzine: *Pièces relatives au changement qui vient de s'opérer dans le gouvernement français. Traité de paix* i *Pièces relatives au changement qui vient de s'opérer dans le gouvernement français. Constitution*), nous

exemplars (a la Biblioteca de la Universitat de Barcelona, diversos impresos dels segles XVII-XIX que no estaven catalogats) i també notícia d'edicions fins ara desconegudes (una primera edició perpinyanesa de 1636 de la sintaxi de Joan Torroella, a les premses del llibreter Lluís Roure, o, també de la mateixa impremta i del segle XVII, les *Indulgències que guàñan los Congregants de la Congregació de aquest collegi en lo any 1629*). Els resultats de la recerca de nous testimonis han estat, fins ara, altament satisfactoris.

Pel que fa a les descripcions tipobibliogràfiques dutes a terme, es treballa sobre un corpus de més de set-cents títols i mil tres-cents exemplars, del qual la part dedicada als segles XV-XVII quedarà tancada el 2010; de moment, s'ha fet més del 85 % de les descripcions tipobibliogràfiques d'aquest període, i d'aquestes, cap a un 80 % són completes. És a dir, ja se n'han vist tres exemplars. També s'ha avançat en la catalogació dels impresos dels segles XVIII-XIX, tant en biblioteques al nostre abast com en altres fons. El curs 2007-2008 s'han fet estades llargues a Londres i Madrid i s'ha deixat tancada la de París, i també diversos desplaçaments curts que han permès d'avançar tal com era previst.

Pel que fa a la línia d'investigació sobre la impremta i la llibreteria nord-catalana, després de localitzar a l'Arxiu Departamental dels Pirineus Orientals material per a l'estudi dels impressors dels segles XVI-XVII, s'han trobat a la Biblioteca de

Catalunya (Fons de l'Arxiu de l'Hospital) diversos lligalls amb informació relativa a Samsó Arbús, de la segona meitat del segle XVI, que permeten completar i ampliar significativament les dades que fins ara es tenien sobre el personatge, el seu entorn familiar i la seva activitat empresarial. En aquests moments, partint d'aquestes troballes, E. Miralles i M. Comas redacten un ampli estudi que complementa un treball anterior seu (M. COMAS i E. MIRALLES, «La impremta a Perpinyà: Samsó Arbús», ATCA, vol. 25, 2006, p. 347-373) i que ha de quedar tancat aquest curs. Paral·lelament, s'han anat consultant altres fons notariaus, especialment a Barcelona i a Perpinyà, el buidatge dels quals ha aportat dades complementàries i precioses per a l'estudi d'aquests quatre segles d'impremta nord-catalana, sobretot sobre l'existència de nous llibreters, dels quals o no es tenia notícia o bé únicament se'n tenien informacions de manera indirecta, per referències de segona mà.

Durant el curs 2007-2008 han sortit publicats els següents estudis:

MIRALLES, E. «Dos llibres de devoció del notari Lluís Guilla». *Afers: Fulls de Recerca i Pensament*, núm. 58 (2007), p. 675-691. [Dossier «Notaris, homes i papers. El Nord català als segles XIII-XVIII», coordinat per J. Peytaví]

COMAS, M. «La vitalitat de la impremta a Perpinyà del segle XVI al segle XIX: de Rosenbach a Alzina». *Mirmanda*, núm. 2 (2007), p. 77-88.

VILA, P.; SERÈS-BRIÀ, R. «La *Regla de la gloriosa Santa Clara* (Perpinyà, 1707), un imprès no inventariat». AIEG, vol. XLVIII (2007), p. 361-364.

Pel que fa al primer article, com assenyala Joan Peytaví, coordinador del volum d'*Afers* dedicat a la Catalunya del Nord, l'estudi incorpora elements de renovació en l'estudi de la història literària d'aquestes terres: «el treball fa un repàs dels notaris productors de lletra, llengua i literatura personals. Hi involucra el món dels impressors, el predomini de les obres d'inspiració religiosa, la profusió de les segones creacions, etc., uns procediments que demostren un intent d'existir d'una creació catalana que sembla llavors a mitja asta. [...] Miralles ofereix, per tant, una lectura innovadora d'aquest món després de la tesi de Josep Sebastià Pons fa prop de vuitanta anys».

També és innovador l'estudi que M. Comas publica a la revista *Mirmanda*, una nova plataforma de difusió cultural de les terres del nord català: Comas, que està enlestint una tesi doctoral sobre les premses nord-catalanes de la primera meitat del segle XVII, fa un recorregut per quatre segles d'impremta a Perpinyà que posa al dia el ja clàssic de Joaquim Comet (1908) i les darreres aportacions de Gérard Bonet (2004) des d'un punt de vista divulgatiu. Finalment, Pep Vila, en col·laboració amb Rotllà Serès-Brià, ha donat a conèixer l'únic testimoni d'un imprès desconegut fins ara, que es guarda al fons

de les clarisses de Perpinyà: *Regla de la gloriosa Santa Clara* (Perpinyà, 1707).

Els resultats de la recerca desenvolupada fins ara es poden veure publicats a la pàgina web del CTCN: CIR, que es va posar en marxa el 2007. La pàgina web permet que la difusió de la tasca de recerca duta a terme pels membres de l'equip sigui més visible. El fet d'haver posat els materials en accés lliure és una manera de multiplicar-ne la difusió, de posar a l'abast la recerca perquè es pugui compartir i de fer-la arribar a receptors que, d'una altra manera, no hi haguessin accedit. Així, al mateix temps que la producció científica té la possibilitat d'obtenir una àmplia difusió també adquireix visibilitat, és a dir, en un entorn com el de la investigació, en què Internet i les noves tecnologies cada vegada van adquirint més protagonisme, fer-s'hi visible és cabdal i necessari per a assolir els objectius de la recerca, perquè tinguin ressò i perquè siguin reconeguts. En aquest sentit, l'àmplia difusió ja ha començat a ser efectiva, amb la inclusió, per exemple, de l'estudi de M. Comas «Un apunt sobre la literatura impresa a Perpinyà al primer terç del segle XVII», publicat a inicis de l'any 2007, en la bibliografia de l'article dedicat a l'impressor Pere Lacavalleria a l'enciclopèdia lliure *Viquipèdia*.

Finalment, cal assenyalar que diversos estudis dels membres del programa de recerca són en curs o s'han lliurat a impremta (*Revista de Catalunya, An-*

nals de l'Institut d'Estudis Gironins, etc.), s'ha començat a organitzar la jornada d'estudi sobre la impremta que és prevista per al 2010 i es treballa per incorporar un historiador de l'art, especialista en gravat, i col·laboradors externs (Sevilla i Madrid). D'altra banda, a la darrera trobada dels membres de l'equip de recerca es van marcar les línies d'actuació per al proper curs 2008-2009: catàleg d'impressos, estudi de la impremta i la llibreteria, preparació de la jornada d'estudi de 2010, difusió de la recerca (publicacions, conferències i web) i consulta de fons fins ara poc explorats (fons privats nord-catalans).

Corpus Vitrearum Medii Aevi (CVMA)

Directors: Anscari Manuel Mundó
i Marcet
Xavier Barral i Altet

L'objectiu genèric del programa del CVMA català és l'estudi científic i documentat, amb publicació final, de tots els vitralls medievals dels edificis religiosos i civils de Catalunya fins a mitjan segle XVI.

El projecte, iniciat a Amsterdam el 1952 i acceptat per la Unió Acadèmica Internacional el 1954, el regeix un Comitè Internacional amb seu a París. Cada país ha format el seu comitè. Fins ara s'ha publicat un centenar de volums de descripcions detallades i alguns inventaris de

vitral·ls; aquests segueixen les directrius establertes pel comitè central.

El comitè nacional del CVMA Catalunya (Anscari Manuel Mundó i Marcet, Xavier Barral i Altet, Joan Vila-Grau i Antoni Vila i Delclòs) forma part, amb personalitat pròpia i des de fa anys, del Comitè Internacional del Corpus Vitrearum. Cada any s'hi envia el report de l'estat del treball.

Encara que amb entrebancs seriosos i inevitables, aquest curs s'han continuat els treballs de recopilació i revisió que han d'anar en el volum v del CVMA. Manquen només uns documents de Cervera i el comentari adient.

S'ha fet revisió d'alguns textos de la segona part del volum darrerament introduïts. Hi ha hagut reunió de col·laboradors els dies 4 de desembre de 2007 i 13 d'abril de 2008, a més de contactes sovintejats entre ells per a constatar l'estat de la feina i les dificultats trobades.

Com cada any, s'ha enviat el resum de l'activitat del CVMA català a la UAI.

Cròniques polítiques de Ferran Soldevila per a l'estranger, 1926-1949

Director: Albert Balcells i González

L'objecte d'aquest programa és la recopilació i traducció de les cròniques polítiques que Ferran Soldevila publicà a *Le*

Journal de Genève entre 1926 i 1936 i al *Bulletin of Spanish Studies* entre 1926 i 1947 amb un estudi acompanyat d'un altre d'introductori. L'historiador era alhora un excel·lent periodista i els seus articles, pensats per a un públic estranger, resulten de gran interès per al públic català actual, atesa la llibertat amb què Ferran Soldevila escrivia, utilitzant un pseudònim a gairebé totes les seves cròniques al diari suís i a la revista universitària de Liverpool.

De Barcelona a València. Els orígens del patriciat urbà en el marc de l'expansió catalana del segle XIII (1238-1338)

Director: Enric Guinot i Rodríguez

L'objectiu general de la recerca és estudiar els orígens del patriciat urbà de la ciutat de València en el marc de la colonització feudal del segle XIII i principis del XIV, amb dues vessants d'anàlisi social. Una primera, més breu, dedicada a les possibles relacions entre l'oligarquia urbana de la capital catalana i els primers colons pobladors de la ciutat de València i una de segona, més extensa, de reconstrucció dels principals llinatges de la burgesia urbana valenciana del primer segle de la seva existència (1238-1338), a partir tant de la seva activitat econòmica com de la política en el nou municipi. El

projecte planteja una recerca en tres períodes històrics: un de primer, referit al temps de Jaume I, la generació de la conquesta; un de segon, al darrer terç del segle XIII, durant els regnats de Pere el Gran i Alfons II (1276-1291), i finalment, el temps de Jaume II, el canvi de segle (1291-1327).

Atenent l'estat de la qüestió del tema i la necessitat d'exhumar pràcticament el 90 % de la documentació a consultar, la metodologia de treball consta també de dues parts successives. Una primera dedicada a avaluar la participació del patriciat urbà de Barcelona en la conquesta de València i els seus interessos a la nova ciutat, tot a partir dels estudis sobre dit grup social. I una segona, de llarga durada, que haurà de reunir el cos documental existent sobre la ciutat de València del segle XIII i principis del XIV per a trobar-hi el rastre dels seus primers ciutadans.

A més de la redacció i publicació dels corresponents treballs històrics que donen compte dels resultats de la investigació, un dels resultats complementaris però significatius del projecte va ser l'elaboració d'un complet catàleg de la documentació doscentista existent per a la ciutat de València i sobre aquesta mateixa ciutat, la qual serà posteriorment posada a l'abast de la comunitat científica.

Aleshores, el pla de treball per a aquest any passa per acabar de localitzar

i regestar els documents relacionats amb els ciutadans de València del període cronològic proposat de les darreries del segle XIII, amb la complicació (i l'oportunitat de fornir millors dades) de l'aparició de dues noves sèries documentals que fins aquestes dates no es conservaven. Ens referim als primers protocols notariais coneguts de la ciutat de València (sis manuscrits de la dècada de 1290) i els set llibres del càrrec del justícia de la mateixa ciutat (1280 i 1299). Tots ells també resten inèdits però forneixen una magnífica informació complementària sobre activitats econòmiques, crèdit, negocis, deutes, etc., mitjançant la qual hom veu dia a dia els interessos de dit patriciat urbà en un temps en què aquest, la segona generació després de la conquesta, comença a consolidar-se també en l'àmbit polític gràcies als privilegis reials.

Edició crítica de les obres de Manuel Milà i Fontanals

Director: Manuel Jorba i Jorba

Al darrer quadrimestre de 2007 es va culminar la fase preparatòria, amb la recepció de la reproducció digitalitzada d'una bona part dels documents a editar tant en el primer volum previst com en els posteriors.

El treball dut a terme dins l'any en curs ha consistit a transcriure la major

part dels textos que s'han d'incloure en el tom I de les OC (*Articles i assaigs crítics, divulgatius i erudits*); revisar i compulsar els textos transcrits, i fixar i anotar els textos que s'han d'editar, a càrrec de Francesc Bernat i Baltrons (els textos lingüístics) i de Manuel Jorba i Jorba (el conjunt dels textos).

Escassetats, caresties, fams i mortaldats a Catalunya a l'edat mitjana. Estudi i corpus documental

Director: Antoni Riera i Melis

Aquest programa constitueix la segona part de la recerca *«De re frumentaria: Corpus de documentació municipal relativa al mercat urbà de cereals als Països Catalans a la baixa edat mitjana»*, que es va desenvolupar entre els anys 2002 i 2006. Si el passat programa tenia com a finalitat primordial crear un corpus de documentació inèdita sobre una temàtica tan important com desconeguda, l'actual pretén explotar científicament els 3.167 documents transcrits i anotats, a més de complementar-los amb noves aportacions. Ens proposem emprendre, durant el pròxim trienni, un estudi en profunditat de les crisis de subsistència i les mortaldats que patiren entre els segles XI i XV els territoris compresos entre Salses i la Sénia i calibrar el seu impacte sobre la societat i l'economia medievals. Els objectius específics són:

1) Construir una cronologia precisa de les escassetats, caresties, fams i mortaldats que van afectar Catalunya tot establint-ne la freqüència, la durada i la intensitat.

2) Precisar les causes i l'àmbit espacial dels dèficits alimentaris, analitzant-ne les relacions existents amb les oscil·lacions climàtiques i els canvis agraris i identificant els factors que expliquen l'expansió i el perllongament de les fams.

3) Cartografiar l'origen i la difusió de les principals pandèmies i examinar la relació de causa-efecte entre la manca d'aliments i la mortalitat.

4) Mesurar les conseqüències de les fams i de les mortaldats en la demografia, l'economia i la societat rural i urbana.

5) Analitzar el paper desenvolupat per diferents agents socials en la gènesi i el desenvolupament de les crisis, així com els mecanismes dissenyats per les diverses esferes del poder per tal de neutralitzar-ne els efectes més perjudicials.

6) Estudiar les representacions i explicacions coetànies de les caresties i les fams.

7) Completar el corpus amb les transcripcions dels documents inèdits recollits als arxius des de 2002.

Pel que fa a la metodologia, es pretén transcendir les velles visions neomaltusianes mitjançant l'adaptació de les noves propostes d'anàlisi aportades recentment pels «economistes de la fam» del Tercer Món a l'estudi de les crisis ce-

realistes medievals. La reflexió recolzarà sobre una àmplia base d'informació inèdita i editada, obtinguda d'una consulta intensiva de les sèries documentals municipals, reials, eclesiàstiques i notariales, així com de la historiografia, la teoria mèdica i la literatura moral coetànies.

Estat actual del programa i realitzacions

Durant el curs 2007-2008 l'equip de recercadors —d'acord amb el cronograma establert— ha treballat en diversos arxius de Barcelona i en biblioteques europees i nord-americanes.

Antoni Riera i Melis ha examinat els registres de cancelleria dels regnats de Jaume I i de Pere el Gran, conservats a l'Arxiu de la Corona d'Aragó: ACA, C, reg. 1-60 (1252-1282). L'objectiu d'aquesta recerca és establir una cronologia prou precisa dels inicis de les crisis cerealistes de la baixa edat mitjana arreu de la Corona catalanoaragonesa.

Joan Josep Càceres Nevot, després de llegir la seva tesi doctoral sobre les caresties del segle XIV, ha continuat a l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona el buidatge de la sèrie «Registres de Deliberacions del Consell de Barcelona: AHCB, Deliberacions, reg. 24-33 (1478-1499)», corresponent a l'època del «redreçament» i de la segona guerra dels Remences, un període gairebé abandonat per la historiografia catalana després de les valuoses, però ja llunyanes, aportacions de Jaume Vicens i Vives.

Pol Serrahima Balius ha iniciat la seva participació en la recerca consultant a l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona la sèrie «Clavaria, els registres comptables del Consell de Barcelona: AHCB, Clavaria, vol. 70-92 (1457-1476)».

Montserrat Richou i Llimona ha consultat selectivament a l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona els protocols dels principals notaris comercials: Pere de Torre, Jaume Bruniquer, Jaume de Comarmena, Llorenç de Canals, Pere Borrell, Pere de Folgueres (major), Pere Oms, Pere Martí, Francesc de Lladernosa, Guillem d'Orta, Andreu Figuera, Ramon de Massana, Jaume Ballester, Llorenç de Roca, Berenguer Ermengol, Antoni Bellver, Felip Gombau, Francesc de Pujol, Jaume Just, Bernat Castellvell, Francesc de Relat, Joan Nadal, Tomàs de Bellmunt, Guillem Donadeu i Bartomeu Massons (major).

Josep Fernández Trabal ha buscat informació inèdita relativa al Baix Llobregat a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, buidant les sèries «Processos» (1372A-D i 1298D); la Batllia General de Catalunya (man. 318); l'Arxiu del Palau-Requesens, on ha examinat el lligall 258; el registre de la cúria de Molins de Rei (1425-1430); el manual de Joan de Moles, notari de Molins de Rei (1426-1429); el *Llibre de les ordinacions de la vila de Martorell* (1487); el *Llibre de les ordinacions per a la venda de vi en la vila de Martorell* (1490); el *Llibre de les ordinacions dels oficis en la vila de Martorell* (1496); el

Llibre de privilegis de la vila de Martorell, i l'Arxiu Capítular de Barcelona, del qual ha consultat la secció «Marmessories de la Pia Almoina», tot transcrivint el dietari de Bartomeu de Miramar, notari de Molins de Rei (1338-1391).

Pere Benito i Monclús, durant el curs 2007-2008, ha efectuat una estada, amb una beca Marie Curie, al Laboratori de Medievalística Occidental de París (LAMOP, Universitat de París I), circumstància que li ha permès de freqüentar la Biblioteca de l'Escola Nacional de Chartes, la Biblioteca Central de la Sorbona i la Biblioteca Halphen del LAMOP, on ha buidat les edicions de les fonts cronístiques franceses dels segles XI-XIII.

La documentació inèdita recollida per Joan Josep Càceres, Pol Serrahima i Josep Fernández Trabal ha estat transcrita i anotada, per tal d'integrar-la al corpus documental. La documentació inèdita reunida per Antoni Riera i Melis i Montserrat Richou així com les referències bibliogràfiques seleccionades per Pere Benito han estat regestades i incloses en una base de dades, a fi de facilitar-ne la consulta per tots els membres de l'equip, que les utilitzaran en la redacció de les respectives monografies.

Difusió dels resultats

Antoni Riera i Melis ha utilitzat la informació arxivística i bibliogràfica aportada per la recerca durant el curs 2007-2008 en les activitats següents.

Participació en cursos universitaris

— «Alimentazione e religione». Curs de 6 crèdits ECTS, impartit a la Universitat de Bolonya durant el mes d'abril de 2008 dins del màster europeu Història i cultura de l'alimentació, que imparteixen conjuntament la Universitat de Bolonya, la Universitat de Barcelona i la Universitat de Tours.

— «Temps i ritmes de l'alimentació». Curs de 3 crèdits ECTS, impartit a la Universitat de Barcelona durant el mes de maig de 2008 dins del màster europeu Història i cultura de l'alimentació, que imparteixen conjuntament la Universitat de Bolonya, la Universitat de Barcelona i la Universitat de Tours.

— «La taula senyorial a Catalunya durant el segle XII». Lliçó teòrica impartida dins del curs «Amors i odís, pietat i revoltes, sons i mots: el món de Guillem de Berguedà», organitzat per la Universitat de Barcelona a Berga del 7 a l'11 de juliol de 2008.

Participació en congressos científics i seminaris internacionals

— «Les disettes du premier quart du xive siècle dans la Couronne d'Aragon». Classe pràctica impartida a la Universitat de París I (Panthéon-Sorbona) dins del seminari internacional «Disette, famine et mortalité dans l'Europe Médieval: le temps et l'espace des crises de cycle court», organitzat pel Laboratori de Medievalística Occidental de París de l'1 al 3 de novembre de 2007.

— «Proyección mercantil de Catalunya en el Languedoc (siglos XIII-XV)». Classe teòrica impartida en el VI Seminari Internacional d'Història Medieval: «Comerciar en la Baja Edad Media: mercados, instituciones y mercaderes en el Mediterráneo y el Atlántico», organitzat per la Universitat d'Alacant a la Nucia (Alacant) del 29 de novembre a l'1 de desembre de 2007.

— «Tener siempre bien aprovisionada la población. Los cereales y el pan en las ciudades catalanas durante la Baja Edad Media». Ponència del 5th International Meetings of the Middle Ages: «Feeding the city in the Middle Ages», organitzat per la Universitat de Cantàbria i el Govern de la Rioja a Nájera del 22 al 25 de juliol de 2008.

Pere Benito i Monclús ha ofert un avançament de resultats a «Del castillo al mercado y silo. La gestión de la renta cerealícola como estrategia de rentabilización del dominio de la Pia Almoína de Barcelona en la castellanía de Sitges», comunicació presentada al XII Congrés d'Història Agrària, organitzat per la Societat Espanyola d'Història Agrària a Còrdova del 13 al 15 de març de 2008.

Publicacions

Llibres

OLIVA, H. R.; BENITO, P. [ed.]. *Crisis de subsistencia y crisis agrarias en la Edad Media*. Sevilla: Universidad de Sevilla, 2007. 357 p.

RIERA I MELIS, A. *Jaume I i la seva època: Anàlisi breu d'un important llegat polític i cultural*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2008.

Tesis doctorals en xarxa

CÀCERES NEVOT, J. J. *La participació del consell municipal en l'aprovisionament cerealier de la ciutat de Barcelona (1301-1430)*. Barcelona: Universitat de Barcelona, 2007. 267 p.

BANEGAS LÓPEZ, R. A. *L'aprovisionament de carn a Barcelona durant els segles XIV i XV*. Barcelona: Universitat de Barcelona, 2007.

RICHOU I LLIMONA, M. *El Baix Maresme a l'època medieval*. Barcelona: Universitat de Barcelona, 2007.

Articles de revista i capítols de llibre

RIERA I MELIS, A. «Crisis frumentarias y políticas municipales de abastecimiento en las ciudades catalanas durante la Baja Edad Media». A: OLIVA, H. R.; BENITO, P. [ed.]. *Crisis de subsistencia y crisis agrarias en la Edad Media*. Sevilla: Universidad de Sevilla, 2007, p. 124-159.

— «El valor dels erms. La gestió de les pastures a Catalunya (segles XI-XIII)». A: SABATÉ, F. [ed.]. *Natura i desenvolupament: El medi ambient a l'edat mitjana*. Lleida, 2007, p. 221-250.

— «El comerç internacional a la Corona catalanoaragonesa durant el segon terç del segle XIII». A: *Un mar de lleis:*

De Jaume I a Lepant. Barcelona: Institut Europeu de la Mediterrània, 2008, p. 41-62.

BENITO I MONCLÚS, P. «*Et si sterilitas, ut solet, in terra illa fuerit*. Frecuencia, longevidad y gravedad de las carestías en Cataluña durante la “fase de crecimiento” de la economía medieval». A: OLIVA, H. R.; BENITO, P. [ed.]. *Crisis de subsistencia y crisis agrarias en la Edad Media*. Sevilla: Universidad de Sevilla, 2007, p. 79-110.

El Fons Pere Calders.

Estudi i edició. Construcció d'una base de dades

Director: Jordi Castellanos Vila

L'objectiu del programa és l'estudi dels documents i originals del Fons Pere Calders de la Universitat Autònoma de Barcelona, la preparació de l'epistolari i dels contes i novel·les inèdits de Pere Calders per a la seva publicació, si és el cas, i l'elaboració d'un banc de dades de l'obra gràfica, periodística i literària de l'escriptor i dels escrits i crítiques sobre la seva obra.

El Fons Pere Calders es troba ja definitivament dipositat i catalogat dins la Biblioteca d'Humanitats de la Universitat Autònoma de Barcelona.

La Biblioteca d'Humanitats compta ja amb tota la documentació del

fons i la que s'hi ha afegit gràcies a aquest projecte (escrits, dibuixos, il·lustracions, acudits, fotografies, etc., dispersos a diaris i revistes com *Diario Mercantil*, *Avui*, *L'Esquella de la Torratxa*, *Papitu*, *Diari de Barcelona*, *Quaderns de l'Exili*, *Fascicles Literaris*, *Pont Blau*, *Lletres*, *Serra d'Or*, *Canigó*, *El Periódico*, etc.), escanejada i indexada, en un banc de dades que ben aviat serà d'accés públic.

Durant aquest curs s'ha treballat en les edicions següents:

La ciutat cansada. Ed. a cura de Jordi Castellanos. Pròleg de Joan Melcion. Barcelona: Edicions 62, 2008. 231 p. (El Balanci; 581)

La marxa cap al mar. Edició i pròleg de Carlos Guzmán Moncada. Presentació de Jordi Castellanos. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona. [En premsa]

Sense anar tan lluny. Edició i pròleg de Valentí Rossell. Presentació de Jordi Castellanos. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona. [En premsa]

S'està acabant d'enllestir l'edició anotada de l'epistolari Vicenç Caldés - Pere Calders (1939-1963), a cura de Magda Alemany. S'han mantingut contactes amb Edicions 62 per a la seva publicació.

La pàgina web, ja totalment enllestida, s'ha incorporat al fons de l'IEC. Es pot consultar a l'adreça <http://www.iec.cat/perecalders/>.

Forma Orbis Romani - Forma Conventus Tarraconensis

Director: Josep Guitart i Duran

El programa Forma Orbis Romani (FOR), promogut per la Unió Acadèmica Internacional, és un programa de recerca de topografia arqueològica del món romà que es proposa la reconstrucció històrica dels territoris antics, portant la cartografia i l'anàlisi al marc regional mitjançant mapes de detall (generalment a l'escala 1:25.000 o 1:50.000) que permeten una localització precisa de les dades, mantenint a la vegada una visió general del territori corresponent.

El programa FOR a Catalunya i una part del País Valencià es concreta en la Forma Conventus Tarraconensis, que comporta la preparació de diversos volums, cadascun dels quals ha de cobrir una àrea amb coherència historico-topogràfica. La primera etapa del programa comprèn els territoris immediats de les principals ciutats romanes de Catalunya.

Estat actual del programa i realitzacions

Durant aquest curs 2007-2008 s'ha treballat bàsicament en la preparació del volum *Tarraco II*, en col·laboració amb l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica i en el marc del projecte més ampli «Estudi del paisatge arqueològic antic de l'*Ager Tarraconensis* (a la dreta del riu Francolí)». El territori inclòs en aquest

volum comprèn la comarca del Tarragonès a la dreta del Francolí, una part del Baix Camp i el municipi d'Alcover, a l'Alt Camp. S'ha estudiat arqueològicament el territori mitjançant una aproximació multidisciplinària i des d'una perspectiva diacrònica, amb estudis de geologia, recursos hídrics i minerals, evolució dels sòls, clima, flora, fauna i morfologia del territori i dels antics assentaments humans.

L'estudi dels assentaments humans s'ha fet a partir d'una sèrie de campanyes de prospeccions que ha combinat les extensives i les intensives o de «tansects» amb cobertura total. Les dades s'estan tractant amb un GIS, i a partir dels resultats s'avaluen els models de poblament i l'evolució de l'estructura del territori i de l'explotació i adaptació humana a l'entorn. El programa ha produït ja diverses publicacions i ponències a reunions científiques, i, a més del volum corresponent de la FOR, s'està treballant també en l'elaboració d'una monografia que recollirà els nombrosos resultats assolits.

Paral·lelament, s'ha conclòs la preparació del volum *Tarraco I (Cossetània oriental)*, corresponent a l'actual Baix Penedès, i s'ha seguit treballant en la preparació del volum *Baetulo*.

Llatí i escriptura als Països Catalans en època romana. Els documents directes

Director: Marc Mayer i Olivé

La finalitat d'aquest programa de recerca és l'estudi de les particularitats del llatí en l'àmbit lingüístic català i la introducció de les dades epigràfiques en el programa internacional EAGLE.

Llibres de matrícula de les insaculacions (llibres de l'ànima) de la ciutat de Barcelona (1498-1713)

Directora: Eva Serra i Puig

La intenció d'aquest projecte, concebut per a tres anys, és posar a mans dels investigadors d'història de Catalunya dels segles moderns anteriors a la Nova Planta la nòmina de les persones que podien participar i participaven en el sistema electoral municipal de Barcelona a través del sistema d'insaculació; en el cas de Barcelona, introduït el 1498.

Fins ara es disposa de la nòmina dels extrets o elegits com a consellers. Cinc conselleries fins a 1641 i sis conselleries, amb l'obtenció del conseller menestral, d'ençà del 30 de desembre de 1641, sota la pressió social de la conjuntura de la Guerra dels Segadors. Aquesta llista prové del volum primer de

les *Rúbriques de Bruniquer* (Barcelona, 1912) i algunes dades més, del *Manual de novells ardits* o *Dietari de l'antic consell barceloní - 1390-1714* (Barcelona, 1892-1975). L'obra de Jaume Vicens i Vives *Ferran II i la ciutat de Barcelona: 1479-1516* (Barcelona, 1936-1937) ha estat i segueix sent un punt de partida d'investigació i debat sobre el tema insaculatori. Després, els treballs de Josep Maria Torras i Ribé, de Fernando Sánchez Marcos, de James Amelang, de Joan Lluís Palos, de Núria Florensa o de María Adela Fargas Peñarrocha sobre institucions barcelonines o elits de la ciutat han col·laborat a millorar el coneixement de les oligarquies històriques de Barcelona i els seus vincles amb el poder municipal.

Amb tot, l'estudi del poder municipal i la base social que el sostenia i dels canvis produïts entre 1498 i 1714 encara no disposa de la nòmina del personal amb capacitat electoral. Manca, doncs, una edició completa de les persones insaculades, és a dir, amb drets electorals, no sols pel que fa a la conselleria i el Trentenari sinó també pel que fa al Consell de Cent i als oficis municipals, en la línia dels treballs de J. Cabestany sobre la nòmina de la matrícula de mercaders de Barcelona (DEIMH, 1961 i 1964).

Aquest projecte ha suposat en primer lloc la necessitat de comprovar l'estat de la documentació de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona refe-

rent a insaculacions municipals. Inicialment, ha estat un suport informatiu important el treball de Sebastià Riera i Viader «Les fonts municipals del període 1249-1714. Guia d'investigació», *Barcelona: Quaderns d'Història*, núm. 4 (2001), p. 239-274.

De seguida s'ha pogut observar que els llibres de l'ànima o de matrícula de la ciutat de Barcelona fins a l'any 1626 no començaven a ser documentalment bons i complets. Per tant, ha calgut trobar una base documental substitutòria per a l'etapa 1498-1626. Un treball orientatiu per a trobar aquesta documentació substitutòria ha estat l'obra de Carme Batlle i Maria Teresa Ferrer *El «Llibre del Consell» de la ciutat de Barcelona: Segle XV: les eleccions municipals*, Barcelona, CSIC, Institució Milà i Fontanals, Departament d'Estudis Medievals, 2007. Aquest treball utilitza fonamentalment els Registres de Deliberacions (AHCB, 1B-II).

Actualment aquests registres ja han estat microfilmats i no n'és possible la consulta directa, ja que molts d'ells no són de bona lectura. Com a contrapartida, s'ha tingut la possibilitat de contrastar aquestes deliberacions amb les Bosses de Deliberacions (AHCB, 1C-XIII), és a dir, els esborranys de les primeres. Amb tot, una gestió de l'actual director de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona, senyor Xavier Tarraubella i Mirabet, feta en nom del projecte aprovat per la Secretaria

Científica de l'IEC, permet la consulta directa de les deliberacions, la qual cosa ha facilitat enormement la tasca de buidatge. També, una documentació en part substitutiva i complementària ens prové de material ordenat cronològicament en caixes dins la sèrie 1C-VIII d'insaculacions de l'AHCB, que són documents solts, sovint també esborranys, i no volums correlatius formalitzats. D'altra banda, en aquestes caixes, també s'hi pot trobar documentació d'insaculació complementària, com decrets, documentació normativa, habilitacions o renúncies, que pot ser objecte de transcripció o de comprovació.

A més d'aquesta tasca de precisió de les unitats arxivístiques, l'equip format pels investigadors Jordi Buyreu, Núria Florensa, Sílvia Jurado, Eduard Martí, Miquel Pérez Latre i Eduard Puig ha iniciat l'elaboració d'una base de dades, adequada per al buidatge previst i encaiminada a recollir totes les dades relatives al caràcter de les persones concretes insaculades en funció, si més no, d'una doble ordenació, cronològica i alfabètica. Sobre aquesta base de dades s'ha començat a fer el buidatge de diverses unitats arxivístiques, i en una primera fase s'ha comprovat la bondat de la base de dades i s'ha corregit en funció del material disponible, que conté algunes variacions o canvis segons la documentació i la cronologia.

Materials de les coves prehistòriques de Serinyà

Director: Narcís Soler i Masferrer

La finalitat d'aquest programa és preparar, estudiar i publicar els materials de les excavacions antigues i modernes de les coves prehistòriques de Serinyà.

Preparació per a l'edició de documents econòmics i de cancelleria sobre la cultura catalana medieval

Directora: Maria Teresa Ferrer i Mallol

Durant l'any 2007 Daniel Duran i Esther Redondo, amb la revisió posterior del professor Ignasi J. Baiges, van treballar en la revisió del treball que havia quedat inèdit del professor Josep Trenchs Odena, que l'havia confiat, abans de morir, a Maria Teresa Ferrer i Mallol perquè se n'ocupés de l'edició. Era necessària la revisió de la versió mecanografiada, perquè l'autor no l'havia poguda fer, i la informatització. És una col·lecció documental sobre diversos aspectes de la cultura, basada en els registres de la Cancelleria Reial i en documents econòmics de la sèrie del Mestre Racional. Alguns documents són presentats només en forma de resum, mentre que d'altres ofereixen el text documental. En el primer cas es troben els documents que ja han estat pu-

blicats en edicions esparses de diferents autors i en el segon, els documents inèdits i de més interès. Ha estat revisat tot a l'Arxiu de la Corona d'Aragó i ha estat unificada la presentació, la numeració, etc. Els documents comprenen des del regnat de Pere el Gran (1275-1285) fins al de Joan I (1287-1396). Ignasi J. Baiges, de la Universitat de Barcelona, redactà una introducció sobre l'interès d'aquesta mena de documentació per a l'estudi de la cultura catalana medieval. En total, l'obra compta amb sis-cents dinou folis, als quals cal afegir els índexs de noms de persona i lloc dels documents, que ja estan elaborats, però que cal acabar de revisar per decidir sobre alguns problemes, i una breu presentació de Maria Teresa Ferrer i Mallol. Gairebé ja es troba a punt de publicar.

Recerca arqueològica de la ciutat romana de Iesso (Guissona)

Director: Josep Guitart i Duran

Sota l'actual vila de Guissona es conserva l'important jaciment arqueològic de la ciutat romana de *Iesso*, nucli urbà que, juntament amb *Ilerda* (Lleida) i *Aeso* (Isona), estructurava en època romana els territoris de les terres de ponent de l'actual Catalunya. La recerca arqueològica d'aquest jaciment es porta a terme en el marc del Patronat d'Arqueologia de Guis-

sona, del qual l'IEC forma part com a membre fundador juntament amb l'Ajuntament de Guissona, la Diputació de Lleida, el Consell Comarcal de la Segarra i la Universitat Autònoma de Barcelona, i està centrada d'una part en l'excavació arqueològica del Parc Arqueològic de Guissona, una part important del jaciment (gairebé 2 ha), i de l'altra, en l'estudi històric i arqueològic del conjunt d'aquesta ciutat i del seu territori.

Estat actual del programa i realitzacions

Durant el curs 2007-2008 s'han portat a terme al Parc Arqueològic de Guissona dues campanyes d'excavació, una de l'1 de setembre al 30 d'octubre de 2007 i l'altra de l'1 de juny al 19 de juliol. Del 7 de juliol al 19 de juliol l'excavació es va combinar amb el II Curs d'estiu d'arqueologia de camp, amb participació d'estudiants universitaris.

L'activitat s'ha centrat en la continuació de l'excavació de les restes de les termes públiques de la ciutat romana ubicades al Parc Arqueològic. S'ha treballat fonamentalment en el que va ser el pati descobert de les termes, situat a ponent de l'edifici termal pròpiament dit. S'ha completat l'excavació de la gran *natatio* de les termes, que era una piscina a l'aire lliure que mesurava 10,60 metres de llargada per 6,30 d'amplada i que ha aparegut en un excel·lent estat de conservació, i s'ha ampliat l'excavació en extensió del pati cap al nord i cap a l'oest

per tal de completar l'establiment dels límits d'aquest complex termal, tasca que encara no s'ha pogut completar i que caldrà continuar en les campanyes del proper curs. En qualsevol cas, les seves dimensions superaven amb escreix els 1.500 metres quadrats.

L'excavació realitzada fins ara ha posat en evidència que aquest complex termal va tenir una evolució molt significativa per a la interpretació historico-arqueològica de la ciutat. S'han detectat fins ara tres fases d'aquesta evolució. A la primera fase, la més antiga, l'edifici termal era de dimensions més reduïdes i només s'ha pogut veure en alguns punts concrets, ja que està situat a una cota inferior i cobert en bona part pels paviments de les fases posteriors. La segona fase va consistir en una ampliació important del complex termal cap al nord, ocupant un espai on fins aleshores hi havia altres edificis de la ciutat, segurament cases diverses que van ser enderrocades. Els paviments d'aquesta fase es van elevar respecte als de la fase anterior, fet que comporta que sota els paviments de les termes de la fase 2 es conservin les restes tant de les termes anteriors com de les cases enderrocades per a l'ampliació. La fase 3 va comportar una nova remodelació de les termes, segurament de gran envergadura, que va suposar una nova sobrelevació dels nivells de circulació. Malauradament, però, d'aquest darrer edifici termal se n'ha conservat molt poc,

ja que segurament les seves ruïnes van ser desmuntades en època medieval i moderna per aprofitar la pedra i per sistematitzar els camps de conreu de l'entorn de la vila. Pel que fa a la cronologia de les diverses fases d'aquesta evolució, de moment es pot avançar que la fase 2 se situa a la primera meitat del segle I dC i la fase 3 cal situar-la entre la darrerïa del segle I dC i el començament del segle II dC. Pel que fa a la fase 1, no tenim encara evidències per a situar-ne la cronologia inicial, però probablement es remunta al segle I aC.

Repertori de manuscrits catalans

1474-1714

Directora: Eulàlia Duran i Grau

Durant el curs acadèmic 2007-2008 s'ha treballat en les dues línies obertes del *Repertori*, dedicades respectivament als períodes 1474-1620 i 1620-1714. L'equip de treball ha estat integrat per Eulàlia Duran (Secció Històrico-Arqueològica), directora, i dos col·laboradors: Maria Toldrà (coordinació) i Joan Mahiques.

Pel que fa a la línia del *Repertori* dedicada al període 1474-1620, el mes de juliol de 2008 es va lliurar a l'IEC, per publicar, el volum IV del *Repertori de manuscrits catalans (1474-1620)*. Conté la descripció dels manuscrits redactats als països de parla catalana de l'antiga Corona d'Aragó, en qualsevol llengua, durant

aquest període que es custodien en els següents arxius i biblioteques: Arxiu Històric Fidel Fita (Arenys de Mar); Arxiu Històric Comarcal de Cervera; Arxiu Capitular de Girona; Arxiu Diocesà de Girona; Biblioteca del Seminari Diocesà de Girona; Biblioteca Tomàs de Lorenzana o Biblioteca Pública de Girona; Arxiu i Biblioteca Capitular de la Seu d'Urgell; Biblioteca del Monestir de Montserrat; Biblioteca del Monestir de Poblet; Arxiu Històric Comarcal de Ripoll; Casa de Cultura - Biblioteca Lambert Mata (Ripoll); Arxiu Diocesà de Solsona; Biblioteca Pública de Tarragona; Arxiu Capitular de Tortosa; Arxiu de la Ciutat de Tortosa; Arxiu Enrique Bayerri (Tortosa); Arxiu Històric Diocesà de Tortosa; Arxiu Parroquial de Sant Lluç d'Uldecona; Arxiu Històric Comarcal de Valls; Arxiu i Biblioteca Episcopal de Vic; Biblioteca Arxiu Familiar Geli-Anglada (Vilamacolum); Biblioteca Museu Víctor Balaguer (Vilanova i la Geltrú), i Arxiu Històric de la Companyia de Jesús de Catalunya (Barcelona). L'elaboració del volum ha anat a càrrec d'un equip d'especialistes de diferents disciplines, format per Eulàlia Duran (direcció), Maria Toldrà (coordinació), M. del Mar Batlle, Carme Camps, Antoni Cobos, Joan Mahiques, Eulàlia Miralles, Enric Querol, Joan Requesens i Glòria Sabaté.

Pel que fa a la línia del *Repertori* dedicada al període 1620-1714, s'ha continuat treballant en les descripcions dels manuscrits de la Biblioteca Universitària de

Barcelona, s'han corregit les dels volums de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona i s'ha iniciat la recopilació dels materials corresponents a la secció de manuscrits «Miscel·lània» de l'Arxiu de la Corona d'Aragó.

S'ha elaborat una proposta de creació de base de dades sobre manuscrits catalans de l'edat moderna, que en un primer estadi partirà de la conversió a un format informàtic de les fitxes sobre els aproximadament mil trenta-cinc manuscrits descrits en els cinc volums del *Repertori* (quatre del període 1474-1620 i un de 1620-1714).

Els volums publicats del *Repertori* formen part dels títols de l'IEC que seran digitalitzats en el marc de l'acord amb Google.

Publicació

DURAN, Eulàlia [dir.]; TOLDRÀ, Maria [coord.]; BATLLE, M. del Mar; CAMPS, Carme; COBOS, Antoni; MAHIQUES, Joan; MIRALLES, Eulàlia; QUEROL, Enric; REQUESENS, Joan; SABATÉ, Glòria. *Repertori de manuscrits catalans (1474-1620)*. Vol. IV. Barcelona: IEC, 2008. 470 p.

Secció de Ciències Biològiques

Anàlisi bioestadística dels resultats obtinguts en estudis de cerca de biomarcadors per tècniques de proteòmica

Director: Francesc Gonzàlez i Sastre

En aquest estudi s'han avaluat diferents mètodes estadístics per a l'anàlisi dels perfils proteics obtinguts per espectrometria de masses MALDI-TOF en pacients amb càncer de cap i coll i en pacients amb adenocarcinoma pancreàtic.

Càncer de cap i coll

Es van analitzar els perfils proteics de noranta-sis pacients amb carcinomes escatosos infiltrants de cap i coll en estadis inicials (I-II), prèviament al tractament amb radioteràpia, amb l'objectiu d'identificar el grup de pacients amb resposta al tractament (grup lliure de malaltia, $n = 63$) i el grup de pacients amb recaiguda (grup de recidiva, $n = 30$).

Mitjançant el programari ClinPro Tools 2.2 (Bruker Daltoniks, Leipzig, Alemanya) es va alinear, normalitzar i assignar la relació massa/càrrega (m/z) dels pics dels espectres de masses. Aquest procés va donar lloc a perfils amb 268 pics en el rang de masses de 900 a 15.000 daltons.

No es van trobar diferències estadísticament significatives en la intensitat individual dels pics entre el grup lliure de malaltia i el grup de recidiva. Tampoc no

es van identificar perfils diferencials utilitzant algorismes genètics, anàlisi de la component principal o xarxes neurals, totes tres tècniques incloses en el programari ClinPro Tools 2.2.

L'anàlisi de regressió logística binària realitzada amb SPSS 15.0 no va generar models amb capacitat discriminant entre ambdós grups.

En conclusió, els pics obtinguts mitjançant extracció de pèptids del sèrum per cromatografia basada en ions immobilitzats (IMAC-Cu) i la posterior anàlisi per espectrometria de masses MALDI-TOF no produeixen perfils peptídics diferenciadors de grups de pacients amb càncer de cap i coll amb resposta al tractament radioteràpic.

Adenocarcinoma pancreàtic

Es van analitzar els perfils proteics de pacients amb diagnòstic confirmat d'adenocarcinoma pancreàtic (ACP, $n = 49$) i de pancreatitis crònica (PC, $n = 55$).

Mitjançant el programari ClinPro Tools 2.2 (Bruker Daltoniks, Leipzig, Alemanya) es va alinear, normalitzar i assignar la relació massa/càrrega (m/z) dels pics dels espectres de masses. Aquest procés va donar lloc a perfils amb 273 pics en el rang de masses de 900 a 15.000 daltons.

Es van trobar diferències estadísticament significatives en la intensitat de 42 pics ($p < 0,05$), 25 dels quals estan

augmentats en el grup de pacients amb ACP. Aquests pics es van utilitzar per a construir models d'algoritmes genètics i xarxes neurals i van donar com a resultat models amb una capacitat discriminant moderada. Tanmateix, aquests models inclouen un nombre de pics elevat (25) que invalida parcialment el resultat, per la relativament petita grandària de les mostres analitzades.

L'anàlisi de regressió logística binària amb SPSS 15.0 va trobar diferents combinacions de pics. Aquesta capacitat diagnòstica va ser comparada amb la del marcador tumoral CA19.9, el qual també va ser incorporat als models.

D'aquestes dades es desprèn que el rendiment diagnòstic del marcador tumoral CA19.9 s'incrementa notablement amb els resultats derivats dels perfils peptídics. La combinació del CA19.9 amb els pics de m/z 1006 i 1929 assoleix una sensibilitat del 89.9 i una especificitat del 92.7.

En conclusió, la combinació de magnituds bioquímiques tradicionals i de les dades obtingudes de perfils proteics obtinguts per espectrometria de masses MALDI-TOF constitueix una potencial eina diagnòstica. Tanmateix, cal validar aquests resultats en un grup independent de pacients, així com identificar biològicament els pèptids discriminants.

Banc de la bibliografia sobre biodiversitat a Catalunya

Director: Xavier Llimona i Pagès

L'objectiu d'aquest programa és la continuació de la base de dades Biblionatura, creada per facilitar la localització pública per Internet de tota mena de fonts bibliogràfiques que continguin dades sobre biodiversitat de Catalunya i de la resta dels Països Catalans.

Bateria de tests verbals

Director: Lluís Garcia i Sevilla

Els tests o proves psicotècnics en la nostra llengua són més aviat escassos. Aquesta situació comporta el descrèdit de les mesures psicològiques, perquè en aquest mesuratge la llengua i la cultura de l'examinand són factors determinants. I les mesures psicològiques són fonamentals en molts àmbits d'una societat complexa i moderna. Aquesta mancança tècnica i cultural de la nostra societat esdevé màxima quan la llengua ja no és un simple vehicle, com en la mesura del raonament numèric, o quan la llengua és més que un factor cultural de primer ordre, com en l'avaluació de la personalitat, sinó que és el suport físic del pensament racional, com en la mesura del raonament verbal.

Darwin2009.cat

Director: Juli Peretó i Magraner

L'objectiu del present programa és contribuir a la profunditat científica i l'amplitud divulgativa de dues activitats concretes: *a)* una exposició historiogràfica sobre Darwin i *b)* la difusió de continguts sobre Darwin i l'evolució a través d'Internet i la publicació d'una edició popular, amb il·lustracions originals de Charles Puche, de *L'origen de les espècies*.

Durant el curs 2007-2008 han continuat els treballs del projecte en els següents apartats:

1. Disseny de la plataforma web per a ubicar-hi els continguts científics i didàctics (Estudi Paco de la Torre).

2. Registre de les URL específiques del projecte: *www.charlesdarwin.cat* i *www.darwin2009.cat*.

3. Inici de les bases de dades de grups i línies de recerca, enllaços d'interès, blocs de temàtica evolutiva, aspectes biogràfics de Darwin i conferenciantes col·laboradors de l'Any Darwin en centres d'ensenyament preuniversitari (en col·laboració amb la Càtedra de Divulgació de la Ciència de la UV).

4. Continuació dels treballs d'adaptació del text de la primera edició de *L'origen de les espècies*, versió catalana coeditada per l'IEC i la UV.

5. Continuació dels treballs d'il·lustració original de *L'origen de les espècies* per part de l'Estudi Puche.

6. Inici dels treballs de maquetació de l'obra esmentada (Estudi Paco de la Torre).

7. Continuació dels treballs preparatoris del documental sobre evolució (gravació d'entrevistes amb especialistes, redacció del projecte d'audiovisual, inici de la redacció del guió). És una coproducció de l'IEC i el Taller d'Audiovisuals i la Càtedra de Divulgació de la Ciència de la UV.

Cal esmentar que els objectius inicials del projecte es van haver de reformular i redimensionar, atès que la quantitat concedida fou molt inferior a la sol·licitada. Pel que fa al disseny de l'exposició, s'ha treballat en els apartats següents:

1. Inici de la redacció del projecte expositiu «Darwin: el seu temps, la seua obra, la seua influència». Aquest projecte es basa en la recopilació de materials originals i bibliogràfics, la majoria d'aquests ubicats a l'Institut d'Història de la Medicina i de la Ciència López Piñero (CSIC-UV).

2. Inici de les reunions de treball amb els dissenyadors de l'exposició.

Flora i cartografia de les plantes i la vegetació

Aquest projecte és un dels tres en què ha quedat escindit el programa conjunt «Flora i cartografia de les plantes, els fongs i la vegetació». Continua operatiu de ma-

nera autònoma i els seus objectius són els mateixos. Comprèn els dos subprojectes següents.

1. Cartografia de la distribució de les plantes vasculares als Països Catalans

Directors: Xavier Font i Castell

Josep Vigo i Bonada

El banc de dades (BDORCA) ha continuat aplegant informació, tant bibliogràfica com aportada pels nombrosos col·laboradors, i més en particular la relativa al volum 15 de l'«Atlas Corològic». En aquest moment conté prop d'1.100.000 entrades.

Publicat el volum 14 de l'esmentat *Atlas corològic de la flora vascular dels Països Catalans* al primer trimestre de l'any 2007, es troba ara en la darrera fase d'elaboració el número 15, que aplega noranta-sis mil citacions referents a uns tres-cents tàxons de la família de les *Asteraceae*.

Pel que fa a la sèrie «Catàlegs Florístics Locals», la impressió del volum 17, *Plantes vasculares del quadrat UTM 31T CG36: Isona (estany de Basturs)*, ha patit retards exagerats, però serà distribuït properament.

2. Cartografia de la vegetació de Catalunya

Director: Josep Vigo i Bonada

Els objectius s'han circumscrit definitivament a l'elaboració i la publicació dels

mapes de vegetació dels Pirineus catalans, que ocupen vint-i-sis fulls a escala 1:50.000. Des del curs passat han quedat enllestides les feines d'aixecament i digitalització de tots els fulls, de manera que només en resta l'edició i la publicació. Aquest any se n'han publicat dos, aplegats en un mateix document. Els altres, en part reunits també entre ells, atesa la seva reduïda extensió, donaran lloc als tres últims documents, que es publicaran a mesura que s'editin informàticament els mapes i s'elaborin les memòries. Amb això, el projecte es pot donar per clos, de manera que continuarà únicament com a propostes d'impressió i publicació.

Publicacions

- CARRERAS, J.; GESTI, J.; FONT, J.; SALVAT, A.; VILAR, L.; VIÑAS, X. (2008). *Mapa de vegetació de Catalunya 1:50.000. Maçanet de Cabrenys 219 (38-10), Olot 254 (38-11)* [mapa]. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans: Universitat de Barcelona. Grup de Geobotànica i Cartografia de la Vegetació.
- CARRERAS, J.; VIGO, J. (2008). *Mapa de vegetació de Catalunya 1:50.000. Maçanet de Cabrenys 219 (38-10), Olot 254 (38-11)* [memòria]. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans: Universitat de Barcelona. Grup de Geobotànica i Cartografia de la Vegetació.

Galeria de científics catalans

Directora: Mercè Durfort i Coll

La galeria de científics catalans en xarxa ha estat actualitzada enguany amb noves fitxes corresponents a científics de renom que malauradament han traspassat en els darrers mesos, com Oriol de Bolòs i Capdevila. També s'hi han incorporat fitxes d'altres personatges destacats del passat encara no incorporats: Santiago Montserrat i Esteve, Lluís Antoni Santaló i Sors i Emili Mira i López. A més, s'ha ampliat la galeria de fotografies d'altres científics ja presents en el web. No obstant això, els canvis més importants han correspost a una actualització completa de la plataforma web que allotja el catàleg.

Internet és una de les tecnologies que més innovacions i canvis ha experimentat des que es convertí en un recurs a l'abast de tothom. Les pàgines web de les empreses i les institucions s'han vist any rere any sotmeses a una constant renovació, perquè tant els dissenys de presentació com la navegació i funcionalitat dels webs tendeixen cap a un estàndard més pràctic i manejable, ja sigui des del punt de vista de l'internauta com de l'editor de webs.

La pàgina web *Galeria de científics catalans*, que s'inclou en el portal de l'Institut d'Estudis Catalans com a projecte de la Secció de Ciències Biològiques, és un catàleg de científics cata-

lans il·lustres de la nostra història que comprèn fotografies i biografies d'aquests, a disposició de tots els internautes. Per la naturalesa d'aquest web, que necessita ampliacions contínues, s'ha considerat necessari adoptar les noves tecnologies de creació de webs basades en llenguatge PHP per a facilitar aquesta tasca als encarregats d'actualitzar-lo.

Aquests nous sistemes per a crear webs simplifiquen molt la tasca d'actualització i fins i tot la posen a l'abast de persones que no hagin treballat mai en disseny i creació de pàgines web. D'aquesta manera, es garanteix la continuïtat del web tot i que se n'hagin de substituir els responsables. Un altre avantatge d'aquests webs és que poden ser actualitzats des de qualsevol ordinador connectat a Internet i no necessiten cap programari específic. D'altra banda, es tracta d'un tipus de web el disseny del qual és totalment modern.

Per a poder dur a terme aquest web, ha estat necessari que el servidor de l'Institut d'Estudis Catalans hagi posat a l'abast d'aquest projecte una base de dades MySQL.

La nova plataforma web s'ha completat amb una versió íntegra dels continguts en català, castellà i anglès i amb un sistema de visualització i descàrrega d'imatges optimitzat per als objectius del web basat en tecnologia AJAX.

**La histamina en els formatges:
continguts i estudi del risc
alimentari que pot representar**

Director: Abel Marín i Font

La histamina i altres amines biògenes (tiramina, serotonina, fenetilamina i altres) i poliamines (cadaverina, putrescina, espermina, espermidina) exerceixen importants funcions biològiques en plantes, animals i microorganismes. Aquestes amines són el resultat de la descarboxilació microbiana dels corresponents aminoàcids precursors, per la qual cosa la presència d'histamina i altres amines en aliments està relacionada amb l'estat higiènic de les matèries primeres i/o l'existència d'una contaminació microbiana durant l'elaboració o l'emmagatzematge.

El consum d'aliments que contenen nivells relativament elevats d'aminas biògenes pot provocar efectes tòxics com les falses al·lèrgies (anomenades també intoxicacions histamíniques), migranyes d'origen alimentari i crisis hipertensives (per la interacció entre determinats fàrmacs i amines presents en aliments), que en certes condicions són importants.

A causa de tres brots d'intoxicacions alimentàries a guarderies de Catalunya (novembre i desembre de 2006), atribuïdes al consum de formatge ratllat amb un contingut anormal d'histamina (des de 91 mg/kg a 850 mg/kg), aquest projecte s'ha proposat aportar noves da-

des sobre les intoxicacions histamíniques i estudiar els nivells d'aquesta amina en els formatges a casa nostra, molt especialment els ratllats, que per les seves característiques poden constituir un risc de presència de nivells nocius d'histamina que, fins ara, no havia estat gaire considerat.

Els continguts d'aminas biògenes en formatges són molt variables; la tiramina és la majoritària (pràcticament inexistent en el formatge fresc i fins a uns 1.500 mg/kg en formatges blaus), encara que de vegades la superen la putrescina o la cadaverina. Normalment, els nivells d'histamina solen ser baixos, però en certes condicions es troben en xifres elevades (fins a 380 mg/kg en formatge blau). No hi ha normes legislatives sobre nivells màxims tolerables d'histamina en formatges. En canvi, sí que n'hi ha en peix i derivats (100 mg/kg), que garanteixen que si els aliments no els superen, no hi haurà intoxicacions. Això és conseqüència del fet que hi ha més dades sobre la presència i el paper de la histamina en el peix que no pas en el formatge.

El formatge ratllat experimenta més manipulacions que altres tipus de formatge i presenta una superfície de contacte més gran, la qual cosa fa que el risc de contaminació sigui més elevat i el deteriorament més ràpid. És probable, per tant, que els continguts d'histamina i altres aminas biògenes siguin més alts en el formatge ratllat que en el no ratllat. Les

dades disponibles són escasses, i per això el projecte es proposa aportar-ne de noves. També s'aborda l'efecte que té l'emmagatzematge refrigerat d'aquests formatges sobre els continguts d'aquestes amines un cop obert l'envàs.

Segons els resultats obtinguts, la tiramina segueix essent l'amina majoritària, però, a diferència dels formatges no ratllats, en els ratllats la histamina és la segona amina més abundant: assoleix valors que arriben fins a 556 mg/kg. En canvi, en formatges no ratllats el nivell més elevat que s'ha trobat és de 162 mg/kg. En quatre de les mostres de formatges ratllats analitzades els continguts d'histamina han superat els 100 mg/kg, que per analogia amb el peix es consideren inacceptables, tant des de la perspectiva higiènica (contaminació microbiana) com de la seguretat alimentària.

Assumint un consum normal de formatge ratllat (uns 30 g), en el cas de les mostres amb continguts més alts la ingesta seria d'uns 17 mg. Aquesta és una quantitat que no representa, en l'estat actual de coneixements, un risc clar d'intoxicació, però sí de possibles símptomes d'intolerància (que es pot manifestar a partir de la ingestió d'uns 15 mg). Sabem que hi ha persones especialment sensibles a la histamina, per causes genètiques, patològiques o farmacològiques, per a les quals els límits màxims tolerables són deu vegades inferiors als de la població mitjana. En aquestes condi-

cions, el 36 % dels formatges ratllats estudiats sobrepassarien el límit tolerable, i un d'ells fins i tot seria potencialment tòxic per a persones intolerants a la histamina. A més, cal tenir en compte que altres aliments i begudes habituals en la dieta (vi, embotits, peix) són també fonts d'histamina.

Pel que fa referència a les dades obtingudes després de l'emmagatzematge en refrigeració del formatge ratllat un cop l'envàs ja ha estat obert, s'ha observat que el contingut global d'amines biògenes, i d'histamina en particular, augmenta (arriba a duplicar-se), sobretot en les mostres que ja en contenien inicialment, i arriba en algun cas a nivells d'histamina superiors als 1.000 mg/kg. Per tant, un consum normal d'aquest formatge ratllat, sense arribar a representar un risc de toxicitat, sobrepassa clarament la dosi màxima tolerable. Respecte a la intolerància, la majoria de les mostres que contenen histamina sobrepassen el límit tolerable. En definitiva, més del 50 % de les mostres de formatge ratllat poden provocar símptomes d'intolerància histamínica en persones sensibles, especialment si es tracta d'infants.

La conclusió és que el consum del formatge ratllat que es troba en les botigues i mercats de Catalunya, segons el nostre mostreig, que inclou les marques disponibles avui, no constitueix un risc d'intoxicació histamínica per a la població sana general, però el consum d'alguns

formatges ratllats pot constituir un risc d'intolerància histamínica, sobretot si es fa, com sol passar, junt amb altres aliments que també contenen histamina. Per altra banda, l'elevada formació d'histamina en formatges ratllats pot ser una indicació de males pràctiques en l'elaboració o el condicionament i constitueix un risc que cal controlar.

Aquests resultats s'han presentat a la 4a Reunió de la Societat Espanyola de Seguretat Alimentària, a Santiago de Compostella (octubre 2007), fent constar l'ajut de l'Institut d'Estudis Catalans.

Impacte del grau de pertorbació en la biodiversitat dels boscos de Catalunya

Director: Jaume Terradas i Serra

L'objectiu principal és analitzar de forma extensiva pels boscos de Catalunya la relació entre la biodiversitat de grups significatius d'organismes, com les plantes vasculars, i els indicadors obtinguts *in situ* en els inventaris forestals, particularment aquells que fan referència al seu grau de pertorbació, causada principalment per explotacions forestals, pràctiques silvícoles o altres modificacions de l'estrat arbori. També es relacionarà el grau de pertorbació amb els principals paràmetres estructurals i funcionals dels boscos.

Durant aquest curs s'han introduït les dades referents a l'estat de pertorbació i gestió dels boscos proporcionades per les anotacions de camp efectuades en la realització de l'Inventari Ecològic i Forestal de Catalunya (IEFC). Per a això, s'ha desenvolupat una aplicació en format Access que permet la incorporació d'aquesta informació dins la base de dades d'accés obert SiBosc, que ha estat dissenyada i és actualitzada pel Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals.

Les dades introduïdes corresponen a:

1) Pertorbacions, alteracions observades i estat sanitari

— Part afectada dels arbres (fulla, tronc...).

— Grau d'afectació dels arbres.

— Grau d'afectació del bosc.

— Presència d'agents pertorbadors naturals biòtics: fongs, epífits, insectes, altres animals.

— Presència d'agents pertorbadors naturals abiòtics: neu, gel, pedra, allaus, vent, foc, sequera, llamp, altres.

— Presència d'agents pertorbadors relacionats amb activitats humanes: restes d'activitats agroforestals, pastura, rompudes, caça, acció de maquinària, línies elèctriques, foc, signes de freqüentació, treballs silvícoles.

2) Evidències de treballs silvícoles

— Presència de soques velles o joves (i determinació de l'espècie).

- Presència d'altres restes de tala.
- Evidència d'alguna actuació selectiva en el vol, subvol o sotabosc.

- Quin tipus d'actuació silvícola hi ha hagut (aclarides, tallades de selecció, tallada arreu, repoblacions, podes, estassades, eslleimenades).

- Presència d'arbres morts (determinació de l'espècie, possibles causes de la mort i DBH mínim i màxim, i si es tracta d'arbres drets o caiguts).

En total, s'han introduït 2.350 fitxes, que corresponen a totes les parcel·les amb informació ecològica completa (contingut de nutrients en els diferents compartiments de l'arbre, registres del creixement anual dels arbres) i tots els punts de mostreig (només amb informació de l'estructura del bosc) de les comarques de l'Alt Camp i l'Alt Penedès.

Finalment, s'ha iniciat el disseny d'anàlisis per a esbrinar el paper dels factors relacionats amb la gestió i les pertorbacions en la diversitat d'espècies llenyoses, l'estructura del bosc i algunes de les variables més rellevants per a caracteritzar el seu funcionament (com, per exemple, la productivitat). A més de models lineals, s'està explorant la utilització de tècniques d'anàlisi causal i modelització d'equacions estructurades que permetin avaluar el paper causal de diferents variables que covarien.

Proteòmica en pacients amb carcinoma de cap i coll i en pacients amb adenocarcinoma pancreàtic

Director: Francesc Gonzàlez i Sastre

Al llarg del curs 2007-2008 s'han dut a terme dues etapes del programa:

a) Optimització d'un mètode d'extracció peptídica basat en l'ús de micropartícules paramagnètiques funcionalitzades amb coure (IMAC-Cu, Bruker Diagnostic) i adaptació al robot Freedom EVO de Tecan.

L'equip de purificació IMAC-Cu s'utilitza per a la captura específica de proteïnes i pèptids de les mostres biològiques i es basa en la interacció electrostàtica abans de l'anàlisi per espectrometria de masses MALDI-TOF / TOF MS.

S'ha utilitzat l'equip IMAC-Cu, que purifica i elimina sals dels pèptids i proteïnes prèviament a l'anàlisi MALDI-TOF / TOF MS. Són micropartícules superparamagnètiques amb una gran superfície porosa funcionalitzada amb ions de coure.

El protocol proposat pel fabricant presentava problemes de captura i elució selectiva d'un pèptid de m/z 1465 que produïa espectres amb un nombre baix de pics, la qual cosa disminuïa la sensibilitat de la tècnica. En conseqüència, es van modificar les condicions d'elució, i va millorar considerablement el nombre de pics extrets. L'elució es va realitzar amb una solució al 30 % d'acetonitril

amb un 0,1 % de TFA i un tampó de citrat amònic.

Així mateix, s'ha fet servir com a matriu la 2,6 dihidroxiacetofenona i no l'àcid alfacianohidroxycinamic proposat pel fabricant, ja que s'obtenen espectres amb una resolució més elevada. Posteriorment, el mètode s'ha automatitzat en un robot Freedom EVO de Tecan.

b) Anàlisi de les mostres corresponents als estudis de pacients amb carcinoma de cap i coll i de pacients amb adenocarcinoma pancreàtic.

Estudi del carcinoma de cap i coll

El tractament dels tumors en estadi inicial consisteix habitualment a aplicar-li cirurgia o radioteràpia, optant per una teràpia o una altra en funció de l'experiència institucional del centre, la funcionalitat i morbiditat associades a cadascun dels tractaments i la disponibilitat dels diferents tipus de tractament en cada institució.

A l'Hospital Clínic es diagnostiquen i es tracten cada any entre cent vuitanta i dos-cents nous pacients amb carcinomes escatosos de cap i coll, dels quals un 40 % es diagnostiquen en estadis precoços. Un 60 % dels pacients amb carcinomes escatosos de cap i coll diagnosticats en estadi precoç es consideren sensibles a un tractament amb radioteràpia. La capacitat de control local de la malaltia per part de la radioteràpia en aquest grup de tumors oscil·la entre el

65 % i el 90 %, depenent de la localització i extensió local del tumor.

Diferents estudis han demostrat que la capacitat de control de la malaltia per part de la radioteràpia depèn de l'existència d'alteracions biològiques en les cèl·lules tumorals. Així, s'ha associat el fracàs del tractament amb radioteràpia amb la ploïdia tumoral, la densitat vascular del tumor, l'expressió de l'EGFR i del TGF- α , la p53 o les proteïnes relacionades amb el cicle apoptòtic, com la BCL-2. De tota manera, les troballes que associen la radioresistència amb diferents esdeveniments biològics relacionats amb els tumors no han pogut ser reproduïdes de forma sistemàtica a tots els estudis realitzats. La capacitat de resistència a la radioteràpia del tumor és un fenomen complex i multifactorial, que depèn de característiques biològiques intrínseques al tumor, però que, a més, es relaciona de forma significativa amb variables extra-tumorals, com pot ser el valor d'hemoglobina del pacient.

És molt possible que aquests factors tumorals que condicionen la seva resposta al tractament tinguin una representació metabòlica en el sèrum. Un estudi del perfil proteic del sèrum d'aquests pacients podria identificar elements diferencials que ajudessin a discriminar el grup de pacients candidats a un tractament amb radioteràpia, per oferir la cirurgia com a alternativa terapèutica a aquells pacients en què les dades de l'es-

tudi proteòmic fessin sospitar una possible radioresistència. Atesa l'alta presència d'aquests tipus de tumors i la transcendència terapèutica, una troballa d'aquestes característiques tindria un elevat impacte en el maneig d'aquest grup de pacients.

S'han analitzat mostres corresponents a noranta-sis pacients amb carcinomes escatosos infiltrants de cap i coll (cavitat oral, oro i hipofaringe i laringe) en estadis inicials (I-II), que han rebut tractament amb radioteràpia amb intenció radical i dels quals es disposa d'una mostra de sèrum congelada a -80°C .

En tots els casos, les mostres de sèrum es van obtenir abans del tractament amb radioteràpia. En tots els pacients es va recollir la informació referent a antecedents rellevants, tipus de tractament realitzat i seguiment. Aquesta informació s'introdueix de forma prospectiva en una base de dades oncològica. L'objectiu final és identificar biomarca-

dors sèrics de resposta al tractament avaluant les mostres en dos grups: grup amb recidiva i grup lliure de malaltia durant el seguiment.

Estudi de l'adenocarcinoma pancreàtic

A l'Hospital Clínic el protocol per al diagnòstic i tractament del càncer de pàncrees inclou la determinació del marcador tumoral CA19.9 en sèrum i la detecció de mutacions al gen K-ras en mostres de suc pancreàtic i de punció/aspiració amb agulla fina. Tanmateix, no existeix cap marcador per al diagnòstic ràpid de l'adenocarcinoma pancreàtic i el diagnòstic diferencial de la pancreatitis crònica.

S'han realitzat els perfils proteics en cent sis pacients, quaranta-nou amb diagnòstic confirmat d'adenocarcinoma pancreàtic i cinquanta-set amb diagnòstic de pancreatitis crònica. L'objectiu és identificar un marcador diagnòstic de l'adenocarcinoma pancreàtic.

Secció de Ciències i Tecnologia

Diccionari de ciència i tecnologia

Director: Salvador Alegret i Sanromà

Al llarg del primer terç del curs s'ha consolidat la proposta d'estructura de base de dades i s'ha desenvolupat una primera fase de la Plataforma Terminològica de Ciència i Tecnologia (PCT) (<http://cit.iec.cat>).

S'han provat els protocols d'actuació per a la importació de dades, atenent el model d'estructura de base de dades presentat al Consell Supervisor, amb les obres següents:

- *Diccionari de geologia*
- *Vocabulari de mineralogia*
- *Lèxic de la ciència del sòl*

A més, un cop realitzada l'assimilació de la base de dades TERMIEC, es continua amb el buidatge d'obres terminològiques publicades per l'IEC, com ara:

- *Codi internacional de nomenclatura zoològica* (<http://cit.iec.cat/cinz>)
- *Magnituds, unitats i símbols en química física*
- *Vocabulari forestal*
- *Vocabulari de luminotècnia*

Un cop establerta la primera fase de la Plataforma Terminològica de Ciència i Tecnologia i la creació d'un model de lloc web per a la publicació d'edicions en línia, s'ha entrat en una fase de definició d'alguns aspectes funcionals de l'esmentada plataforma, com ara:

— L'establiment dels perfils d'usuaris i l'ampliació de les funcionalitats.

— La reformulació del lloc web de la PCT.

— El disseny de pantalles que hauria de tenir la base de dades de la PCT, d'acord amb la nova estructura de dades.

Paral·lelament a aquestes tasques, el programa dona suport a diversos projectes:

1. *Diccionari de les ciències ambientals* (DCA)

Durant el 2008 s'ha realitzat la correcció lexicogràfica de l'obra i el disseny del lloc web que permetrà consultar l'edició en línia.

2. *Diccionari de geologia* (Enciclopèdia Catalana)

Entre finals de 2007 i començaments de 2008 s'han realitzat gestions amb Enciclopèdia Catalana a través del president de la Secció de Ciències i Tecnologia, David Serrat, i del director del programa de recerca, Salvador Alegret, i s'ha aconseguit tancar un conveni de col·laboració per a la realització d'una edició en línia del diccionari.

Durant el 2008 s'ha realitzat el disseny i desenvolupament del lloc web que permetrà la consulta del diccionari, el qual es presentarà el desembre de 2008.

3. *Vocabulari de mineralogia* (Serveis Lingüístics de la Universitat de Barcelona)

S'han realitzat gestions amb els Serveis Lingüístics de la Universitat de Barcelona amb la finalitat de crear un conveni de col·laboració per a la realització d'una edició en línia del vocabulari.

4. *Diccionari enciclopèdic de pedagogia* (DEP)

El DEP és un diccionari de creació nova que respon a la finalitat del programa de potenciar la creació de repertoris terminològics en llengua catalana i que va néixer a partir de la sol·licitud del senyor Joan Mallart (director del projecte), de la Societat Catalana de Pedagogia.

El programa donarà suport al projecte en tots els aspectes relacionats amb l'elaboració de l'obra. Al llarg d'aquest primer curs el programa ajudà el director a crear la infraestructura tecnològica necessària per a la realització del projecte i, actualment, es treballa en la realització modular de l'obra: un primer producte en serà la creació d'un vocabulari bàsic.

5. *Lèxic de la ciència del sòl* (Universitat Politècnica de Catalunya)

S'han realitzat gestions amb el Servei de Llengües i Terminologia de la Universitat Politècnica de Catalunya a través d'un dels autors de l'obra, Jaume Porta (membre de la Secció de Ciències i Tecnologia), amb la finalitat de crear un conveni de col·laboració per a la realització d'una edició en línia del lèxic.

S'ha arribat a un acord de col·laboració i s'ha realitzat una primera revisió de l'obra. Fruit d'aquesta revisió, es

crearà una nova edició en línia millorada i augmentada.

6. *Diccionari jurídic*

Aquest projecte pertany a la Societat Catalana d'Estudis Jurídics. Actualment es preveu que el programa de recerca ajudi a la creació d'una edició en línia i d'una interfície de treball que permeti als autors de l'obra treballar a distància d'una manera més eficaç.

Matemàtiques a l'abast: de l'alemany al català (II)

Directora: Pilar Bayer i Isant

L'objectiu d'aquest projecte és portar a terme la traducció al català d'una mostra d'articles matemàtics que, escrits en llengua alemanya amb anterioritat a la Segona Guerra Mundial, han esdevingut bàsics per al desenvolupament de temes actuals de la matemàtica.

Bona part de la producció de la recerca matemàtica desenvolupada per l'escola alemanya abans de la Segona Guerra Mundial és difícilment abastable, atesa la seva manca de difusió i de traduccions a altres llengües. Això no obstant, el seu contingut ha tingut un pes remarcable, no sempre reconegut manifestament, en el desenvolupament de la matemàtica del segle xx. En aquest projecte s'ha procedit a la selecció, l'estudi tècnic i la traducció de deu articles d'autors d'aquella escola.

En aquests moments estan acabades les traduccions i les revisions dels articles següents:

- NOETHER, E. «Invarianten beliebiger Differentialausdrücke». *Nachr. v. d. Ges. d. Wiss. zu Göttingen* (1918), p. 37-44.
- NOETHER, E. «Invariante Variationsprobleme». *Nachr. v. d. Ges. d. Wiss. zu Göttingen* (1918), p. 235-257.

Durant el curs s'han estudiat aquests articles i s'han redactat comentaris de tipus històric sobre la seva contextualització i influència posterior:

- THOMAE, J. «Contribución a la determinación de $\theta(0, \dots, 0)$ per mitjà dels mòduls de classes de funcions algebriques». *J. reine u. angew. Math.*, 71 (1870), p. 201-222.
- DEURING, M. «Els tipus dels anells de multiplicadors dels cossos de funcions el·líptiques». *Abh. Sem. Hamburg*, 14 (1941), p. 197-272.

Millora del disseny de la tenora

Director: Joaquim Agulló i Batlle

En el darrer trimestre de 2007 s'ha procedit al disseny i fabricació del joc de mandrins per a construir els tres cossos de la tenora d'acord amb el perfil òptim

trobat: el cos superior, de perfil cònic amb un curt tram inicial gairebé cilíndric; el cos intermedi, amb un primer tram de perfil cònic seguit del tram final, de perfil variable, descrit per un *spline* cúbic, i el pavelló, amb perfil descrit per la continuació del mateix *spline* cúbic. Els tres mandrins han estat fabricats al Taller Mecànic de la UPC.

Per al perfil òptim s'ha procedit al disseny del prototip 2, determinant la posició i mida òptimes dels forats, amb la qual cosa s'obté el disseny millorat que hauria de corregir els problemes acústics trobats en el prototip 1.

Protecció dels sòls (2a fase)

Director: Jaume Porta i Casanellas

L'objectiu d'aquest projecte és la recerca i l'estudi de la informació cartogràfica de sòls dels territoris de parla catalana i la posterior creació d'un espai web per a donar-li difusió des de l'IEC.

Els resultats dels estudis permeten posar els següents continguts a l'abast del públic per mitjà del web:

- Informació general sobre protecció dels sòls: funcions dels sòls, criteris de sostenibilitat, processos de degradació i control, criteris de protecció de sòls, indicadors de qualitat.

- Mapes de sòls: informació de sòls, finalitat dels mapes de sòls, sèries

de sòls, característiques d'un mapa de sòls, gestió i interpretació d'informació de sòls a l'espai digital.

— Mapes de sòls de zones cartografiades: accessibles per fulls del mapa 1:25.000 de l'ICC.

— Mapes de sòls existents: escanejat dels mapes, fitxa tècnica, accés a cada mapa descarregable en PDF (amb accés per municipis i parròquies i per quadrícules del mapa 1:25.000 de l'ICC).

— Mapes a petita escala i d'interès històric: recull i elaboració de la fitxa tècnica de cada mapa.

— Enllaços d'interès: revistes, llibres electrònics, editorials, associacions de la ciència del sòl, societats de la ciència del sòl, instituts de recerca i àmbits temàtics de sòls (classificació, sòls per àrees geogràfiques, morfologia de sòls, mapes de sòls, etc.).

Servei d'Arxius de Ciència: consolidació i expansió

Directors: David Jou i Mirabent

Xavier Roqué i Rodríguez

El Servei d'Arxius de Ciència té per objectiu contribuir a la conservació i difusió del patrimoni documental de la ciència i la tecnologia contemporànies a les terres de llengua catalana. El Servei, creat el 2001 a partir d'un projecte finançat per l'Institut d'Estudis Catalans, amb la con-

tribució de la Universitat Autònoma de Barcelona, i consolidat el 2007 gràcies al conveni signat entre l'IEC, el Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya i la Universitat Autònoma de Barcelona, impulsa l'esforç sistemàtic i coordinat per a localitzar, conservar i difondre el llegat arxivístic dels científics catalans del període contemporani (segles XIX i XX).

El Servei està integrat en el grup CASE (Cooperation on Archives of Science in Europe) i assumeix per als Països Catalans la tasca de conservació i difusió del patrimoni documental de la ciència contemporània. Entre els altres referents internacionals del projecte, hi destaca el Centre per a la Història de la Física de l'Institut Americà de Física, que manté un Catàleg Internacional de Fonts per a la Història de la Física i Ciències Afins (International Catalog of Sources for History of Physics and Allied Sciences, ICOS).

Durant l'any 2008 s'han realitzat les següents accions:

Recerca de fons i visites informatives

S'ha ampliat la recerca de fons a les empreses o consorcis de caràcter científic i, sobretot, als fons personals que encara no han estat dipositats i podrien desaparèixer. Dels contactes realitzats, cal destacar la col·laboració establerta amb el laboratori farmacèutic Grup Uriach, SA.

Remodelació de la pàgina web del SAC

Les tasques de planificació, disseny, realització tècnica i de continguts, correccions i canvis del web del SAC han estat un àmbit d'actuació destacat. S'ha escollit un únic model funcional per tal d'unificar criteris funcionals i estètics que identifiquin corporativament el web del SAC i el del CEHIC.

Tractaments

El SAC col·labora amb diferents centres en la realització de catàlegs, sota un mateix criteri d'actuació (base de dades Access) i seguint la Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC). S'han fet també actuacions de conservació i, en alguns casos, de restauració de la documentació malmesa.

Als fons que ja s'han tractat en cursos anteriors, s'hi ha d'afegir:

— *Arxiu de Pere Pasqual*. Els materials a catalogar eren cinquanta-quatre llibretes d'anelles, cinc carpetes plenes de documents, dues piles de fulls sense ordenar i trenta-dos disquets de 3 1/2, que es trobaven al seu antic despatx a la Facultat de Física de la Universitat de Barcelona. Com a resultat, s'han creat 3.407 registres a la nostra base de dades.

Continuen en curs els tractaments de diferents fons que ja han estat esmentats en informes anteriors:

— *Fons del Laboratori de Llum Sincrotró*. Fins ara s'han descrit, inventariat i disposat en condicions adequades

de conservació 1.647 registres, que equivalen a tretze caixes d'emmagatzematge. A mesura que es descriuen, es realitza un tractament de les unitats documentals simples, retirant plàstics, enquadernacions, grapes, clips i altres elements nocius per a la conservació.

— *Fons del Museu d'Història de la Medicina de Catalunya*. Hi destaquen els arxius de Jaume Ferran i Pere Gabarró.

Finalment, s'ha iniciat el tractament dels següents fons:

— *Arxiu publicitari del laboratori farmacèutic Grup Uriach, SA*. La catalogació d'aquest arxiu és una eina important, no només per a conèixer millor els vincles entre la indústria farmacèutica i la societat durant bona part del segle xx, sinó també per a aproximar-se a l'evolució comercial i conèixer l'evolució dels productes, composicions i posologies durant més de cent anys. La catalogació s'ha iniciat amb la identificació del material, la seva ordenació i posterior catalogació. Del total de caixes d'arxiu amb documentació impresa, més de cinc-centes, ja se n'han catalogades més de dues-centes cinquanta, el que significa un total de 1.810 documents identificats. Aquest arxiu està format, només comptant la part catalogada, per 240 documents impresos per una cara, 770 per dues cares, 456 díptics, 99 tríptics, 22 documents impresos per quatre cares i 219 en format llibre.

— *Arxiu de fotografia industrial del laboratori farmacèutic Grup Uriach, SA*.

La catalogació d'aquest arxiu és una eina important per a conèixer d'una manera gràfica l'evolució de la maquinària, les instal·lacions, els processos de fabricació, etc. de la indústria farmacèutica catalana al segle xx. La catalogació ha consistit a identificar el material, ordenar-lo i catalogar-lo. Del total d'imatges trobades, més de mil cinc-cents, se n'han catalogat unes vuit-cents. Paral·lelament, s'ha començat a digitalitzar i inserir aquestes imatges a la base de dades dels documents catalogats.

Entrevistes

El SAC ha començat a treballar en la transcripció i publicació, si s'escau, d'entrevistes a científics catalans realitzades en el marc de diferents projectes de recerca en història de la ciència. La feina comprèn l'adequació i estandardització dels arxius d'àudio, la transcripció i revisió del contingut, la revisió lingüística i l'arxivament a la pàgina web del SAC sota les condicions d'accés i difusió estipulades amb el titular dels drets d'aquest material, que rep naturalment la mateixa consideració de material d'arxiu.

Difusió

La difusió de les activitats del SAC és vital per a estimular la col·laboració amb diferents institucions i contribuir a la creació d'una consciència pública de la importància d'aquest patrimoni.

La difusió de les activitats en l'àmbit internacional passa per la pertinença al

grup CASE (Cooperation on Archives of Science in Europe), format per arxiviers i historiadors internacionals, i s'ha concretat a través de la participació a les jornades internacionals «Future Prof IV», celebrades a Estocolm. La propera edició d'aquesta trobada internacional se celebrarà a Barcelona, després que el SAC presentés la seva candidatura en el congrés d'Estrasburg (abril 2006). Serà una ocasió important per a donar a conèixer el SAC a Catalunya i situar-lo en relació amb iniciatives comparables d'altres països.

A més a més, es duran a terme diferents tasques, com la realització d'una nota informativa a la revista del Servei d'Arxius de Catalunya, a la revista de la UAB i a l'Arxifòrum (llista de correu arxivística) i col·laboracions amb el Servei de Biblioteques de la UAB, l'ESAGED (Escola Superior d'Arxivística i Gestió de Documents) o ASF (Arxiviers sense Fronteres).

Síntesi d'esllavissades de Catalunya i Andorra

Director: Jordi Corominas i Dulcet

Aquest projecte de recerca té dos objectius: el disseny de l'estructura i la posada a punt d'una base de dades sobre les esllavissades succeïdes a Catalunya i el Principat d'Andorra (LLISCAT) i l'entrada de la informació i el manteniment de la base de dades.

Secció Filològica

Atles Lingüístic del Domini Català (ALDC)

Directors: Joan Veny i Clar
Lídia Pons i Grierà

Atles Lingüístic del Domini Català (ALDC)

Durant aquest curs s'ha continuat la preparació dels materials corresponents al volum iv, *El camp i els cultius*, que consta de 200 mapes, 9 llistes de materials no cartografiats i 921 il·lustracions.

A partir de la segona meitat de l'any 2008 també s'ha iniciat la preparació dels materials que han de formar el volum v. Aquest volum comprèn els capítols 10, «Indústries relacionades amb l'agricultura», i 11, «Els vegetals».

Petit atles lingüístic del domini català (PALDC)

Després de la publicació del primer volum del *Petit atles lingüístic del domini català*, s'han preparat els materials per a la seva reimpressió amb algunes modificacions. També s'ha iniciat la cartografia d'una part dels materials del segon volum, que constarà de cent seixanta-dos mapes, dels quals noranta ja estan cartografiats amb el seu comentari corresponent.

Enotextos

Es continua treballant en la revisió d'etnotextos del català nord-occidental (control

de la transcripció, confecció del glossari, formació d'una base de dades).

Publicacions

- MARTÍ I CASTELL, Joan (2007). «L'Atles Lingüístic del Domini Català». *Ex-Libris Casa Bauró* [Andorra], núm. 10, p. 26-32. [Govern d'Andorra. Ministeri del Portaveu, Cultura i Ensenyament Superior. Biblioteca Nacional]
- VENY, Joan (2007a). «El *Diccionari general de la llengua catalana*: Precedents, posterioritat, dialectalismes». A: FABRA, Pompeu. *Obres completes*. Ed. a cura de Jordi Mir i Joan Solà. Vol. 5. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, p. 41-76.
- (2007b). «San(t) Antoni / Sen(t) Antoni». A: *Homenatge a Joseph Gulsoy*, 3, p. 215-239. (Estudis de Llengua i Literatura Catalanes; 55)
- (2007c). *Petit atles lingüístic del domini català*. Vol. I. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- (2007d). *Escrips lingüístics mallorquins*. Mallorca: Moll.
- (2007e). «Coromines, colós de l'etimologia». *Zeitschrift für Katalanistik = Revista d'Estudis Catalans*, núm. 20, p. 3-19.
- (2007f). «BARROS FERREIRA, Manuela / SARAMAGO, João / SEGURA, Luisa / VITORINO, Gabriela (2001): *Atlas Lingüístico-Etnográfico dos Açores*. Vol. I.

- A criação de gado. Gado bovino, ovino e caprino. Leite e derivados. O porco e a matança.* Com a colaboração de Ernestina Carrilho e Maria Lobo. Lisboa: Centro de Linguística da Universidade de Lisboa; Angra do Heroísmo: Direcção Regional de Cultura-Açores». *Estudis Romànics*, vol. 29, p. 391-393.
- (2008a). «Le relazioni catalano-genovesi e il loro riflesso linguistico». A: ORIOLES, VICENZO; TOSO, FIORENZO [ed.]. *Circolazioni linguistiche e culturali nello spazio mediterraneo: Miscellanea di studi*. Recco-Gênova: Università degli Studi di Udine. Centro Internazionale sul Plurilinguismo: Le Mani, p. 397-412.
- (2008b). «Germà Colón, etimòleg». A: CASANOVA, EMILI; ECHENIQUE, M. TERESA [ed.]. *El deler per les paraules: Les aportacions de Germà Colón a la romanística*. València: Universitat de València, p. 305-319.
- (2008c). «Joan Coromines i l'etimologia catalana». A: CABRÉ, M. TERESA; PRAT, MARTA; TORRUELLA, JOAN [ed.]. *Joan Coromines i la filologia romànica*. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona (Cuadernos de Filología; 8), p. 149-173.
- (2008d). «Joan Coromines i la dialectologia catalana». A: BADIA I MARGARIT, A. M.; SOLÀ, JOAN [ed.]. *Joan Coromines: Vida y obra*. Madrid: Gredos, p. 149-185.
- (2008e). «De l'atles descriptiu a l'atles interpretatiu». *Serra d'Or*, núm. 585, p. 69-70.
- (2008f). «La lengua catalana: Entre estándar y dialectología». *Revue Roumaine de Linguistique*, vol. 53, núm. 1/2, p. 141-156.
- (2008g). «BOUTIER, Marie-Guy; COUNET, Marie-Thérèse; LECHANTEUR, Jean (2006): *Atlas Linguistique de la Wallonie. Tableau géographique des parlers de la Belgique romane d'après l'enquête de Jean Haust et des enquêtes complémentaires*. Vol. 6: *La terre, les plantes et les animaux (1re partie)*. [Liège]: Université de Liège, Faculté de Philosophie et Lettres. 555 p.». *Estudis Romànics*, vol. 30, p. 439-440.

Constitució d'un corpus textual

per a una gramàtica del català antic

Director: Josep Martines Peres

Aquest projecte té com a objectiu continuar i finalitzar l'elaboració d'un corpus textual informatitzat del català antic, dissenyat amb l'objectiu de facilitar la investigació gramatical, i realitzar els treballs necessaris que permetin la recuperació informàtica de la informació i que facilitin la recerca sintagmàtica. Per a la realització d'aquest objectiu, es compta amb l'assessorament de Joan Torruella (Universitat de Barcelona) i amb el suport del

projecte institucional de la Universitat d'Alacant IVITRA. Aquest corpus és el fonament per a l'elaboració d'una gramàtica del català antic.

L'equip de recerca està constituït per les persones següents, adscrites a les universitats d'Alacant (UA) i de València (UV): Josep Martines (membre de la SF de l'IEC, UA, IVITRA, investigador principal), Manuel Pérez Saldanya (membre de la SF de l'IEC, UV, IVITRA), Vicent Martines (UA, IVITRA), Sandra Montserrat i Buendia (UA, IVITRA), Vicent Beltran Calvo (UA), Antoni Mas Miralles (UA), Carles Segura Llopes (UA), Maria Isabel Guardiola Savall (UA), Maria Àngels Fuster Ortuño (UA, IVITRA), Elena Sánchez López (UA, IVITRA), Ramon Ruiz Guardiola (UA, IVITRA) i Luis Navarro Aguado (UA, IVITRA).

D'acord amb l'objectiu general descrit, hem dut a terme durant aquest període les activitats següents:

— Continuar i acabar la digitalització de les obres ja publicades, amb l'autorització prèvia de l'editor i de l'autor de l'edició.

— Editar digitalment tots els textos; és a dir, corregir-los i marcar-los a partir de l'aplicació dels criteris d'edició que permeten realitzar les concordances.

— Incorporar les obres ja lematitzades al CICA (Corpus Informatitzat del Català Antic) perquè puguin ser aprofitades pels investigadors.

Aquestes activitats s'han dut a terme amb la col·laboració de tot l'equip. Atès el retard en l'arribada de la proposta de conveni a la Universitat d'Alacant, no ha estat possible executar la contractació formal del senyor Sentí com a becari adscrit al projecte. Tot i així, ha estat acomplint les tasques necessàries, segons els objectius prevists. La seva tasca ha consistit a digitalitzar tots aquells textos que no eren accessibles en suport informàtic i a introduir-hi les marques requerides per a etiquetar-los.

Durant aquest període han estat processades les obres següents, una part important de les quals ja són accessibles als investigadors o ho seran en breu:

ALTISENT I JOVÉ, Joan B. (1925). «Llibre apel·lat *Speculum prioris* de la confraria de Sant Salvador de la Seu de Lleyda (1483)». *Analecta Sacra Tarraconensia*, vol. 1, p. 353-380.

ARAMON I SERRA, Ramon [ed.] (1934). «La fiyla del rey d'Ungria». A: *Novelletes exemplars*. Barcelona: Barcino, p. 29-60.

BIBILONI TROBAT, Gabriel (1997). *Llibre d'Inquisicions de la Cúria Reial de la Parròquia de Castellitx (1379-1388)*. Algaida: Ajuntament d'Algaida: Consell Insular de Mallorca, p. 254-276.

CINGOLANI, Stefano Maria [ed.] (2008). *Gestes dels comtes de Barcelona i reis d'Aragó*. València: Universitat de València.

COLÓN, Germà; GARCIA I SANZ, Arcadi [ed.] (1981). *Libre del Consolat de*

- Mar, I i II*. Barcelona: Fundació Salvador Vives Casajuana.
- CORNAGLIOTTI, Anna [ed.] (1975). *Flors de virtut: Versió catalana de F. de Santcliment*. Barcelona: Barcino.
- DURAN I SANPERE, Agustí (1930-1947). *Llibre de les solemnitats de Barcelona*. Vol. I i II. Barcelona: Institució Patxot.
- ESCARTÍ, Vicent Josep (1998). *Memòria privada: Literatura memorialística valenciana del segle XV al XVIII*. València: Eliseu Climent. [S. XV-XVI]
- GALLINA, Annamaria [ed.] (1958). *Viatges de Marco Polo: Versió catalana del segle XIV*. Barcelona: Barcino.
- GILL, Joan [ed.] (1985). *Lo cavall: Llibre de Manescalía*. Oxford: The Dolphin Book.
- GRAS, mossèn (1984). *Tragèdia de Lancelot*. Ed. a cura de Martí de Riquer. Barcelona: Quaderns Crema.
- HINOJOSA MONTALVO, José (1990). *La clau del regne*. Alacant: Ajuntament d'Alacant. [Annexos documentals]
- LLOMPART, Gabriel (1995). *No serets tots temps batle: Instantànies de la vida cotidiana del Lluçmajor medieval*. Palma: Museu de Mallorca.
- MIRALLES, Joan (2006). *Antologia de textos de les Illes Balears*. Volum I: *Segles XIII-XVI*. Barcelona: Institut d'Estudis Balears: Publicacions de l'Abadia de Montserrat: Govern Balear.
- MOLL, Francesc de Borja [ed.] (1935). *El «Corbatxo» de Giovanni Boccaccio, traduït en català per Narcís Franch (segle XIV)*. Mallorca: Edicions de l'Obra del Diccioniari.
- PACHECO, Arseni [ed.] (1964). *Història de Jacob Xalabín*. Barcelona: Barcino.
- PERARNAU I ESPELT, Josep (1983a). «La Disputació de cinc savis de Ramon Llull. Estudi i edició del text català». *Arxiu de Textos Catalans Antics*, vol. 5, p. 7-229.
- (1983b). «Lo sisè seny, lo qual apeham affatus, de Ramon Llull. Edició i estudi». *Arxiu de Textos Catalans Antics*, vol. 2, p. 23-121.
- RASICO, Philip D. (2006). *El català antic*. Girona: CCG.
- RUSSELL-GEGBETT, Paul (1965). *Mediaeval catalan linguistic texts*. Oxford: The Dolphin Book.
- TURULL, Màxim (2004). «*Liber consiliorum: Llibre de consells de la Paeria de Cervera (1332-1333)*». *Initium*, vol. 9, p. 815-946.

Publicacions

- MARTINES, Vicent (2008). «Constitució del corpus textual del català antic: Criteris i obres». A: MARTINES, Josep; PÉREZ SILDANYA, Manuel [coord.]. *Per a una gramàtica del català antic*. Alacant: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana. ISBN 978-84-608-0653-0.
- MARTINES, Josep; PÉREZ SILDANYA, Manuel [coord.] (2008a). *Per a una gramàtica del català antic*. Alacant: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana. ISBN 978-84-608-0653-0.

MARTINES, Josep; PÉREZ SALDANYA, Manuel (2008b). «Per a una gramàtica del català antic: objectiu, metodologia i un tast». A: MARTINES, Josep; PÉREZ SALDANYA, Manuel [coord.]. *Per a una gramàtica del català antic*. Alacant: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana. ISBN 978-84-608-0653-0.

MAS MIRALLES, Antoni (2008). *Libre de tots los actes, letres, privilegis y altres qualsevol provisions del Consell d'Oriola, d'Antoni Almúnia*. València: Universitat de València. ISBN 978-84-370-7108-4.

PÉREZ SALDANYA, Manuel (2007). «Gramaticalització i reanàlisi: Funció i estructura en el canvi sintàctic». A: CABRÉ I MONNÉ, Teresa [ed.]. *Lingüística teòrica: Anàlisi i perspectives. II*. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, p. 13-29.

PÉREZ SALDANYA, Manuel; RIGAU, Gemma (2007). «Els adverbis de lloc intransitius i la formació de construccions amb adverbis posposats». *Estudis Romànics*, vol. XXIX, p. 61-80.

Cooperació en neologia catalana: desenvolupament d'una plataforma de treball en xarxa via Internet

Directora: M. Teresa Cabré i Castellví

Aquest projecte es proposava inicialment els objectius generals següents:

1) Crear una plataforma d'accés a la informació multilingüe que permetés consultar les dades de l'Observatori de Neologia via web i incorporés la informació recollida pels observatoris d'altres llengües romàniques.

2) Desenvolupar una plataforma web de treball que permetés treballar en xarxa via Internet.

3) Posar en marxa un mètode de recerca cooperativa que integrés grups dels diferents dominis del català.

4) Facilitar materials als organismes lingüístics per a l'actualització del corpus lèxic de la llengua d'acord amb les tendències manifestades en la creació i l'ús de neologismes.

5) Proposar noves estratègies de detecció automàtica de neologia formal que milloressin el Sistema d'Extracció Automàtica de Neologismes (SEXTAN).

6) Posar les bases per al desenvolupament d'estratègies de detecció (semi)automàtica de neologia semàntica.

7) Fornir materials per a poder contrastar les tendències de creació de lèxic nou en les diferents llengües romàniques.

Durant aquest curs s'ha treballat per assolir els objectius 3, 4, 5 i 7.

En primer lloc, s'ha millorat el programa de detecció SEXTAN amb l'objectiu de poder utilitzar el programa en línia. S'ha creat un nou sistema, BUSCANEQ. Aquest programa informàtic de detecció de neologismes està format per dos mò-

duls: un gestor de diccionaris i un cercador de neologismes. BUSCANEO treballa amb qualsevol text no marcat lingüísticament. El text d'entrada pot provenir d'un fitxer local, però sobretot està pensat per treballar directament amb textos de pàgines web, especialment de mitjans de comunicació escrita. S'ha redactat la documentació d'ús de BUSCANEO i s'ha començat el buidatge semiautomàtic amb aquest nou sistema.

Fruit de tot el treball de refinament de les eines, sortirà el gener de 2009, a la col·lecció «Llengua i Text» d'Eumo Editorial, un estudi sobre filtres de neologicitat amb la referència següent: CABRÉ, M. T.; ESTOPÀ, R. [ed.]. *Les paraules noves: Criteris per detectar i mesurar els neologismes*.

El projecte BUSCANEO suposa diversos avantatges, ja que permet:

1. Treballar amb textos no etiquetats lingüísticament; per tant, és una eina independent de llengua que no necessita cap preprocés.
2. Operar a través d'Internet.
3. Utilitzar diferents diccionaris conjuntament o per separat, de manera que permet saber si una paraula és neològica en relació amb una font lexicogràfica concreta.
4. Detectar amb un 100 % de cobertura la neologia formal i la neologia per manlleu.
5. Integrar els resultats directament a la plataforma de treball en línia

de l'Observatori de Neologia, plataforma que inclou un gestor neològic, una base de dades i una interfície d'interrogació; així doncs, es completa una cadena informatitzada de treball en neologia.

Constitució de NEOXOC: Xarxa de Neologia Catalana

En aquest període s'ha començat a organitzar la xarxa NEOXOC, amb l'establiment dels nodes de treball per a les diverses varietats geolèctals del català, i s'ha fet una primera reunió de presentació del projecte amb els coordinadors de cada un dels nodes col·laboradors. Tots els grups amb els quals s'ha contactat han acordat de treballar en el projecte per a detectar neologia de les diverses varietats diatòpiques del català en la premsa de gran difusió. Sempre que ha estat possible, s'ha contactat amb un professor d'universitat d'un departament de català i amb el responsable del servei lingüístic de la seva mateixa universitat.

Els grups que configuraran la xarxa NEOXOC són els vuit següents:

- Universitat d'Alacant. Responsables: Josep Martines, Josep Forcadell i Xavier Casero
- Universitat d'Andorra. Responsable: Miquel Nicolau i Vila
- Universitat de les Illes Balears. Responsable: Ramon Bassa i Joan Melià
- Universitat de Girona. Responsable: Meius Ferrés

— Universitat de Lleida. Responsables: Albert Turull i Salomé Ribes Amorós

— Universitat Rovira i Virgili. Responsables: Jordi Ginebra i Xavier Rull

— Universitat de Perpinyà. Responsable: Miquela Valls

— Universitat Pompeu Fabra. Responsables: M. Teresa Cabré (direcció del projecte), Rosa Estopà (coordinació), Ona Domènech i Judit Freixa

La filosofia de treball de la xarxa NEOXOC estableix nodes per a cadascuna de les variants dialectals de la llengua catalana: nord-occidental (Universitat d'Andorra, Universitat de Lleida), valenciana (Universitat d'Alacant), balear (Universitat de les Illes Balears), septentrional (Universitat de Perpinyà) i central (Universitat de Girona, Universitat Pompeu Fabra i Universitat Rovira i Virgili, la qual també s'encarregarà de la variant nord-occidental tortosina).

NEOROM: Xarxa de Neologia Romànica
S'han abocat a la base de dades NEOROM les dades procedents dels diferents observatoris col·laboradors, amb la qual cosa ja es poden fer estudis de contrast de la neologia de les llengües romàniques.

Finalment, aquest darrer any s'han elaborat diversos estudis per a establir filtres de neologicitat que permetessin extreure llistes de neologismes segons diversos criteris.

Amb l'acompliment d'aquests treballs haurem tancat el projecte amb l'assoliment de tots els objectius proposats, excepte un objectiu inicial que es proposava el desenvolupament d'estratègies de detecció (semi)automàtica de neologia semàntica. En el treball sobre filtres se n'apunten algunes, però no s'hi ha aprofundit, atès que aquest treball ultrapassava els objectius que el grup es va acabar de fixar una vegada atorgat el projecte.

Diccionari històric dels italianismes en la llengua catalana

Director: Joan Martí i Castell

La finalitat d'aquest programa és crear un diccionari temàtic que reculli tots els nombrosos italianismes presents en la llengua catalana. El diccionari estarà dividit en les següents seccions, organitzades per camps semàntics: 1) L'art i la cultura; 2) La vida militar; 3) El mar; 4) L'economia; 5) La vida social, i 6) La vida privada. És un projecte inèdit en el camp de la lexicografia catalana, atès que no existeix un estudi general de tipus monogràfic o en forma de diccionari sobre la presència dels italianismes en català. El treball faria, doncs, de contracant a obres ja produïdes per a altres llengües romàniques, per exemple, la de J. H. Terlingen *Los italianismos en español: Desde la formación del idioma hasta principios del si-*

glo xiii. L'investigador que, sota la direcció científica del president de la Secció Filològica, condueix el treball, el doctor Yorrick Gómez Kane, té al seu actiu altres recerques sobre aquest mateix tema.

Durant aquest curs s'han dut a terme tots els objectius concrets que el projecte es proposava per al 2008:

1) S'ha redactat una introducció, en la qual s'exposen les raons del treball i els criteris seguits en el recull dels materials, en la tria dels camps semàntics i en la distribució dels materials lingüístics en les diferents seccions (onze pàgines).

2) S'ha produït una bibliografia molt detallada dels instruments utilitzats (i utilitzables) per a l'àmbit lexicogràfic tractat (vuit pàgines).

3) S'ha dut a terme la secció I, «L'art i la cultura», que comprèn els paràgrafs següents: 1.1 Literatura; 1.2 Teatre; 1.3 Arts plàstiques en general; 1.4 Pintura; 1.5 Colors; 1.6 Arquitectura i urbanística; 1.7 Escultura; 1.8.1 Música; 1.8.2 Instruments musicals; 1.9 Balls; 1.10 Història, i 1.11 Heràldica. La secció consta de vuitanta-sis pàgines i d'uns cent cinquanta italianismes analitzats.

4) S'ha dut a terme la secció II, «La vida militar», que comprèn els paràgrafs següents: 2.1 Termes militars genèrics; 2.2 Termes militars específics; 2.3 Equipament i maquinàries; 2.4 Armes, i 2.5 Obres de fortificació. La secció consta de trenta-una pàgines i d'uns seixanta italianismes analitzats.

5) S'ha dut a terme la secció III, «El mar», que comprèn els paràgrafs següents: 3.1 Termes generals de la navegació; 3.2 Construcció de les embarcacions; 3.3 Tripulació; 3.4 Tipus d'embarcacions; 3.5 Armament i parts de l'embarcació, i 3.6 Pesca i ictiologia. La secció consta de quaranta-nou pàgines i d'uns seixanta italianismes analitzats.

6) També s'han començat a recollir els materials que constituïran un «Índex lexical», que contindrà totes les paraules catalanes, italianes i d'altres llengües presents en el diccionari.

Des del punt de vista lexicogràfic, els lemes del diccionari, obtinguts a través d'una anàlisi dels principals instruments de treball catalans, impresos o telemàtics, o bé gràcies a l'experiència directa de l'investigador, estan tractats de manera molt detallada. Cada paraula catalana té indicacions històriques relatives a la primera dada de la seva aparició (fonts de les dades incloses) i al procés de la derivació lingüística de l'italià, efectiu o reconstruït. Les paraules italianes a la base del català tenen indicacions històriques relatives a la primera dada d'aparició (incloent-hi les fonts) i una tractació etimològica. Tota aquesta informació històrica i etimològica té a la seva base la consulta de les principals obres lexicogràfiques catalanes (instruments telemàtics inclosos, com per exemple el Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana) i italianes (o bé de les al-

tres llengües romàniques o del llatí), però ben sovint és el resultat d'investigacions i reconstruccions originals i inèdites.

Epistolari de Josep Sebastià Pons

Director: August Bover i Font

Durant aquest període, i amb la col·laboració del becari Jordi Raventós, s'han transcrit les cartes corresponents a les dècades dels anys quaranta i cinquanta del segle passat i se n'han revisades setanta-set. També s'ha presentat la ponència «Verdaguer, Talrich i Maragall en els inicis de Josep Sebastià Pons com a poeta català», presentada al XII Col·loqui de la NACS (North American Catalan Society), celebrat de l'11 al 13 de maig de 2007 a la Universitat Dalhousie, de Halifax, Nova Escòcia (Canadà); es publicarà de manera imminent dins el volum 21 de la *Catalan Review* (2008).

De tots els fons localitzats, l'únic que no ha pogut ser transcrit és el del poeta nord-català Antoni Cayrol, *Jordi Pere Cerdà*, ja que encara no s'hi ha permès l'accés.

D'altra banda, tampoc s'ha pogut accedir per ara a l'arxiu Josep Sebastià Pons, actualment en possessió del seu nét Sébastien Frère, el qual ha assegurat que es podrà consultar. Es tracta d'un fons pràcticament inexplorat perquè fins ara la família no n'havia permès

la consulta. L'accés a aquest fons multiplicarà notablement el nombre de documents coneguts.

L'espai segons el veien i el pensaven els grecs

Directores: Montserrat Jufresa i Muñoz
Mariàngela Vilallonga Vives

Aquest programa es proposa abordar l'estudi de la noció d'espai en la cultura grega, en particular la seva definició i articulació en els àmbits de les evidències escrites, de la representació iconogràfica i de l'organització arquitectònica i urbanística de l'espai físic, posant especial èmfasi en l'anàlisi de les interaccions entre tots aquests camps (de la paraula, de la imatge i de l'espai físic).

Els objectius generals del programa són:

— Estudiar el lèxic específic i les fonts textuais sobre la concepció grega de l'espai en relació amb els àmbits de la representació iconogràfica i de l'activitat arquitectònica o urbanística.

— Recollir i explicar els mecanismes iconogràfics de definició i articulació de l'espai intern de la imatge i de l'extern a la imatge en el món grec: marcadors espacials simbòlics, funció del text dins de la imatge, modes d'interrelació entre l'interior i l'exterior de la imatge, desplegament de la imatge en l'espai, etc.

— Analitzar la noció d'espai en l'arquitectura grega, a partir del concepte de la visió en moviment (camí, procés...), que descobreix, genera i articula l'espai físic, tot conformant-lo segons esquemes culturalment determinats (el *témenos*, el temple, la *chôra*, la *polis*...).

— Aconseguir una lectura integradora dels tres nivells de la recerca abans esmentats en una perspectiva d'antropologia cultural de la Grècia antiga, capaç de fer aportacions significatives i innovadores en diversos àmbits de les ciències de l'antiguitat, com ara els estudis literaris, la recerca arqueològica, l'anàlisi iconogràfica, la història social, política i econòmica o les produccions artístiques.

Aquest curs s'ha iniciat la recerca prevista a través de cinc reunions científiques del grup. A cada reunió, un o dos membres del grup de recerca han plantejat una qüestió de caràcter metodològic a l'hora d'enfrontar-se des de la seva perspectiva particular (filològica, arquitectònica, arqueològica, iconogràfica) al problema de la creació cultural de l'espai a Grècia. Calia endegar un projecte interdisciplinari com aquest posant sobre la taula en primer lloc les consideracions metodològiques pertinents: el contrast entre el camp lèxic grec i el nostre, l'espai com a moviment, els marcadors creadors d'espai, l'espai com a xarxa, la visió creadora d'espai.

S'han establert contactes amb persones i grups que estan treballant des

d'àrees diferents en camps semblants al nostre:

a) Programa CIRCE: *Constructions, Interprétations et Représentations Culturelles de l'Espace dans les Sociétés Anciennes*. Centre Louis Gernet (EHESS, París). Investigador principal: François de Polignac. Actiu: desembre 2005 - desembre 2008. Alguns dels seus membres han estat convidats al nostre col·loqui d'enguany i s'han previst futures col·laboracions.

b) Seminari d'Iconografia Clàssica (Universitat Complutense de Madrid). Investigadora principal: María Isabel Rodríguez López. Dos membres del nostre grup, la doctora Isabel Rodà i el doctor Jesús Carruesco, han impartit conferències a Madrid en el marc d'aquest seminari.

c) Grup de recerca «La recepció del teatre àtic en l'antiguitat: construcció d'una imatge i usos literaris». Departament de Filologia Grega de la Universitat de Barcelona. Investigador principal: Carles Miralles. Un membre del nostre grup, la doctora Montserrat Reig, està desenvolupant la seva recerca sobre l'espai teatral simultàniament com a integrant dels dos equips.

En col·laboració amb la Societat Catalana d'Estudis Clàssics, la doctora Montserrat Jufresa va organitzar el mes de juliol el curs d'actualització científica «La ciutat en el món antic». Hi van intervenir, entre d'altres, tres membres del

grup: la doctora Isabel Rodà, el doctor Jesús Carruesco i la doctora Montserrat Reig.

El senyor Roger Miralles ha fet una estada a Londres, en el Royal Institute of British Architects (RIBA), per a recollir material fotogràfic i dibuixos que permetin la investigació de la percepció de l'espai arquitectònic grec a través de la història. La senyora Gemma Fortea i el doctor Jesús Carruesco han fet una breu estada a Atenes per a aconseguir material iconogràfic, aprofitant una trobada internacional entre arqueòlegs catalans i grecs.

Les senyores Cèlia Torrent i Gemma Fortea, a més de la seva recerca, han dut a terme tota la tasca administrativa necessària per al bon funcionament del grup.

Alguns membres de l'equip han presentat comunicacions sobre qüestions relacionades amb l'espai a congressos internacionals:

— «Meeting between Cultures in the Ancient Mediterranean». XVII Congrés Internacional de l'Associació Internacional d'Arqueologia Clàssica (Roma, 22-26 setembre 2008). Hi assistiren la doctora Isabel Rodà i el doctor Jesús Carruesco.

— «Crossroads in the Ancient Novel: Spaces, Frontiers, Intersections». IV International Conference on the Ancient Novel (Lisboa, 21-26 juliol 2008). Hi assistiren la doctora Montserrat Reig i el doctor Jesús Carruesco.

Glossarium Mediae Latinitatis Cataloniae (ab anno DCCC usque ad annum MCXXXI)

Director: Joan Bastardas i Parera

El programa constitueix una empresa conjunta de la Institució Milà i Fontanals del CSIC, de la Universitat de Barcelona i de l'Institut d'Estudis Catalans. La seva finalitat és l'elaboració d'un recull del lèxic llatí específic que apareix en les fonts catalanes entre el segle IX i el XII.

Pel que fa a les activitats desenvolupades, cal destacar les següents:

1) Continuen els treballs d'elaboració dels articles corresponents a la lletra E (fascicle 10).

2) S'estan acabant els darrers serrells de l'edició multilingüe (català-castellà-anglès) del primer volum del *Glossarium* (lletres A-D).

3) Continuen els treballs d'informatització o digitalització del corpus documental, amb l'objectiu final de posar-lo a l'abast del món acadèmic a través de la Xarxa. En aquest sentit, s'han incrementat els contactes amb l'equip del CODOLGA.

4) S'ha enllestit l'índex lèxic i conceptual dels *Orígenes històrics de Catalunya* de Josep Balari, d'immediata publicació a les Edicions de la Universitat de Barcelona.

Actualment l'equip de treball està format per Joan Bastardas (IEC, UB),

Teresa Gràcia Sahuquillo (IMF-CSIC), Ana Gómez Rabal (IMF-CSIC, IEC), Pere J. Quetglas (UB), Laura Trias Ferri (UB), Carolina Altolaquirre Tolosa (UB), Joan Maria Jaime Moya (IMF-CSIC) i Marta Segarrés (UB).

Llengua i territori a Ponent i l'Alt Pirineu (I i II). El patrimoni etnicolingüístic al Pirineu i Prepirineu occidentals i al nord de la Franja

Director: Ramon Sistac i Vicén

Al llarg d'aquest curs s'han continuat els treballs de recerca en les línies següents:

— Mapatge i edició ortofotogràfica de la toponímia de l'Alta Llitera i la Baixa Ribagorça.

— Inici del projecte «Aixalda. Estudi integral del dialecte pallarès» (Grup d'Estudis de Llengua i Literatura de Ponent i del Pirineu, Consell Comarcal del Pallars Sobirà).

— Difusió social de la filosofia del projecte al Pallars Sobirà.

— Curs d'assessorament i ensinistrament per als investigadors (Sort).

— Coordinació i distribució de tasques per a la recerca de camp al Pallars Sobirà.

— Fase d'enquesta: durant el darrer semestre de 2007 i, especialment, els dos primers trimestres de 2008, ha co-

mençat l'etapa de recerca quantitativa al Pallars Sobirà, amb la participació de divuit enquestadors, als quals ha estat encomanada la tasca de fer un corpus (digitalitzat i transcrit) de mostres extenses de llengua oral autòctona a tots els nuclis de població del Pallars Sobirà (més l'extrem nord de la Vall Fosca, al Pallars Jussà) de més de deu habitants.

— S'inicia la preparació per a l'edició d'etnotextos de l'Alta Ribagorça.

— Continua la recerca de camp a la Baixa Ribagorça.

Publicacions

RAMONEDA CARRERA, ROSA [coord.] [*et al.*].

Aïna: Vocabulari temàtic del dialecte pallarès. Lleida: Grup d'Estudis de Llengua i Literatura de Ponent i del Pirineu, 2007. (Sal i Sucre)

ORDI GOMÀ, JOAN; RAMOS PALLARÈS, CINTA.

Cantallops. Sort: Grup de Joves Lo Carrisele, 2007. (Cambuleta; 1)

LLUVICH, EVA; FREIXA, VANESA. *Un dia amb l'Àssua*. Sort: Associació Cultural Cambuleta, 2008. (Cambuleta; 2)

Obra completa de Santiago Rusiñol.

Recopilació, edició, estudi

i publicació

Directora: Vinyet Panyella

Els objectius d'aquest programa de recerca són:

1. Recuperar íntegrament l'obra literària de Santiago Rusiñol (1861-1931) per fer-la accessible i publicar-la en edició normalitzada, acompanyada dels corresponents estudis introductoris i sistema de referències.

2. Situar Santiago Rusiñol en la historiografia literària i cultural de caràcter interdisciplinari dels Països Catalans, especialment pel que fa al sistema literari català.

3. Reivindicar el paper capdavanter i influent que va exercir en el Modernisme català i hispànic.

4. Conèixer i difondre l'obra de Rusiñol per mitjà d'estudis, edicions i traduccions en tot tipus de suports, incloent-hi l'electrònic.

Al llarg del curs s'ha constituït el grup de recerca del programa, format inicialment per Margarida Casacuberta (UdG, SCLL), Damià Pons (UIB, SCLL) i Lourdes Sánchez Rodrigo (UGR, SCLL). El grup compta amb diversos col·laboradors (especialistes en l'obra literària i artística de Rusiñol, documentalistes, etc.).

S'ha establert i iniciat el pla de treball, que simultanieja la localització de les obres; la seva transcripció, correcció, estudi i edició; l'encàrrec de la coordinació dels diversos volums segons el pla d'edició; l'establiment de la bibliografia i l'elaboració del catàleg bibliogràfic raonat de Santiago Rusiñol; els treballs de documentació, i l'establiment del sistema de referències.

El pla de publicació de l'OCSR s'estableix en sis volums, que comprenen el centenar de llibres i el miler d'articles publicats per l'escriptor:

— Prosa (proses i viatges, conferències, discursos i allocucions, pròlegs).

— Novel·les. Traduccions (obres traduïdes per Santiago Rusiñol).

— Articles.

— Teatre.

— Epistolari. Entrevistes.

— Àlbum cronològic. Catàleg bibliogràfic. Índexs de l'OCSR (onomàstic, geogràfic, títols d'obres).

Cadascun dels volums és a càrrec d'un curador, que ha de redactar l'article introductor amb caràcter general. Compta amb la col·laboració de diversos especialistes per a la redacció d'articles específics sobre les obres més destacades. Juntament amb els textos, cada volum ha de portar el corresponent aparat bibliogràfic complet i actualitzat. Els volums són il·lustrats, amb dibuixos, il·lustracions, cartells i obra pictòrica de Rusiñol i altres i també amb iconografia, documentació original, etc.

Les obres són transcrites, corregides i editades a partir de la primera edició. Es procedeix a la seva total normalització ortogràfica i sintàctica, així com a la regularització de la puntuació.

S'ha elaborat i establert la bibliografia completa de Santiago Rusiñol (llibres), que consta de la llista de textos, edicions, traduccions i dades d'interès.

S'ha començat a elaborar la bibliografia corresponent als articles. S'està procedint a l'obtenció de les obres de Rusiñol en format digital i s'han iniciat els treballs de recopilació bibliogràfica i documental sobre l'escriptor i la seva obra.

Amb caràcter general, per al tractament de textos s'utilitza el programa Word. La bibliografia i el sistema de referències es construeixen amb el programa de gestió de dades bibliogràfiques RefWorks.

S'han iniciat les converses institucionals i editorials per a l'edició de l'OCSR d'acord amb el pla d'edició establert. D'acord amb el programa aprovat, s'opta per l'edició per part d'una editorial comercial, amb suport institucional i en coedició amb l'IEC.

La coordinació i edició del primer volum de l'OCSR, corresponent als textos en prosa escrits per Santiago Rusiñol (proses i viatges, 12 títols; conferències, discursos i allocucions, 14 títols, i pròlegs, 6 títols), han estat encarregades a Margarida Casacuberta (Universitat de Girona, Societat Catalana de Llengua i Literatura).

Bibliografia

Bibliografia de Santiago Rusiñol. 1. Llibres. [Enllestida al llarg de 2008, està pendent de la seva edició electrònica]

Observatori de Neologia

Directora: M. Teresa Cabré i Castellví

L'objectiu del programa és realitzar l'anàlisi dels neologismes d'àmplia difusió que apareixen en textos de llengua general en català. Amb aquesta finalitat, realitza un buidatge sistemàtic de la premsa catalana, dels mitjans de comunicació audiovisual i de textos escrits no mediatitzats per la revisió lingüística.

Durant aquest curs l'Observatori de Neologia (OBNEO) ha realitzat el buidatge de la neologia de diverses fonts de mitjans de comunicació, ha desenvolupat recursos que milloren el treball en neologia, ha establert ponts d'intercanvi de metodologies i de treballs a través de la participació en diverses xarxes de treball i ha difós les tasques que ha dut a terme en diversos fòrums. Més concretament, els objectius de l'Observatori aconseguits en aquest període han estat els següents:

1. Finalització del buidatge de textos catalans de mitjans de comunicació orals i escrits dels anys 2007 i 2008; en total, s'han documentat 7.226 neologismes diferents provinents de les fonts següents:

— Buidatge de premsa en llengua catalana (*Avui*, *El Periódico*, *Diari de Balears* i *El Temps*).

— Aplicació del SEXTAN al diari *Avui*. El SEXTAN és un sistema d'extracció automàtica de la neologia lèxica formal monolexemàtica que, a partir de

criteris lexicogràfics, s'aplica a textos etiquetats lingüísticament.

— Buidatge de textos orals provinents dels mitjans de comunicació (informatius i debats radiofònics en català).

— Buidatge de textos escrits espontanis. Buidatge de textos escrits de periodicitat regular, caracteritzats per vehicular neologia més espontània, ja que majoritàriament no estan mediatitzats per un procés de revisió lingüística.

2. Ampliació de les prestacions de la plataforma OBNEO: plataforma de treball en línia d'accés restringit als membres de l'Observatori de Neologia. Permet introduir les dades dels neologismes que s'han recollit en un buidatge i també consultar els neologismes recollits per tots els membres i en tots els tipus de buidatge. S'han incorporat funcionalitats que permeten extreure estadístiques per tipus, per any i per lema.

3. Coordinació de la xarxa NEOROM (Barcelona i el Canadà) i de la xarxa NEOXOC (Barcelona).

4. Organització del I Congrés Internacional de Neologia en les Llengües Romàniques (CINEO), que va tenir lloc del 7 al 10 de maig de 2008 a la seu de l'Institut d'Estudis Catalans. El CINEO, sota la presidència dels doctors Antoni M. Badia i Margarit i Bernard Quemada, va proposar un ampli programa de conferències, comunicacions, pòsters i taules rodones, en un entorn de debat acadèmic que pretenia afavorir l'intercanvi d'idees

i perspectives sobre problemes i qüestions relacionats amb el futur de les llengües en relació amb la seva força creativa.

En concret, s'hi van presentar vuitanta-cinc comunicacions, quaranta pòsters, cinc conferències i dues taules rodones. Les comunicacions tractaven temes de les sis línies temàtiques següents: estudis descriptius i contrastius de la neologia a les diferents llengües romàniques, aspectes socials i sociolingüístics dels neologismes, qüestions teòriques sobre la neologia, estudis sobre la neologia i les llengües minoritàries o minoritzades, aspectes cognitius i comunicatius de la neologia i qüestions aplicades (reconeixement i classificació de neologismes, tractament automàtic de la neologia, presentació de projectes i activitats neològics).

5. Difusió del projecte i intercanvi amb altres projectes de neologia:

— Presentació del projecte a la Facultat de Traducció i Interpretació de la Universitat Autònoma de Barcelona (Alba Coll i Albert Morales, 2008).

— Presentació del projecte als estudiants de primer curs del programa de doctorat de lingüística aplicada de l'IU-LA (Rosa Estopà, bienni 2007-2008).

— Conferència dins del Curs de sociolingüística catalana de la Universitat d'Alacant: «El lèxic nou: indicador de la vitalitat d'una llengua». (Rosa Estopà, 2007).

— Presentació de l'entorn de treball en línia en neologia OBNEO

(Rosa Estopà, Generalitat de Catalunya i IEC, 2008).

— Seminaris de formació metodològica NEOXOC (Alba Coll i Albert Morales, novembre i desembre de 2007).

Publicacions

CABRÉ, M. Teresa; FREIXA, Judit; SOLÉ, Elisabet [ed.] (2008). *Lèxic i neologia*. 2a ed. Barcelona: Universitat Pompeu Fabra. Institut Universitari de Lingüística Aplicada. Observatori de Neologia.

COLL, Alba (2007). «El sufixo -ing, ¿creatividad al poder?». *Donde dice...: Boletín de la Fundación del Español Urgente* [Madrid], núm. 9, p. 16. [Fundación del Español Urgente (Fundéu)]

DOMÈNECH, Ona; ESTOPÀ, Rosa; MAYORAL, Cristina (2007). «Neologia lèxica i mitjans de comunicació oral». A: *Actes del Tretzè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes: Universitat de Girona, 8-13 de setembre de 2003*. Vol. II. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

ESTOPÀ, Rosa (2007). «El Observatorio de Neología: dos décadas entre palabras nuevas». *Donde dice...: Boletín de la Fundación del Español Urgente* [Madrid], núm. 9, p. 12-14. [Fundación del Español Urgente (Fundéu)]

FREIXA, Judit (2007). «Neologismos frecuentes del español». *Donde dice...: Boletín de la Fundación del Español*

Urgente [Madrid], núm. 9, p. 7-11. [Fundación del Español Urgente (Fundéu)]

MORALES MORENO, Albert (2007). «Estudio sobre la variación *weblog*, *blog* y *bitácora* en discursos de diferente grado de especialidad». *Debate Terminológico* [París], núm. 3. [RITERM (Red Iberoamericana de Terminología)]

MORALES, Albert; [FREIXA, Judit] (2008). «Neología y variedades del español: el proyecto Antenas». *Donde dice...: Boletín de la Fundación del Español Urgente* [Madrid], núm. 10, p. 15-17. [Fundación del Español Urgente (Fundéu)]

OBSERVATORI DE NEOLOGIA (2007a). *Neologismes documentats en textos escrits i orals en català* (2006). Barcelona: Universitat Pompeu Fabra. Institut Universitari de Lingüística Aplicada.

— (2007b). *Neologismes documentats en textos escrits en castellà* (2006). Barcelona: Universitat Pompeu Fabra. Institut Universitari de Lingüística Aplicada.

— (2008a). *Neologismes documentats en textos escrits i orals en català* (2007). Barcelona: Universitat Pompeu Fabra. Institut Universitari de Lingüística Aplicada.

— (2008b). *Neologismes documentats en textos escrits i orals en català* (2007). 2a ed. Barcelona: Universitat Pompeu Fabra. Institut Universitari de Lingüística Aplicada.

OBSERVATORI DE NEOLOGIA (2008c). *Neologismes documentats en textos escrits en castellà* (2007). Barcelona: Universitat Pompeu Fabra. Institut Universitari de Lingüística Aplicada.

Publicació de l'obra gramatical d'Antoni Febrer i Cardona

Director: Jordi Carbonell i de Ballester

El mes d'abril de 2008 aparegué publicat el setè volum de l'*Obra completa* d'Antoni Febrer i Cardona. Es tracta del volum intitulat *Preceptiva poètica*, que comprèn dues obres de l'autor menorquí: *Les regles de la quantitat o explicació de la Prosòdia del P. Àlvarez* (1800) i el *Compendi de la poesia menorquina* (1818). Amb aquest, ja en són tres els volums de Febrer que l'IEC ha publicat, car el *Diccionari menorquí, espanyol, francès i llatí* (BF; 42, 2001), considerat *a posteriori* el volum 1 de la sèrie, i les *Obres gramaticals, I* (BF; 50, 2004) el precediren. Si hi afegim els quatre volums publicats per les PAM, són set els volums publicats, que apleguen un total de vint-i-una obres.

La presentació del volum *Preceptiva poètica* tingué lloc el 5 de juny de 2008 a la Sala Pi i Sunyer de l'IEC. Intervingueren en l'acte Salvador Giner, president de l'IEC; Jordi Carbonell, curador del projecte de la Secció Filològica; Joan Lluís Torres, conseller de Cultura,

Patrimoni, Educació i Joventut del Consell Insular de Menorca; Joan Ramon Veny-Mesquida, curador del volum, i Maria Paredes, directora del projecte. En les intervencions es féu ben palesa la bona sintonia entre les institucions que col·laboren en el projecte, de manera especial entre l'IEC i l'IME, així com l'acompliment del calendari de publicacions preestablert. Pel que fa a l'edició del volum *Preceptiva poètica*, Joan Ramon Veny-Mesquida parlà sobre l'originalitat de Febrer en el tractament de les seves fonts, sobre la relació amb l'obra poètica de l'autor i sobre la singularitat que suposà l'existència, el 1800, d'una obra d'aquestes característiques i temàtica en català.

La revernacularització del català a la ciutat de València

Director: Brauli Montoya Abat

La primera cosa que cal dir és que el projecte va començar el primer any amb una baixa al seu equip, la de Júlia Tortosa Corbí, que, inclosa en la borsa de treball d'ensenyament de la Generalitat de Catalunya, va aconseguir feina en un centre educatiu, amb continuïtat per al curs 2008-2009. Això significa que hem hagut de contractar un equip d'entrevistadors per cobrir algunes de les tasques en principi assignades als altres membres del projecte, els quals han suplert

així les tasques previstes per a Júlia Tortosa. Una altra conseqüència de la baixa esmentada és que l'estada que havia de realitzar aquesta investigadora a un centre de recerca a Irlanda durant l'any 2008 per actualitzar els coneixements de què disposem sobre el fenomen de la revernacularització serà substituïda per una visita més breu del director del projecte el mes de juny de 2009. Totes aquestes circumstàncies han deixat l'equip amb la següent composició i distribució de tasques:

Membres

Brauli Montoya Abat, director.

Eugeni Alberola Bisbal, encarregat de la recerca bibliogràfica, coordinador del treball de camp i entrevistador.

Entrevistadors contractats

(amb pagament per entrevista feta)

Andrea Benedito Castillo

Rafael Merino Benavent

Neus Roselló Sempere

Josep Escutia Ayuso

Adriana Gil

Durant el curs 2007-2008 s'ha planificat i s'ha iniciat el treball de camp entre els pares dels alumnes de centres educatius de línia en català a la ciutat de València (a) i s'ha procedit a fer la recerca bibliogràfica i la compra del material corresponent sobre el marc teòric i metodològic del projecte (b).

a) Primerament s'ha planificat l'enquesta a cadascun dels centres docents objecte de recerca de tota la ciutat segons la distribució de la mostra (al voltant d'un 10 % de l'univers) per districtes que s'indica en la taula de la pàgina següent.

Tot seguit s'han establert els contactes amb les associacions de pares de cada centre per tal de seleccionar els subjectes d'entrevista. Aquest curs 2007-2008 hem iniciat el contacte en onze centres escolars de nou districtes representatius de la ciutat, de manera que entre el setembre i el novembre del curs vinent podrem passar els qüestionaris als progenitors d'alumnes. La previsió és haver passat una quarta part dels qüestionaris abans que acabi l'any 2008, però la baixa de la investigadora esmentada ens ha deixat una tasca pendent per al curs 2008-2009 lleugerament superior a la prevista, i es compta que amb l'ajuda dels cinc entrevistadors es passaran aquests qüestionaris, cosa que ja han començat a fer aquest curs. Quan s'hagin passat, se seleccionarà una mostra de tres-cents subjectes (un 3 % de l'univers) per sotmetre-la a entrevistes orals durant el darrer any del projecte (2010). Aquest últim tipus d'entrevista serà una conversa semidirigida sobre els usos lingüístics a la llar familiar. Naturalment, es partirà d'un qüestionari comú plantejat en forma de preguntes obertes per tal de poder copsar tota la riquesa de matisos que el tema ofereix.

<i>Districtes</i>	<i>Qüestionaris</i>	<i>Total d'alumnes de línies en català</i>
1. Ciutat Vella	18	167
2. L'Eixample	23	204
3. Extramurs	55	510
4. Campanar	32	295
5. La Saïdia	46	433
6. Pla del Real	23	212
7. L'Olivereta	44	413
8. Patraix	71	660
9. Jesús	92	857
10. Quatre Carreres	89	830
11. Poblat Marítims	73	679
12. Camins al Grau	114	1.063
13. Algirós	58	545
14. Benimaclet	68	636
15. Rascanya	37	350
16. Benicalap	40	373
17. Poblat del Nord	19	179
18. Poblat de l'Oest	19	173
19. Poblat del Sud	66	611
Total ciutat	987 subjectes	9.290 alumnes

b) Paral·lelament al treball de camp, s'ha fet una recopilació bibliogràfica sobre revernacularització i s'ha ordenat l'adquisició d'una selecció de llibres sobre revernacularització lingüística. La relació d'ítems de l'encàrrec fet per la llibreria de l'IEC és la següent:

COOPER, Robert L.; SPOLSKY, Bernard [ed.]

(1991). *The influence of language on culture and thought: Essays in honor of Joshua A. Fishman's sixty-fifth birthday*. Berlín: Mouton de Gruyter.

CRYSTAL, David (2001). *La muerte de las lenguas*. Madrid: Cambridge University Press.

— (2005). *La revolución del lenguaje*. Alianza Editorial.

DORIAN, N. C. [ed.] (1989). *Investigating obsolescence. Studies in language contraction and death*. Cambridge: Cambridge University Press.

FISHMAN, J. A. (1991). *Reversing Language Shift*. Clevedon: Multilingual Matters.

FISHMAN, J. A. [ed.] (2001). *Can threatened languages be saved? Reversing language shift, revisited: A 21st century perspective*. Clevedon: Multilingual Matters.

FISHMAN, Joshua A.; RUBAL-LOPEZ, Alma; CONRAD, Andrew W. [ed.] (1996).

- Post-imperial English*. Berlín: Mouton de Gruyter.
- GÓMEZ MOLINA, José R. (1998). *Actitudes lingüísticas en una comunidad bilingüe y multilectal: Área metropolitana de Valencia*. Universitat de València.
- GRENOBLE, Lenore A.; WHALEY, Lindsay J. [ed.] (1998). *Endangered languages: Current issues and future prospects*. Cambridge: Cambridge University Press.
- GRENOBLE, Lenore A.; WHALEY, Lindsay J. (2006). *Saving languages: An introduction to language revitalization*. Cambridge: Cambridge University Press.
- HAGÈGE, Claude (2002). *No a la muerte de las lenguas*. Barcelona: Paidós.
- HALBWACHS, Maurice (2004). *La memoria colectiva*. Saragossa: Prensas Universitarias de Zaragoza.
- HARDING, E.; RILEY, P. (1986). *The Bilingual Family. A Handbook for Parents*. Cambridge: Cambridge University Press.
- HELLER, Monica (2003). *Éléments d'une sociolinguistique critique*, París: Didier.
- HERNÁNDEZ CAMPOY, Juan Manuel (2005). *Metodología de la investigación sociolingüística*. Comares.
- HINTON, Leanne; HALE, Ken [ed.] (2001). *The green book of language revitalization in practice*. Academic Press.
- HORNBERGER, Nancy H.; PÜTZ, Martin [ed.] (2006). *Language loyalty, language planning, and language revitalization: Recent writings and reflections from Joshua A. Fishman*. Clevedon: Multilingual Matters.
- HROCH, Miroslav (1985). *Social Preconditions of National Revival in Europe*. Cambridge University Press.
- JOHNSON, Robert Keith; SWAIN, Merrill [ed.] (1997). *Immersion Education: International Perspectives*. Cambridge University Press.
- MAGUIRE, G. (1991). *Our own language: An Irish initiative*. Clevedon: Multilingual Matters.
- MIGUEL, Jesús M. de (1996). *Autobiografías*. Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas.
- MOSCOVICI, Serge (1986). *Psicología social*. Barcelona: Paidós. 2 v.
- PUJADAS, Juan José (1992). *El método biográfico: El uso de las historias de vida en ciencias sociales*. Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas.
- SPOLSKY, Bernard; SHOHAMY, Elana (1999). *The languages of Israel: Policy, ideology and practice*. Clevedon: Multilingual Matters.
- WRIGHT, Sue [ed.]. *Language and the State: Revitalization and Revival in Israel and Eire*. Clevedon: Multilingual Matters.

**Vocabulari de la llengua catalana
medieval de Lluís Faraudo
de Saint-Germain**

Director: Germà Colón Domènech

Les tasques realitzades durant el curs han estat:

1. Revisar les cèdules de tres fitxers complets (en total, més de set mil fitxes que comprenen les lletres R, S i T).

2. Fer les esmenes pertinents a la base de dades: creació i/o supressió d'entrades, comprovació de la remissió entre mots, correcció i adequació de les definicions, etc.

3. Revisar i corregir, aleatòriament, les entrades de les lletres N a P a partir de la informació introduïda a la base de dades, per tal de cercar, i corregir, si escau, possibles errors de picatge.

4. Comparar les edicions dels texts dels quals hi ha referències en els corpus.

5. En els casos que ha estat possible, a partir de la informació dels texts de noves edicions i de la consulta d'altres obres lexicogràfiques, crear definicions per als mots que no en tenien.

6. Repassar la llista d'autors que hi ha a la base de dades i modificar l'ordre nom + cognom per cognom + nom (atès que abans de la revisió alguns autors apareixien primer pel nom i d'altres pel cognom o topònim): Francí de Castellví → Castellví, Francí de, excepte en aquells casos en què l'autor és més conegut per l'ordre nom + cognom, com ara Isabel de Villena, Cerverí de Girona, etc.

7. Uniformitzar i regularitzar els aspectes gràfics següents de totes les entrades:

— Correcció i uniformització de les abreviatures.

— Correcció de la forma dels adjectius en les entrades. Ex.: burgès, a → burgès, esa.

— Uniformització dels símbols tipogràfics i de puntuació.

— Introducció de les preposicions en les dates. Ex.: 26 abril 1455 → 26 d'abril de 1455.

8. Pel que fa a la difusió dels materials, el director del projecte va presentar el corpus lèxic de Faraudo al III Congrés Internacional de Lexicografia Hispànica, celebrat a la Universitat de Màlaga el setembre de 2008.

Secció de Filosofia i Ciències Socials

**Cartografia històrica
dels Països Catalans**

Director: Vicenç M. Rosselló i Verger

Durant aquest any acadèmic s'ha enllestit una part dels treballs corresponents a un projecte plurianual anterior, «La representació de l'espai a les cartes portolanes itàliques i catalanes». L'aprovació del projecte actual data de l'abril de 2008, i per tant, aquest es troba als inicis.

Entretant s'han anat recopilant materials i documents, concretament reproduccions d'alta qualitat de cartes i atlas portolans dels segles XVI i XVII —sobretot de l'escola mallorquina— i imatges i còpies dels mapes de Mallorca atribuïts o derivats de Joan Baptista Binimelis (segle XVI) i de Vicenç Mut (segle XVII). Atrament, ha començat l'anàlisi estilística de les figures de sobirans de les cartes portolanes de luxe.

Bibliografia

CEBRIAN, Josep Lluís. «Gènova, Barcelona i València en les cartes portolanes dels segles XIV i XV». *Mètode*, núm. 53 (2007), p. 83-87. [Monogràfic *Cartografia: la visió del món*, coordinat per Vicenç M. Rosselló]

PUJADES, Ramon J. *Les cartes portolanes: La representació medieval d'una mar solcada*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans; Institut Cartogràfic de Ca-

talunya: Institut Europeu de la Mediterrània, 2007. 526 p. 36 × 29 cm.

- «Apriorismes nacionalistes i recerca històrica: El cas de la cartografia portolana». *Mètode*, núm. 53 (2007), p. 77-81. [Monogràfic *Cartografia: la visió del món*, coordinat per Vicenç M. Rosselló]
- ROSSELLÓ, Vicenç M. *Carta portolana de Jacopo Russo. 1563*. Edició facsímil i estudi. València: Universitat de València, [2007]. 31 p. de text.
- «El mapa de l'illa de Mallorca de J. Landaeta (1736)». *Lluc*, núm. 860 (2007), p. 34-39.
- «Els criteris toponímics al mapa de Catalunya de Francisco Xavier de Garma (1768 ca)». *Randa*, núm. 58 (2007), p. 59-74.
- «L'evolució de la cartografia des de l'època romana fins a l'actualitat». *Mètode*, núm. 53 (2007), p. 58. [Monogràfic *Cartografia: La visió del món*, coordinat per Vicenç M. Rosselló]
- «Tomàs V. Tosca: el realisme urbà d'un il·lustrat». *Mètode*, núm. 53 (2007), p. 85-95. [Monogràfic *Cartografia: La visió del món*, coordinat per Vicenç M. Rosselló]
- «Les cartes portolanes medievals: un tomb decisiu de la recerca». *Mètode*, núm. 58 (2008), p. 13-15.

**Catàleg històric general de la premsa
en català. I. L'eclosió de les
publicacions (1810-1898)**

Director: Jaume Guillaumet Lloveras

Durant el curs 2007-2008 s'ha treballat per tal d'acomplir els objectius del programa:

— Definició tècnica del Catàleg històric general i dels catàlegs especialitzats.

— Elaborar una fitxa hemerogràfica històrica per a l'obtenció de les dades descriptives bàsiques de cada publicació.

— Traslladar la fitxa a un format electrònic.

— Crear una base de dades.

— Revisió crítica dels catàlegs existents.

— Definir els criteris hemerogràfics i lingüístics per a la revisió dels catàlegs existents, prenent com a referència principal el de Joan Givanel i Mas a *Bibliografia catalana. Premsa* (1932).

— Actualització dels fons hemerogràfics i documentals.

— Obtenir llistes de les publicacions dipositades als principals arxius i biblioteques.

— Visitar altres arxius i biblioteques menors per conèixer les publicacions que s'hi conserven.

— Inici de l'elaboració del Catàleg històric general.

— Elaborar fitxes hemerogràfiques.

— Redactar articles descriptius de les publicacions obtingudes.

La marxa del treball ha estat satisfactòria i permet preveure el compliment dels terminis del programa.

**Evolució del paisatge mediterrani
de ribera**

Director: Josep M. Panareda Clopés

Durant aquest curs l'activitat de recerca s'ha centrat en l'obtenció de dades i d'informació documental mitjançant el treball de camp i la consulta d'arxius locals i comarcals. El treball de camp i de consulta s'ha concretat de manera especial en els rius Llobregat i Tordera. Puntualment també s'han dut a terme sessions de camp en els rius Foix, Calders, Besòs i Congost.

En el Llobregat s'ha efectuat un primer treball de camp al llarg de tot el recorregut per tal d'obtenir una primera visió global del seu paisatge. De manera sistemàtica s'ha treballat més en el sector entre l'aiguabarreig amb el Cardener i la desembocadura. Aquest treball sistemàtic es completarà al llarg de 2009. S'ha dividit el riu en trams d'un quilòmetre de longitud, unitats que serveixen de referència per a la sistematització de diverses dades, el que permet un tractament homogeni i fàcilment cartografiable damunt d'un perfil longitudinal.

Dins d'aquest sector del Llobregat s'ha iniciat un estudi pilot de detall d'un tram de cinc quilòmetres, amb l'anàlisi i interpretació de diversos paràmetres. S'ha escollit el sector d'Abrera, des de l'aiguabarreig amb la riera de Magarola fins passada la resclosa del canal de Can Bros. Al llarg de 2009 se'n farà el seguiment en funció de les estacions climàtiques i de les variacions en el cabal del riu. Durant el 2008 s'han establert les bases tècniques i ambientals per tal de fer un seguiment sistemàtic el 2009.

De la Tordera també s'ha efectuat una primera visió de conjunt i s'ha dividit el riu en seixanta-tres trams d'un quilòmetre lineal, i ja s'han obtingut resultats que han estat publicats i exposats públicament. De manera especial s'ha treballat en el tram mitjà, en el sector on la Tordera travessa la plana del Vallès.

Respecte al Foix, s'han completat els resultats obtinguts al llarg de 2007, treballant de manera especial l'entorn de l'embassament del Foix. Del riu Calders, afluent del Llobregat, s'ha efectuat un estudi de l'evolució del paisatge del seu tram final. Del Congost i del Besòs s'ha efectuat un primer assaig de tipologia d'unitats de paisatges i una cartografia de plantes significatives, que serà la base per a estudis de detall més endavant.

Dins del programa de recerca hi havia un apartat dedicat a la importància de la divulgació dels resultats a la població en general i als polítics i tècnics que

treballen en el territori de ribera. En aquest sentit, el 8 de febrer de 2008 s'efectuà una conferència sobre la problemàtica de l'entorn de la Tordera a la Biblioteca de Sant Celoni. Així mateix, s'organitzà una sessió de camp el 9 de març de 2008. Dins la mateixa línia de divulgació popular dels resultats de la recerca, es publicaren dos articles curts sobre l'origen de les fonts entorn de la Tordera i sobre les esllavissades i el retrocés de les penyes que envolten el curs de la Tordera a la revista *Bagant* de Santa Maria de Palautordera (números 5 [estiu 2008] i 6 [tardor 2008]).

Finalment, els membres del grup de recerca especialitzats en geomorfologia han publicat dos escrits breus sobre els resultats obtinguts relacionats amb el transport de sediments.

Publicacions

PANAREDA, J. M.; AROZENA, M. E. «Transformaciones en el paisaje de los espacios protegidos en los últimos años». *Scripta Nova: Revista Electrónica de Geografía y Ciencias Sociales* [en línia] [Barcelona: Universitat de Barcelona], vol. xii, núm. 270 (22) (1 d'agost de 2008).

És un resum de les idees clau de la dinàmica dels paisatges que han estat protegits. S'hi fan referències constants al paisatge de ribera i s'hi exposen alguns dels resultats obtinguts en el programa de recerca.

PANAREDA, J. M.; SANS, J. (2007). «La transformación del paisaje agrario a partir de la construcción del canal de la *Dreta* del delta del Llobregat (Barcelona)». *Homenaje al profesor José Manuel Casas Torres*. Madrid: Universidad Complutense de Madrid, p. 571-588.

S'hi exposen els resultats de la recerca feta entorn del canal de la Dreta, al delta del Llobregat.

GARCÍA, C. [et al.] (2007). «Processes of initiation of motion leading to bed-load transport in gravel-bed rivers». *Geophysical Research Letters*, núm. 34, 1-4.

OUTEIRO, L.; ÚBEDA, X.; ASPERO, F. (2008). «Reconstruction of suspended sediment data during flooding episodes with stochastic simulation». *UNESCO Technical Papers*: 1-6.

L'exili del magisteri de Catalunya a causa de la Guerra Civil

Director: Salomó Marquès i Sureda

Aquest primer any de projecte s'ha dedicat de manera primordial a aplegar documentació sobre el magisteri que treballava a Catalunya i que es va exiliar a causa de la Guerra Civil, la posterior victòria dels rebels i la instauració de la dictadura franquista. La recollida d'aquesta documentació s'ha fet, d'una banda, a partir de la documentació exis-

tent a Mèxic, ja que fou un dels països que va acollir més mestres exiliats, i d'altra banda, a partir de la documentació sobre mestres exiliats que es troba dispersa en diferents publicacions i fonts documentals.

L'estada a Mèxic dels mesos de març i abril de 2008 va ser molt fructuosa. No només per la quantitat d'informació aplegada sinó també per la documentació que els fills dels mestres exiliats ens han llegat: llibres, cartes, fotografies i altre material. Cal destacar la donació que va fer Adelina Santaló, filla del professor de geografia de l'Escola Normal de Girona i primer alcalde republicà de la ciutat, de la maleta amb la qual el seu pare va marxar a l'exili. Va donar aquesta maleta «històrica» plena de documents del seu pare i de la seva mare, Adelina Cortina Benajas, també professora de l'Escola Normal de Girona.

Destacariem també les entrevistes fetes a diversos familiars dels germans Vigatà Simó, mestres lleidatans. Un d'ells es va exiliar a Mèxic i va crear el 1940 una escola a la ciutat de Torreón amb l'ajut del Govern republicà a l'exili. Un altre germà es va exiliar a França i es va dedicar un temps a l'educació. Amb les entrevistes fetes aquest passat mes de novembre, s'ha donat per acabada la recerca sobre aquests mestres i s'ha passat a redactar-ne la biografia.

La recollida d'informació s'està completant amb el treball encarregat a di-

ferents persones a Girona i a Tarragona (sota la direcció de la professora Isabel Miró), que estan buidant llibres d'història de l'educació que parlen de mestres, com, per exemple, la història del moviment Batec, sobre mestres freinetistes.

Divulgació i sensibilització

Aquesta tasca de recerca ha comportat una feina molt important i necessària de divulgació dels resultats.

Considerem que és un aspecte gens menyspreable de la tasca d'investigació que portem a terme que permet revertir a la ciutadania els resultats de la investigació.

Formació de formadors

Aquesta recerca està comportant, a més, una altra feina, no prevista inicialment: la formació del grup de mestres que treballaran al Museu de l'Exili, a la Jonquera, per guiar les visites previstes d'escoles i altres col·lectius. Ha estat una tasca de formació i preparació amb dues fases: una primera de despatx i una segona sobre el terreny.

La dimensió social de la recerca és cabdal. Per aconseguir-la, ha calgut esmerçar-hi més temps i esforços que no pas recursos econòmics.

Activitats

Preparació de l'equip pedagògic del Museu de l'Exili (la Jonquera)

Reunió al Museu de l'Exili (la Jonquera) amb la directora per a parlar de les

propostes educatives que caldrà oferir en el nou curs a les escoles que demanin per visitar el MUME. 8 de maig de 2008.

Visita sobre el terreny amb mestres i estudiants per a preparar les propostes educatives del MUME. Recorregut: Agullana, la Vajol, mina Canta, coll de Lli, coll de Manrella i les Illes. 9 de maig de 2008.

Segona tanda de visites al territori de l'exili amb els mestres i estudiants, futurs acompanyants de les escoles. Recorregut: Maternitat d'Elna i platja i camp de concentració d'Argelers. 16 de maig de 2008.

Anada a la Jonquera, al MUME, per a continuar la feina preparatòria de les guies didàctiques. 3 de juny de 2008.

Jornada a la Jonquera amb professorat d'escoles i d'institut per a presentar les guies pedagògiques per al curs vinent sobre l'exili. 3 de juliol de 2008.

Entrevistes

Entrevista a Sils amb M. Rosa Santiago Mestres, nena exiliada en una colònia i filla de mare exiliada, Carme Mestres. Sils, 2 de juny de 2008.

Entrevista amb la filla del mestre Xavier Casademunt, exiliat, per a recollir informació sobre el mestre de Ripoll Josep Bassaganya, exiliat. Girona, 4 de juny de 2008.

Entrevista amb M. Rosa Santiago Mestres. Sils, 11 de juny de 2008.

Entrevista amb la filla del mestre exiliat Josep Bassaganya, de Ripoll. Girona, 30 de juny de 2008.

**Mobilitat laboral i trajectòries
socials de les dones immigrades
llatinoamericanes a Catalunya**

Directores: Sònia Parella Rubio
Carlota Solé i Puig

La recerca se centra en l'estudi de la mobilitat social de les dones immigrades llatinoamericanes que resideixen a Catalunya a través de l'ocupació. S'analitzen els factors determinants de les trajectòries de mobilitat laboral intrageneracional d'aquestes treballadores a la societat receptora. Aquest estudi es proposa abordar les trajectòries socials de les treballadores estrangeres que ja han acumulat un cert temps de permanència en la societat catalana (més de tres anys), a partir d'una perspectiva de gènere i des d'un disseny metodològic de caràcter qualitatiu, basat en l'ús de l'entrevista en profunditat.

Entenem per mobilitat intrageneracional el procés que té lloc al llarg de la carrera laboral dels individus. El nostre objectiu prioritari consisteix a establir conceptualment i operativa sota quins patrons es produeix la mobilitat laboral o no, tal com és experimentada per les dones immigrants, així com abordar quins són els factors que condicionen les posi-

cions de partida i d'arribada en les trajectòries de mobilitat ocupacional següents per aquestes treballadores en la societat catalana.

Els objectius específics de la recerca són:

— Identificar i descriure les trajectòries laborals més representatives en termes de tipicitat seguides per les treballadores immigrants llatinoamericanes.

— Més enllà dels determinants estructurals que fixen les posicions laborals que ocupen les dones immigrades i les seves oportunitats de mobilitat laboral (política migratòria, mercat de treball segmentat, etc.), la recerca pretén copsar l'agència social i aproximar-se a les estratègies desplegades per les dones immigrants. Davant les situacions de desclassement social, laboral i cultural (pèrdua de capitals) que estan unides al procés migratori, les dones immigrades esdevenen subjectes independents dels rols socialment assignats i a partir d'això poden oposar resistències i dissenyar estratègies de canvi. És aquí que intervenen les estratègies revaloritzadores del capital. L'estudi pretén identificar-les a partir de les narracions de les dones immigrades, des de l'aproximació a les vides subjectives individuals.

Durant l'any 2008 s'han realitzat les següents tasques:

- Revisió bibliogràfica.
- Explotació de fonts estadístiques:

- Estadística d'estrangers afiliats a la Seguretat Social (Ministeri de Treball i Immigració).

- *Encuesta Nacional de Inmigrantes 2007* (INE).

— Realització de vint entrevistes en profunditat a immigrades llatino-americanes, seleccionades per la nacionalitat i el tipus de trajectòria.

— Realització de cinc entrevistes exploratòries a informants privilegiats (tècnics de l'Administració i del tercer sector).

L'elaboració d'una tipologia de les trajectòries laborals de les dones llatino-americanes a Catalunya així com l'anàlisi dels seus principals determinants és de gran utilitat a l'hora de proporcionar recomanacions per als agents implicats en la gestió de les migracions en general i per als tècnics encarregats de dissenyar polítiques formatives i polítiques de foment de l'ocupació per a les dones immigrants en particular (serveis sociolaborals, etc.).

La periodística d'autor comparada entre Catalunya i països americans (recepció mútua d'estils i gèneres durant l'exili republicà)

Director: Josep M. Casasús i Guri

Durant aquest curs s'han realitzat treballs de recerca de camp per a l'obtenció de

dades sobre l'activitat professional de periodistes catalans emigrats a l'Amèrica del Sud i del Nord en el segle xx, amb la consulta de col·leccions de mitjans de comunicació històrics a Xile, l'Argentina i Colòmbia; amb un treball d'exploració de fonts a Nova York, amb resultats escassos, i amb la consulta complementària de documentació d'antecedents biogràfics dipositada en els arxius de Salamanca.

També s'ha procedit al treball de buidatge de noves dades esparses en documentació diversa i en fons bibliogràfics i a la reordenació de fitxes sobre una selecció del cens de periodistes catalans exiliats des de 1939 a l'Argentina, Colòmbia i Xile, cens realitzat en el curs 2006-2007.

A partir de l'esmentat cens i de les biografies tècniques, s'han examinat experiències de treball professional i relacions professionals establertes per aquells periodistes durant el seu exili americà.

Durant l'any 2008 el doctor Josep M. Casasús i Guri, director del projecte, ha mantingut sessions de treball de coordinació, ha viatjat a Salamanca, Xile i els Estats Units i ha treballat a Barcelona amb la doctora Cecilia García-Huidobro, col·laboradora a la Universitat Diego Portales, de Santiago de Xile.

En aquesta mateixa fase del projecte s'ha treballat en la revisió metodològica i de tractament de resultats de les recerques de camp prèvies i en l'establiment de bases de dades dels diversos països per a la representació estadística

de l'evolució del periodisme en l'àmbit objecte d'estudi.

Es troba encara en fase d'elaboració el treball d'anàlisi i interpretació dels resultats globals de la recerca, focalitzada en les influències mútues entre la periodística catalana i les periodístiques americanes del segle xx.

**Presència, producció científica
i estatus de les dones a l'acadèmia:
la geografia a les universitats
públiques dels Països Catalans**

Directora: Maria Dolors Garcia Ramon

El projecte té com a principal objectiu l'estudi de la presència, la categoria associada i la producció científica de les dones en la geografia acadèmica, fent especial èmfasi en les estratègies que aquestes segueixen per conciliar la vida familiar amb la laboral. L'exemple de la geografia pot ser paradigmàtic per a altres disciplines, en trobar-se el seu marc d'estudi en una zona fronterera entre les ciències i les humanitats.

L'any 2008 s'ha fet una revisió de l'estat de la qüestió en l'àmbit internacional des dels anys setanta, quan a l'entorn anglosaxó començà l'interès per analitzar la situació de les dones dins la geografia acadèmica, en observar-se que, a diferència d'altres ciències socials, aquestes hi eren molt menys representa-

des. Nombrosos articles fan referència a aquesta qüestió amb dades de les universitats dels Estats Units d'Amèrica, el Canadà i el Regne Unit. També es troben treballs referents a les universitats de França, Espanya o Turquia, entre d'altres.

Paral·lelament, s'ha iniciat el treball empíric per a quantificar el professorat als departaments de geografia de les universitats públiques dels Països Catalans. Treballs anteriors de l'equip de recerca aporten dades que serveixen per a establir una evolució de les dades respecte a les universitats del Principat.

Aquesta tasca quantitativa ha estat complementada per una altra de qualitativa: les entrevistes en profunditat a professors i alguns professors d'aquests departaments. Durant el 2008 s'ha completat l'estudi de les universitats Autònoma de Barcelona i de les Illes Balears i s'ha iniciat el de les universitats de Barcelona, Lleida, Girona i Rovira i Virgili.

S'ha començat a redactar el marc teòric i empíric del tema pel que fa a la geografia anglosaxona i espanyola i s'ha iniciat la transcripció i codificació de les primeres entrevistes.

Una quarta dimensió del projecte inclou una anàlisi bibliomètrica de les principals revistes que s'editen als departaments de geografia de les universitats catalanes per veure si es poden establir algunes diferenciacions de gènere en la pu-

blicació dels resultats científics d'aquests departaments. Amb tal finalitat s'ha iniciat el buidatge de les següents revistes, des dels inicis de la seva publicació fins ara o fins que deixaren de publicar-se:

— *Documents d'Anàlisi Geogràfica* (Universitat Autònoma de Barcelona)

— *Revista de Geografia* (Universitat de Barcelona)

— *Notas de Geografía Física* (Universitat de Barcelona)

— *Geo Crítica* (Universitat de Barcelona)

— *Scripta Nova* (Universitat de Barcelona)

— *Tarraco. Cuadernos de Geografía* (Universitat Rovira i Virgili)

Amb alguns dels primers resultats es va presentar una comunicació a la Seventh European & Regional Studies Conference «Diverse Europes: Urban and Regional Openings, Connections and Exclusions», que va tenir lloc a Istanbul (Turquia) entre el 18 i el 21 de setembre, titulada «Presence, status and professional career of women in academic Spanish geography: a gender analysis». Es publicarà pròximament en forma de capítol en un llibre titulat *Gendered Learning Environments*, de l'editorial Sage.

Centres de recerca

Centres propis

Laboratori d'Estudis Geofísics Eduard Fontserè

Centre Català de la Nutrició

Càtedra UNESCO de Llengües i Educació

Laboratori de Fonètica

Centres vinculats

Centre de Terminologia Catalana

Centre de Recerca Matemàtica

Centre d'Estudis del Risc Tecnològic

Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals

Centres propis

Laboratori d'Estudis Geofísics

Eduard Fontserè (LEGEF)

Director: Antoni M. Correig Blanchar

El Laboratori d'Estudis Geofísics Eduard Fontserè (LEGEF) va ésser constituït l'any 1982 i està format per investigadors de diferents institucions amb la finalitat comuna de treballar i divulgar estudis en el camp de les ciències de la Terra. Aquest laboratori centra la seva activitat en l'estudi de la sismicitat i l'estructura interna (litosfera) de Catalunya a partir de les dades de les estacions que gestiona o bé fent servir la informació proporcionada per altres institucions que treballen en el mateix camp.

L'estructura del LEGEF consta d'un director, un col·laborador científic (que forma part del personal de l'IEC i realitza funcions de secretari i coordina-

dor) i diversos col·laboradors de diferents institucions dins la mateixa àrea de treball. Segons un conveni establert amb la Universitat de Barcelona el novembre de 1994, els professors, investigadors i becaris de la mateixa universitat adscrits al LEGEF desenvolupen les activitats de recerca al LEGEF i a la UB. Com a laboratori de l'Institut d'Estudis Catalans, el LEGEF té assignat un membre de l'IEC com a ponent.

Comitè científic: Antoni M. Correig
Blanchar (director)
Josep Enric Llebot
Rabagliati (ponent)
Josep Vila Codina
(coordinador)
Ramon Macià Jové
Ramon Ortiz Ramis

El LEGEF disposa d'estacions pròpies que tenen la funció de laboratori, instal·lades al túnel del Cadí (CADI) i al monestir de Poblet (POBL), a més de gestionar, mercès a un conveni, l'estació de la central nuclear de Vandellòs II (VAN2). Endemés, i gràcies a un conveni marc de cooperació amb la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona (RACAB), gestiona també, de manera conjunta amb aquesta institució, les estacions digitals que envien senyal a l'Observatori Fabra (FBR i FONT).

Durant el curs 2007-2008 el LEGEF ha accentuat la política d'acostament de la ciència a la societat obrint els sistemes informàtics que gestiona al mateix IEC i al Departament d'Astronomia i Meteorologia de la Universitat de Barcelona. Actualment ambdues institucions hostatgen servidors d'informació sísmica amb el nom SISMIC, accessibles a les adreces d'Internet <http://sismic.am.ub.es> i <http://sismic.iec.cat>. Ambdós servidors contenen la pàgina web oficial del mateix LEGEF (<http://sismic.am.ub.es/legeff> i <http://sismic.iec.cat/legeff>) i el sistema de visualització d'informació sísmica en viu de tots els canals sísmics en temps real de què disposa el LEGEF, complementats amb altres canals procedents de xarxes d'Itàlia i de Grècia. En virtut del conveni marc en matèria de sismologia entre l'IEC i la RACAB, el LEGEF coopera activament amb l'Observatori Fabra publicant a Internet les activitats realitzades i man-

tenint un tercer servidor (<http://www.fabra.cat>) exclusivament per a les dades i tasques educatives que es realitzen al mateix observatori.

El LEGEF duu a terme també activitats educatives tot assessorant escoles i instituts d'ensenyament secundari en matèria de sismologia. La part més important d'aquest treball és la posada a punt d'estacions sísmiques. Actualment es disposa de dues estacions, que pertanyen a l'IES Baldiri Guilera del Prat i a l'Escola Pia de Sitges.

Des del punt de vista pròpiament científic, els estudis que hom porta a terme s'agrupen en dues parts:

a) Estudis de sismicitat local i de detectabilitat, amb l'emmagatzematge d'informació dins un sistema accessible externament. Aquests treballs queden reflectits en els informes o reports interns que, de manera anual, semestral o quadrimestral, duu a terme el Laboratori.

b) Mitjançant l'anàlisi de les dades disponibles, es fan estudis amb l'objectiu de conèixer, amb més precisió, la localització d'esdeveniments sísmics i la resposta del terreny, temes necessaris per a treballs posteriors de perillositat sísmica, tant pel que fa a neotectònica i enginyeria civil (disseny d'estructures sísmiques) com a risc sísmic. Per dur-ho a terme, es treballa a partir de les línies iniciades ja fa temps, tal com es reflecteix en resums d'anys anteriors. Aquestes línies són:

- tractament digital de senyals
- atenuació d'ones sísmiques
- estudi de ressonàncies locals
- caracterització de la font sísmica
- caracterització del soroll de fons dels punts de registre.

Durant el curs 2007-2008 s'ha aprofundit en els temes d'investigació relacionats amb aspectes de l'ocurrència de terratrèmols en termes de criticalitat autòrganitzada, microsismes com a sistemes excitats per soroll, estudi dels nivells de soroll de fons que afecten els registres sísmics i la comparació entre efectes de caràcter local o de llarga base. Des del punt de vista tècnic s'ha posat un èmfasi especial en la completeness dels servidors d'informació en temps real, millorant les característiques de la transmissió d'informació seqüencial en temps real i els sistemes automàtics de petició d'informació, sense oblidar, però, l'apartat d'instrumentació sísmica: disseny, calibratge i configuració d'estacions sísmiques i control SOH.

Dins l'apartat d'obtenció de dades s'ha iniciat un pla d'actualització de totes les estacions que inclou l'actualització del sistema d'adquisició i enregistrament de les estacions sísmiques del túnel del Cadí, del monestir de Poblet i de l'Observatori Fabra, complementant els equips existents amb altres d'experimentals, per mantenir així el concepte de laboratori de sismologia però amb un referent d'equips

de darrera generació, sensors de banda ampla i rang ampliat i connexió en temps real bidireccional. En aquest sentit, les tres estacions disposen de servidors d'informació sísmica que permeten visualitzar les dades en temps real des de qualsevol ubicació. Aquests servidors estan equipats amb sistemes de comunicació basats en estàndards SeisComP que permeten establir connexions múltiples entre centres i agilitzar la velocitat i el flux de dades.

Durant el curs acadèmic 2007-2008 s'han continuat les cooperacions amb altres institucions internacionals, entre les quals destaca l'Observatories and Research Facilities for European Seismology (ORFEUS), on l'Institut d'Estudis Catalans està representat a través del LECEF, amb el doctor Antoni M. Correig com a membre fundador i el doctor Josep Vila com a coordinador del grup de treball número 1. Des de l'any 2007 el doctor Josep Vila és també el coordinador europeu de les activitats del Working Group I on Station Siting and Instrumentation de l'organització global International Federation of Digital Seismograph Networks (FDSN). Les activitats dels membres del comitè científic del LECEF comprenen un total de quatre càrrecs i/o comissionats al Comitè Europeu de Sismologia (grup de sismicitat volcànica), ORFEUS i FDSN i un total de catorze afiliacions a societats científiques (deu d'internacionals i quatre de nacionals).

També s'ha incrementat la cooperació amb el Museu Nacional de Ciències Naturals del Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC) dins l'apartat d'instrumentació i en l'aplicació de les tècniques desenvolupades al LEGEF a senyals de caràcter volcànic, amb la participació directa del Laboratori en el disseny d'un sistema de control adaptat a les illes Canàries i que es pretén aplicar a diversos volcans arreu del món mitjançant una cooperació amb el mateix CSIC.

Des del punt de vista organitzatiu, el LEGEF ha organitzat a la Casa de Convalescència la reunió anual d'observatoris sismològics de l'àmbit euromediterrani, amb la participació de cent dos investigadors i operadors de xarxes representatives de seixanta-dues institucions de trenta-dos països, activitat que es completà amb la presentació del nou sistema de control SeisComp3, desenvolupat en part dins del context del GITEWS (German Indian Ocean Tsunami Warning System), iniciat després del devastador terratrèmol i posterior tsunami que sacsejà Indonèsia l'any 2004.

Com a fet extraordinari durant el present curs acadèmic cal esmentar que el coordinador del LEGEF, Josep Vila, ha estat sol·licitat per part de les Nacions Unides per participar com a avaluador extern a l'exercici integrat IFE08, organitzat per la Comissió Preparatòria de l'Organització del Tractat de Prohibició

Completa d'Assaigs Nuclears (CTBTO), com a especialista en els apartats de sistematitzat (Seismic Aftershock Monitoring System, SAMS) i de tècniques de prospecció geofísica (Continuation Period Techniques, CPT).

L'execució de l'activitat de recerca i desenvolupament pel LEGEF durant el curs 2007-2008 ha quedat reflectida en:

— Dues participacions en projectes finançats en convocatòries públiques del MEC (actualment del MICINN): un gestionat directament des de l'IEC i l'altre en col·laboració amb el CSIC.

— Vuit participacions en projectes o convenis amb empreses i/o administracions, que comprenen institucions catalanes (Institut Geològic de Catalunya, Tabasa-Cadí, Universitat Politècnica de Catalunya i Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona), de l'àmbit de l'Estat espanyol (CSIC) i de l'àmbit europeu o global (ORFEUS, CTBTO).

— Set publicacions, sis d'aquestes de caràcter internacional:

BATLLÓ, J. [et al.]. «The 1951 Mw 5.2 and Mw 5.3 Jaén. Earthquake Doublet Revisited». *Bull. Seism. Soc. Am.*, vol. 98 (2008), p. 1535-1547.

BATLLÓ, J.; STICH, D.; MACIÀ, R. «Quantitative Analysis of Early Seismograph recordings». A: FRÉCHET, J.; MECHARAOUI, M.; STUCCHI, M. [ed.]. *Historical Seismology: Interdisciplinary Stu-*

- dies of Past and Recent Earthquakes*. Springer Science + Business Media BV, 2008, p. 385-402.
- CORREIG, A. M. [et al.]. «Microseism Activity and Earth's Equilibrium Fluctuations». A: *Conference proceedings of «20 Years of Nonlinear Dynamics in Geosciences»*. 2007, p. 69-85.
- VILA, J. «Coordinació de la sismologia dins l'àmbit euromediterrani». *Revista de Física*, vol. 4, núm. 4 (2008), p. 63.
- VILA, J. [et al.]. «Near-Real time analysis of seismic data of active volcanoes: Software implementations of time sequence data analysis». *Nat. Hazards Earth Syst. Sci.*, vol. 8 (2008), p. 789-794.
- VILA, J. [et al.]. «Seismology Observatory Coordination in the European-Mediterranean Area: 2008 ORFEUS Observatory Coordination Meeting, Barcelona, 5-8 de maig de 2008». *Orfeus Electronic Newsletter* [en línia] [Països Baixos: De Bilt], vol. 8, núm. 1 (2008), p. 1.
- VILA, J. [et al.]. «European observatories meet in Barcelona». *NERIES Newsletter Issues* [Països Baixos: De Bilt], núm. 4 (juny 2008).
- Sis informes interns de funcionament:
- J. Vila i A. M. Correig (2008). *Informe del funcionamiento de la estación sísmica de la central nuclear Vandellòs II (VAN2)*. Període: de l'1 de juliol de 2007 al 31 de desembre de 2007. Informe núm. 45. Report LEGEF núm. 2008-1.
- J. Vila i A. M. Correig (2008). *Informe del funcionamiento de la estación sísmica del monestir de Poblet (POBL)*. Període: de l'1 de gener de 2007 al 31 de desembre de 2007. Report LEGEF núm. 2008-2.
- J. Vila (2008). *Informe del funcionamiento de la estación sísmica del túnel del Cadí (CADI)*. Període: de l'1 de gener de 2007 al 31 de desembre de 2007. Report LEGEF núm. 2008-3.
- J. Vila (2008). *Informe del funcionamiento de la estación sísmica de banda ampla de l'Observatori Fabra (FBR)*. Període: de l'1 de gener de 2007 al 31 de desembre de 2007. Report LEGEF núm. 2008-4.
- J. Vila (2007). *Esdeveniments sísmics seleccionats enregistrats entre l'1 de gener i el 31 de desembre de 2007*. CD-ROM, vol. LEGEF 2007. Report LEGEF núm. 2008-5.
- J. Vila i A. M. Correig (2008). *Informe del funcionamiento de la estación sísmica de la central nuclear Vandellòs II (VAN2)*. Període: de l'1 de gener de 2008 al 30 de juliol de 2008. Informe núm. 46. Report LEGEF núm. 2008-6.
- Quatre contribucions a congressos, assemblees o tallers internacionals en els aspectes de representació internacional (Rabat, el Marroc), invitacions del comitè científic (Madrid), presidència i secretaria del comitè local (Bar-

celona) i com a representant de grup de treball internacional (Utrecht, Països Baixos).

— Sis participacions a quatre congressos, assemblees o tallers internacionals: European Geophysical Union (Viena), ORFEUS Observatory Coordination Meeting (Barcelona), CTBTO-IFE08 Evaluation Training Workshop (Torí, Itàlia) i NERIES Annual Meeting (Utrecht).

— Sis comunicacions presentades a congressos, assemblees o tallers internacionals:

— A. Garcia *et al.*, «Development of an Automatic Forecasting Tool for Volcanic Activity. An Application to Teide Volcano». Shimabara (Japó), del 19 al 23 de novembre de 2007.

— J. Vila, «Quality Control, Calibration and Site Characteristics of Seismic Stations using Background Noise Analysis, Seismicity and Earthquake Engineering in the Extended Mediterranean

Region». Madrid, del 26 al 29 de novembre de 2007.

— J. Batlló, E. Camacho i R. Macià, «Revisión de terremotos históricos de Panamá a partir de registros antiguos», VI Asamblea Luso española de Geodesia y Geofísica. Tomar (Portugal), de l'11 al 14 de febrer de 2008.

— J. Vila *et al.*, «The Laboratory of Geophysical Studies Eduard Fontserè of the Institut d'Estudis Catalans, 25 years», 2008 ORFEUS Observatory Coordination Meeting. Barcelona, del 5 al 8 de maig de 2008.

— J. Vila i R. Ortiz, «Other seismic signals & applications», 2008 ORFEUS Observatory Coordination Meeting. Barcelona, del 5 al 8 de maig de 2008.

— J. Batlló *et al.*, «Parámetros focales de terremotos ibéricos a partir de la recuperación y estudio de sismogramas antiguos», VII Congreso Geológico de España. Las Palmas de Gran Canaria, del 14 al 18 de juliol de 2008.

Centre Català de la Nutrició (CCNIEC)

Director: Màrius Foz i Sala

L'objectiu fonamental del CCNIEC és contribuir a l'avenç de la recerca bàsica i aplicada en nutrició i millorar la qualitat de la informació i de la formació nutricional de la societat.

Funcions

Entre les principals funcions del CCNIEC destaquen:

- Coordinar els esforços individuals i col·lectius dels grups d'investigació per poder resoldre els problemes nutricionals dels ciutadans.

- Fomentar i difondre missatges d'educació nutricional correcta a la població.

- Assessorar les administracions públiques, els mitjans de comunicació, la indústria alimentària i la població en general en temes relacionats amb la nutrició.

- Contribuir a la lluita en contra dels trastorns alimentaris i en contra de l'obesitat.

- Actuar com a element dinamitzador i coordinador de projectes d'investigació bàsica, clínica i epidemiològica relacionats amb la nutrició.

- Desenvolupar iniciatives en el camp de la docència en aspectes relacionats amb la nutrició, en col·laboració amb les universitats.

- Assessorar les administracions públiques en diferents problemes relatius a la competència i l'exercici professional en l'àmbit de la nutrició clínica.

Organització

Els grups que formen el CCNIEC són:

- Grup de Nutrició i Bromatologia del Departament de Nutrició i Bromatologia de la Facultat de Farmàcia de la Universitat de Barcelona.

- Grup de la Unitat de Trastorns de l'Alimentació de l'Hospital Universitari Germans Trias i Pujol de Badalona.

- Grup Nitrogen-Obesitat del Departament de Nutrició i Bromatologia de la Facultat de Farmàcia de la Universitat de Barcelona.

- Grup de Recerca en Nutrició de la Facultat de Medicina i Ciències de la Salut de Reus de la Universitat Rovira i Virgili.

- Grup de Recerca en Nutrició Comunitària de la Universitat de Barcelona.

- Grup de Bioquímica i Biotecnologia Enològica del Departament de Bioquímica i Biotecnologia de la Universitat Rovira i Virgili.

- Grup de Nutrició i Envel·liment del Centre d'Investigacions en Bioquímica i Biologia Molecular (Hospital de la Vall d'Hebron) de la Universitat Autònoma de Barcelona.

- Grup de Recerca en Nutrició i Aparell Digestiu de l'Hospital Uni-

versitari Germans Trias i Pujol de Badalona.

— Grup de Nutrició Molecular de la Universitat de les Illes Balears.

— Grup d'Estudi de l'Estat Nutricional - Biodisponibilitat d'Elements Minerals de la Unitat de Nutrició i Bromatologia de la Universitat de València (Grup BIONUTEST).

— Grup de Fisiologia i Nutrició Experimental del Departament de Fisiologia - Divisió IV de la Facultat de Farmàcia de la Universitat de Barcelona.

— Observatori de l'Alimentació de la Universitat de Barcelona.

— Grup de Nutrició, Medi Ambient i Càncer de l'Institut Català d'Oncologia.

— Grup de Trastorns Alimentaris (Hospital Clínic) de la Universitat de Barcelona.

Activitats de recerca

El mes d'abril de 2007 es realitzà una convocatòria conjunta d'ajuts de la Secció de Ciències Biològiques de l'IEC (SECCB-IEC) i el CCNIEC amb un import global de 30.000 euros.

Es concediren els següents ajuts:

— «Efecte del tractament amb oleoil-estrona sobre el metabolisme energètic en mares gestants i els seus fetus». Grup Nitrogen-Obesitat. 3.500 euros.

— «Influència dels fitosterols sobre el metabolisme de la glucosa en models animals de diabetis tipus 1 i diabetis ti-

pus 2». Senyor Francesc González i Sastre, membre de la SECCB-IEC. 3.000 euros.

— «Avaluació de l'estat nutricional i de la qualitat de vida relacionada amb la salut de pacients adults amb sobrepès i obesitat en comparació amb un grup de control amb índex de massa corporal normal». Grup de la Unitat de Trastorns de l'Alimentació de l'Hospital Universitari Germans Trias i Pujol. 3.500 euros.

— «Efecte de la dieta mediterrània sobre la síndrome metabòlica i els seus components». Grup NURETA de la Facultat de Medicina i Ciències de la Salut de Reus. 3.500 euros.

— «Ensenyar a menjar sabent per què es menja el que es menja». Observatori de l'Alimentació. 3.000 euros.

— «Componentes funcionales de la leche materna de interés en la prevención de la obesidad en etapas posteriores (LEO)». Grup Biologia Molecular, Nutrició i Biotecnologia de les Illes Balears. 3.000 euros.

— «Estabilitat de la fracció lipídica de derivats làctics enriquits amb fitosterols». Grup BIONUTEST. 3.500 euros.

— «Eficàcia de l'ús de podòmetres i del recolzament informàtic i/o via telèfon mòbil en la pèrdua de pes en individus amb sobrepès». Grup de Recerca en Nutrició Comunitària. 3.000 euros.

— «Aspectes de qualitat i seguretat alimentària relacionats amb l'emmagatzematge i distribució del cava». Grup de

Nutrició i Bromatologia de la Facultat de Farmàcia de Barcelona. 1.250 euros.

— «Estudi de la utilitat de les amines biògenes com a indicadors de la qualitat higiènica del pernil curat». Grup de Nutrició i Bromatologia de la Facultat de Farmàcia de Barcelona. 1.500 euros.

— «Possibles beneficis del consum de polifenols en els incidents cardiovasculars». Grup de Nutrició i Bromatologia de la Facultat de Farmàcia de Barcelona. 1.250 euros.

El Grup BIONUTEST ha presentat un informe del treball «Estabilitat de la fracció lipídica de derivats làctics enriquits amb fitosterols». L'estudi, encara no publicat, conté informació interessant sobre els tipus d'àcids grassos continguts en diversos derivats làctics comercials i sobre la quantitat de fitosterols d'aquests derivats, que en cap cas arriba a la que assenyala la descripció de les cases comercials.

Els resultats de la recerca del Grup Nitrogen-Obesitat han estat publicats (vegeu entre les publicacions recents la segona).

La resta de treballs de recerca encara estan en fase d'elaboració o de valoració.

Altres activitats

— Diferents membres del CCNIEC han col·laborat en tasques de divulgació de te-

mes d'alimentació, nutrició i salut en diversos mitjans de comunicació (televisió, ràdio, premsa).

Publicacions

AMENGUAL, J. [*et al.*]. «Efecto del estatus en vitamina A sobre la capacidad oxidativa del hígado de ratón». *Nutrición Hospitalaria*, 21, 3, p. 434.

GARCÍA-PELÁEZ, B.; VILÀ, R.; REMESAR, X. «Treatment of pregnant rats with oleoyl-estrone slows down pup fat deposition after weaning». *Reproductive Biology and Endocrinology*, 6 (2008), p. 23.

ROMERO, M. M.; ESTEVE, M.; ALEMANY, M. «Combined effects of oral oleoyl-estrone and limited food on body composition of young overweight male rats». *IJO*, vol. 30 (2006), p. 1149-1156.

SALAS, A.; REMESAR, X.; ESTEVE, M. «Oleoyl-estrone treatment activates apoptotic mechanisms in white adipose tissue». *Life Sciences*, vol. 80, núm. 4 (gener 2007), p. 293-298.

SALAS-SALVADÓ, J. [*et al.*]. «Plasma adiponectin distribution in a Mediterranean population and its association with cardiovascular risk factors and metabolic syndrome». *Metabolism Clinical and Experimental*, vol. 56 (2007), p. 1446-1492.

Càtedra UNESCO de Llengües

i Educació

Director: Joan A. Argenter i Giralt

Creació de la Càtedra

El 25 de febrer de 2002 la UNESCO i l'IEC signaren el conveni de creació de la Càtedra UNESCO de Llengües i Educació. El 21 de juliol de 2008 se n'acordà la ratificació per un tercer període, vigent fins al 25 de febrer de 2010.

Objectius

En l'àmbit lingüístic, la Càtedra s'orienta a l'estudi i la promoció de la diversitat lingüística i les pràctiques adients per al seu manteniment i desenvolupament. En són objectius específics els processos de codificació, estandardització i revitalització lingüístiques. Un altre objectiu és la transferència de coneixement envers altres institucions i comunitats immersides en el procés de recuperació d'una llengua.

En l'àmbit educatiu, els objectius de la Càtedra són promoure i difondre els valors de la diversitat lingüística i l'educació plurilingüe i elaborar-ne materials adreçats a gestors i/o beneficiaris de processos de recuperació lingüística.

Personal col·laborador

La Càtedra ha comptat amb vint-i-dos col·laboradors externs —professors, conferenciants, investigadors, autors— en activitats concretes: set d'institucions nacionals i quinze d'institucions estrangeres.

Entitats col·laboradores

La Càtedra ha comptat amb recursos de les entitats següents:

- Institut d'Estudis Catalans.
- Departament d'Innovació, Universitats i Empresa. Generalitat de Catalunya.
- Secretaria de Política Lingüística. Departament de la Vicepresidència. Generalitat de Catalunya.
- Linguamón - Casa de les Llengües.

Durant el curs 2007-2008 les entitats que han col·laborat amb la Càtedra o amb les quals ha col·laborat la Càtedra són:

- Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans.
- Escoles associades de la UNESCO i escoles Linguapax.
- GELA (Grup d'Estudis de Llengües Amenaçades). Universitat de Barcelona.
- Universitat de les Illes Balears.
- Acadèmia de Llengües Canaques (Nouméa, Nova Caledònia).
- Amics de la UNESCO (el Masnou).
- Facultat de Traducció i Interpretació. Universitat Autònoma de Barcelona.
- Departament de Filologia Catalana. Universitat Autònoma de Barcelona.
- Centre Interuniversitari d'Estudis Hongaresos. Universitat de París III.

— Projecte DYLAN: «Language dynamics and management of diversity». Universitat de Lausana.

— Universitat Ramon Llull.

— Regió Autònoma de Sardenya.

— Universitat de Càller.

Activitats realitzades

Activitats de formació

Col·laboració amb la xarxa d'escoles Linguapax: seminaris pedagògics per a mestres i trobades d'alumnat.

Conferències

— «Quina diversitat lingüística defensem?». Amics de la UNESCO, el Masnou, 12 de març de 2008.

— Taula rodona «La traducció automàtica com a instrument al servei del multilingüisme». Any Internacional de les Llengües - Any de la Computació (UAB), Facultat de Traducció i Interpretació, Universitat Autònoma de Barcelona, Bellaterra, 22 d'abril de 2008.

Activitats de recerca

— Projecte «L'Alguer com a enclavament lingüístic: codis, ideologies de la llengua, processos sociolingüístics», dirigit pel doctor Joan A. Argenter i Giralt.

Descripció: recerca etnogràfica sobre la dinàmica lingüística i sociolingüística a l'Alguer.

Objectiu: des del punt de vista sociolingüístic, en aquest projecte s'estudiaran les pràctiques comunicatives i els

codis emergents a l'Alguer i també les ideologies lingüístiques que hi són concurrents. Així mateix, s'analitzarà la reducció formal i la restricció funcional de l'alguerès en el context d'un eventual procés de substitució. Finalment, s'avaluaran les polítiques de redreçament de la llengua empreses en els darrers anys.

Des del punt de vista lingüístic i literari, s'estudiaran aspectes de la tradició historicoliterària i de la tradició etnopoètica i cultural popular de l'Alguer, en ells mateixos i en relació amb el context social i cultural sard.

Col·laboració amb altres grups: s'ha signat un conveni de col·laboració amb la UAB, que facilitarà el treball conjunt amb el grup de recerca del Departament de Filologia Catalana que treballa sobre un tema similar. De fet, aquesta col·laboració ha permès ja la contractació d'un tècnic superior de recerca, el senyor Enrico Chessa, que participarà directament en les tasques de preparació i execució del treball de camp.

El doctor Argenter ha estat designat tutor de la senyora Sophia Simon, la qual, mercès a una borsa d'estudis de la Generalitat de Catalunya, realitza un projecte sobre «La identitat lingüística i cultural dels algeresos catalanoparlants», alhora que cursa el seu doctorat a la Universitat de Leipzig sota la direcció del doctor Klaus Bochmann, dins el programa de recerca «Sprache und Identität in Situationen der Mehrsprachigkeit». Hom

ha acordat establir una relació formal entre tots dos projectes.

Treball realitzat: en la línia de recerca sociolingüística, durant el curs 2007-2008 s'han elaborat els instruments per al treball de camp. El pla pilot del treball de camp es durà a terme la primera quinzena d'octubre de 2008 i el treball de camp en la seva fase inicial s'endegarà el desembre de 2008.

La senyora Simon ha continuat el treball de camp, ja iniciat el curs 2007-2008, amb noves estades a l'Alguer i ha iniciat la transcripció i l'anàlisi de les entrevistes realitzades.

En les línies de recerca lingüística i historioliterària, s'han completat treballs sobre la interferència lingüística, sobre certs aspectes de la tradició cultural popular i sobre etnopoètica.

L'11 d'abril de 2008 el senyor Andreu Bosch presentà la seva tesi doctoral, *La interferència dels parlars sards en el català de l'Alguer entre els segles XVII i XVIII: Estudi del lèxic a través dels Registres de danys de la 'Barracelleria' (1683-1829)*, a la Universitat de Barcelona.

Publicacions

ARGENTER, Joan A. (2008). «L'Alguer (Alghero), a Catalan linguistic enclave in Sardinia». *International Journal of the Sociology of Language*, núm. 193-194, p. 205-217.

ARMANGUÉ, Joan (2008). *Llegendes alguereses al Llegendari Popular Ca-*

talà (1926-1928). L'Alguer: Arxiu de Tradicions de l'Alguer.

CHESSA, Enrico (2008). «Dialect contact, koinéisation, and new dialect formation on the North-western coast of Sardinia». A: NIKOLAEV, Alexander [ed.]. *Proceedings from the 9th Nordic Conference on Bilingualism*. Joensuu: University of Joensuu.

En premsa o en avaluació:

ARMANGUÉ, Joan (2008). «Ripopolament e continuità culturale ad Alghero: L'identità epica». *Insula*, núm. 4, p. 5-16.

ARMANGUÉ, Joan. «Etnopoètica i insularitat a Sardenya i l'Alguer». Comunicació presentada a la IV Trobada del Grup d'Estudis Etnopoètics i IX Simposi d'Etnopoètica de l'Arxiu de Tradicions de l'Alguer. L'Alguer, 14 i 15 de novembre de 2008.

BOSCH, Andreu (2008). «Algunes consideracions sobre la interferència fonètica dels parlars sards en l'alguerès». A: *Miscel·lània Joaquim Molas*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat. (Estudis de Llengua i Literatura Catalanes; 57)

CHESSA, Enrico (2008). «Normalització, codificació i complexitat sociolingüística. Oralitat i escriptura a l'Alguer: una relació difícil». *Revista de Llengua i Dret*, núm. 50 (novembre), p. 177-200.

— Projecte «Recuperació de fons documentals de mallorquins traslladats a Cuba» (2005-2007), dirigit pel doctor Joan Miralles i Monserrat (Universitat de les Illes Balears i Institut d'Estudis Catalans).

L'objectiu és recuperar i digitalitzar fons documentals d'interès per al patrimoni de les Illes Balears i el coneixement de la contribució de la comunitat mallorquina a Cuba.

S'ha treballat en la preparació de l'edició convencional de *La Vida. Diario Republicano Conservador*, a cura del doctor Joan Miralles. Aquesta publicació serà coeditada amb publicacions de l'Abadia de Montserrat.

Participació en projectes de cooperació

— Projecte «Revitalització de la llengua sia pedee de l'Equador: publicació de materials de literatura oral épera».

L'objectiu és recollectar, enregistrar, transcriure, traduir, editar i publicar en suport convencional i en àudio trenta-cinc narracions de gèneres diversos (mites, llegendes, contes, cants), obtingudes de parlants nadius. Els materials produïts es distribuïran amb caràcter didàctic a les escoles i es difondran entre els membres de la comunitat.

S'ha completat el treball de camp iniciat, de transcripció i d'edició dels materials.

Organització de congressos, seminaris i col·loquis

— Activitat de formació i d'intercanvi de les experiències catalana, aimara, guaraní, maputxe i quátxua en relació amb el procés de recuperació lingüística. Barcelona, 12-16 de novembre de 2007.

Participants convidats: Félix Layme Pairumani, catedràtic d'Aimara a la Universitat Catòlica Boliviana, Premi Mundial Hiroshima Foundation for Peace and Culture (Estocolm, 1998); David Abdón Galeano Olivera, president de l'Ateneo de Lengua y Cultura Guaraní; Jacqueline M. Caniguan Caniguan, llicenciada en educació i màster en lingüística indoamericana, editora de l'àrea lingüística del diari *Azkintuwe*; Guido Alfredo Pílares Casas (Direcció Nacional d'Educació Intercultural Bilingüe del Ministeri d'Educació del Perú); María Eva Mansfeld de Agüero, directora de la llicenciatura de llengua guaraní de la Universitat Nacional d'Asunción, i Perla Álvarez Brítez, docent de l'Ateneo de Lengua y Cultura Guaraní i integrant del moviment camperol paraguaià.

Els participants visitaren les institucions, entitats i organismes següents i s'entrevistaren amb els seus responsables: la Secretaria de Política Lingüística, la Secretaria de Telecomunicacions i Societat de la Informació i el Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya; Linguamón - Casa de les Llengües; l'escola Vedruna-Àngels; l'Institut Linguapax,

vinculat a Unescocat - Centre UNESCO de Catalunya; el GELA (Grup d'Estudis de Llengües Amenaçades) i el CUSC (Centre Universitari de Sociolingüística i Comunicació) de la Universitat de Barcelona; el Centre de Normalització Lingüística de Girona; el GALI (Gabinet d'Assessorament Lingüístic per a la Immigració) i l'ODELLEUM (Observatori de Llengües d'Europa i la Mediterrània) de la Universitat de Girona; l'Institut d'Estudis Catalans; el TERMCAT; l'ASOLC (Associació de Sociolingüistes de Llengua Catalana); Vilaweb; Plataforma per la Llengua, i Òmnium Cultural. Els participants guaranis es reuneixen amb membres de l'Asociación de Paraguayos y Amigos del Paraguay en Cataluña. Així mateix, alguns convidats dissertaren en les dues sessions públiques sobre «Las grandes lenguas americanas: perspectivas de desarrollo» a la Universitat de Barcelona, amb assistents, mitjançant videoconferència, de la Universitat de les Illes Balears, i a la Universitat de Girona.

Posteriorment els participants guaranis visitaren Galícia, el País Basc i el País Valencià.

— Jornada «Recerca en llengües amenaçades». Barcelona, 9 de novembre de 2007. Conferències:

— «Vanishing conceptual diversity: the loss of hunter-gatherer's concepts», a càrrec de Matthias Brenzinger (Universitat de Colònia).

— «What no word for *tomorrow* means», a càrrec de Suzanne Romaine (Merton College, Universitat d'Oxford).

— «Lenguas amenazadas por los lingüistas», a càrrec de Juan Carlos Moreno (Universitat Autònoma de Madrid).

— Cicle «La gestió interestatal de les llengües transfrontereres» (2006-2008).

Les conferències d'aquest cicle han tingut lloc en sessions ordinàries de la Secció Filològica. Els conferenciants també han dissertat en universitats catalanes sobre altres temes.

Durant el curs 2007-2008 ha participat en el cicle el professor Ernst Håkon Jahr (Universitat d'Agder, Noruega), membre de l'Acadèmia Noruega de les Ciències i les Lletres, amb les dissertacions següents:

- «How modern Norwegian came into being. On the development of competing national standards». Barcelona, 17 de gener de 2008.

- «The standardization of modern Norwegian: origin, development and prospects». Barcelona, 18 de gener de 2008.

— VIII Curs de tipologia lingüística. Barcelona, 14-17 d'abril de 2008. Organitzat conjuntament amb el GELA (Grup d'Estudis de Llengües Amenaçades, Universitat de Barcelona) i amb la col·laboració del Ministeri d'Educació i Ciència i l'Obra Social Caixa Sabadell. Professors convidats: Thomas Givón

(Universitat d'Utah), Bernd Heine (Universitat de Colònia) i Francesc Queixalós (Centre Nacional de la Recerca Científica, París).

L'activitat ha constatat, ultra les sessions de tutoria, de sessions de seminari sobre els temes següents: a) «De-transitive voice»; b) «Passiva i antipassiva»; c) «Do All Languages Distinguish between Direct and Indirect Objects? A Cross-Linguistic Survey»; d) «Intellectual history of linguists' approach to grammar»; e) «Selected topics in the typology of passives»; f) «Grammaticalization Theory / The Unidirectionality Principle in Grammaticalization», i g) «Verbs trivalents i aliniament acusatiu/ergatiu».

Participació en congressos, seminaris i col·loquis

— Congrés «Su sardu comente limba giuridicu-amministrativa». Càller, 18 i 19 d'octubre de 2007. Organitzat per la Regió Autònoma de Sardenya i la Universitat de Càller. Amb la conferència «Desenvolupament terminològic i restitució onomàstica: dues formes de col·laboració entre l'IEC i l'administració autonòmica», a càrrec de Joan A. Argenter.

— Jornades 15 anys GELA: «Diversitat i convivència». Barcelona, 26 d'octubre de 2007.

— ELAP Workshop: «Issues in Language Revitalisation and Maintenance». Londres, 9 de febrer de 2008.

— I Setmana Intercultural. Universitat Ramon Llull. Barcelona, 18-21 de febrer de 2008. Amb la conferència «En torno a la revitalización lingüística: actores, objetivos, métodos y problemas», a càrrec de Joan A. Argenter.

— Col·loqui «Des situations de plurilinguisme en Europe comme un objet d'histoire». Universitat de París III (Sorbona Nova), 2 i 3 de juny de 2008. Amb la conferència «Le Roi, les prêtres et les juifs: un rapprochement historique-ethnographique à des pratiques verbales plurilingues dans la Catalogne médiéval / The king, the priests and the Jews: a historical-ethnographic approach to multilingual verbal practices in medieval Catalonia», a càrrec de Joan A. Argenter.

Assessorament i consultories

International Advisory Board, Center for Multiple Languages and Literacies, Universitat de Colúmbia, Nova York: Joan A. Argenter.

Publicacions

MALLART, Lluís. *El sistema mèdic d'una societat africana: Els Evuzok del Camerun*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. Càtedra UNESCO de Llengües i Educació. 2 v. Durant el curs 2007-2008 han continuat els treballs per a la publicació de l'obra, que previsiblement apareixerà durant el curs vinent.

Altres

— El 5 de novembre de 2007 l'IEC (Càtedra UNESCO de Llengües i Educació) signa un conveni amb Lingumón - Casa de les Llengües per a l'organització d'una activitat de formació i d'intercanvi de les experiències catalana, guaraní, quítxua, aimara i maputxe.

Laboratori de Fonètica

Director: Daniel Recasens

Col·laboració i finançament

Durant el curs 2007-2008 el Laboratori de Fonètica ha comptat amb la col·laboració en les tasques de processament i anàlisi de dades de la llicenciada en estadística Aina Espinosa i amb finançament provinent del projecte de recerca del Ministeri d'Educació i Ciència «Factores articulatorios y perceptuales en los cambios fonéticos y fonológicos», així com del grup de recerca consolidat de la Generalitat de Catalunya Grup de Fonètica Experimental.

Activitats

Les tasques de recerca portades a terme al Laboratori han generat articles especialitzats de fonètica experimental publicats a revistes de prestigi com *Speech Communication*, *Journal of Phonetics* i *Journal of the Acoustical Society of America*, així com dos capítols de llibre. S'inscriu en el marc del projecte l'organització del *workshop* internacional «Experimen-

— El 16 de maig de 2008 l'IEC (Càtedra UNESCO de Llengües i Educació) signa amb la Universitat Autònoma de Barcelona un conveni de col·laboració en el projecte «L'Alguer com a enclavament lingüístic: codis, ideologies de la llengua, processos sociolingüístics».

tal phonetics and sound change», que tindrà lloc a la Universitat de Salamanca el mes de maig de 2009, i la participació amb comunicació als simposis i *workshops* «International Seminar on Speech Production» (Universitat d'Estrasburg, desembre 2008), «Phonetics and Phonology 5» (Zentrum für Allgemeine Sprachwissenschaft, Berlín, desembre 2007) i «La coarticulation: indices, direction et représentation» (CNRS - Montpellier III, desembre 2007).

Contingut de les publicacions

El projecte de caracterització fonètica del català ha comptat amb estudis electropalatogràfics i acústics sobre els mecanismes de coarticulació, assimilació i mescla de gestos en grups de consonants heterosil·làbics. Les dades experimentals pertanyents als dialectes catalans mallorquí, oriental i valencià confirmen els supòsits fonamentals del model DAC (*degree of articulatory constraint*), formulat per Recasens i altres: les consonants de lloc i mode diferents contrasten entre si pel que

fa al grau de constrenyiment articulatori i els processos d'adaptació articulatòria entre segments fonètics en grups consonàntics s'expliquen en funció d'aquestes diferències de grau de constrenyiment.

Un altre estudi fa referència al vocalisme i és la continuació de l'article de Recasens i Espinosa «Dispersion and variability in Catalan vowels» (*Speech Communication*, vol. 48, 2006, p. 645-666). En aquest estudi s'investiguen les característiques acústiques de les vocals tòniques de parlars catalans amb cinc i sis fonemes vocàlics, a saber, felanitxer, rossellonès, gironí i sitgetà-vilanoví, i més específicament, si les vocals mitjanes hi experimenten neutralització completa o parcial i si el grau de dispersió sistèmica hi és menor que en els sistemes de set vocals dels dialectes majors oriental o central i balear. Les dades indiquen que hi ha neutralització completa de vocals mitjanes en els casos pertinents i que el grau de dispersió de l'espai vocàlic no difereix de l'observat en l'espai vocàlic dels dialectes majors.

També s'han analitzat amb dades dels dialectes del català els indicis articulatoris i acústics que promouen dos canvis fonètics, a saber, la palatalització i africació de /k/ en [(t)Σ] i [(t)s] (per exemple: italià [tΣento], català [sen]) i la vocalització en /w/ de /l/ fosca preconsonàntica final de síl·laba i de [B] preconsonàntica inicial de síl·laba (per exemple: català dialectal *aubà* < *alba*, català

general *taula* < [taBl↔] < llatí *tab(u)la*).

El primer treball indica que els oients poden categoritzar perceptivament l'oclusiva palatal [c] del mallorquí com a [tΣ], la qual cosa confirma la validesa de l'explicació articulatòria segons la qual l'oclusiva velar esdevingué africada en les llengües romàniques a través d'una oclusiva (alveolo)palatal intermèdia. El segon treball demostra que la vocalització de /l/ i de [B] pot restar associada alhora amb un descens de la freqüència del segon formant de les transicions vocàliques i de la consonant i amb el moment temporal en què s'inicien aquestes transicions. Aquestes característiques acústiques s'adiuen amb característiques espacials i temporals dels gestos d'elevació apical i de descens i retracció dorsal en el cas de /l/ fosca i de tancament labial en el cas de [B].

En el marc d'una altra línia de recerca, s'ha portat a terme el processament i l'anàlisi de dades de moviment lingual, mandibular i labial gravades amb l'articulògraf del Laboratori de Fonètica de l'IEC. Han estat preparats dos articles amb dades de moviment lingual corresponents a diferents consonants del català en seqüències VCV. En un d'aquests s'analitzen els graus de resistència i d'agressivitat coarticulatòria, i en l'altre, les característiques de desplaçament, velocitat i durada dels moviments articulatoris durant els períodes VC i CV. Una finalitat del segon article és demostrar que les consonants (alveolo)palatals no són segments

complexos en fonologia i que, en conseqüència, la dissociació de // preconsonàntica en [jn] en mallorquí i altres canvis similars tenen relació amb la integració perceptiva de les transicions vocàliques com a fonema independent.

Publicacions

- RECASENS, D. «A study of place adaptation in heterosyllabic consonant clusters in three Catalan dialects in the light of the DAC model». A: EMBARKI, M.; DODANE, C. [ed.]. *La coarticulation: indices, direction et représentation*. L'Harmattan.
- «Blending in heterosyllabic consonant clusters in three Catalan dialects». *ZAS Papers in Linguistics*, vol. 49, p. 79-96.
- «Mètodes de normalització i de representació de dades acústiques i articulatòries». *Estudios de Fonética Experimental*. [Universitat de Barcelona]

- «Relating vocalic assimilatory processes to patterns of C-to-V coarticulatory direction: Evidence for the alveolar trill and dark //, 'r-atics 2». *Current Trends in Linguistic Theory* [Amsterdam: John Benjamins].

- RECASENS, D.; ESPINOSA, A. «Acoustics and perception of velar softening for unaspirated stops». *Journal of Phonetics*.
- «An articulatory investigation of lingual coarticulatory resistance and aggressiveness for consonants and vowels in Catalan». *Journal of the Acoustical Society of America*.
- «Dispersion and variability in Catalan five and six peripheral vowel systems». *Speech Communication*.
- ZYGIS, M.; RECASENS, D.; ESPINOSA, A. «Articulatory characteristics of velar stops in German, Polish and Catalan». A: *Proceedings of the International Seminar on Speech Production 2008, Estrasburg*.

Centres vinculats

Centre de Terminologia Catalana

(TERMCAT)

Directora: Rosa Colomer i Artigas

L'Institut d'Estudis Catalans participa en el Centre de Terminologia Catalana (TERMCAT) amb la presència al Consell de Direcció i al Consell Supervisor.

Consell de Direcció

Vicepresident: President de l'IEC
Vocal: Joan Martí i Castells

Consell Supervisor

President: Joan Veny i Clar
Vocals: Maria Bozzo i Duran
Jaume Vernet i Llobet

Creat el 1985 per l'Institut d'Estudis Catalans i el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, el Centre de Terminologia Catalana (TERMCAT) és actualment un consorci entre aquestes dues entitats i el Consorci per a la Normalització Lingüística que es regeix pel Decret 217/1997, de 30 de juliol.

El TERMCAT té per finalitat l'e-laboració, la promoció i la difusió de re-

cursos terminològics, la normalització dels neologismes catalans i la prestació de serveis d'assessorament per tal de facilitar l'ús de la llengua en els àmbits científics, tècnics i socioeconòmics.

Per a una informació detallada sobre l'activitat del TERMCAT, consulteu l'adreça *www.termcat.cat*.

Centre de Recerca Matemàtica (CRM)

Director: Joaquim Bruna Floris

L'Institut d'Estudis Catalans participa en el Centre de Recerca Matemàtica (CRM) amb la presència al Consell de Direcció.

Consell de Direcció

Vicepresident: President de l'IEC
Vocals: Salvador Alegret
i Sanromà
Joan Girbau i Badó
Ricard Guerrero
i Moreno

L'Institut d'Estudis Catalans creà l'any 1984 el Centre de Recerca Matemàtica (CRM), amb l'objectiu principal de posar a la disposició dels matemàtics catalans un centre d'investigació que estimu-

lés la millora de la recerca matemàtica a Catalunya, tant en l'aspecte qualitatiu com en el quantitatiu. El 2002 el CRM va esdevenir un consorci amb personalitat jurídica pròpia, integrat per l'Institut d'Estudis Catalans i la Generalitat de Catalunya, la qual hi participa per mitjà del Departament d'Innovació, Universitats i Empresa.

Per assolir els seus objectius, el CRM convida destacats científics d'arreu a fer estades de recerca, facilita el contacte amb aquests i amb institucions científiques als nostres joves investigadors, duu a terme programes de recerca, organitza congressos, seminaris i altres reunions científiques i difon els resultats de la recerca.

Per obtenir informació detallada sobre l'activitat del CRM, consulteu l'adreça *www.crm.cat*.

Centre d'Estudis del Risc Tecnològic (CERTEC)

Director: Joaquim Casal i Fàbrega

El Centre d'Estudis del Risc Tecnològic (CERTEC) és una organització que té per objectius la recerca i la formació en els diversos camps del risc tecnològic. Va ser creat l'any 1992 per la Universitat Politècnica de Catalunya i l'Institut d'Estudis Catalans.

El CERTEC està format per una vintena de persones entre professors, investigadors i estudiants de postgrau. Es duen a terme programes de recerca relatius als diferents aspectes del risc tecnològic i de l'impacte ambiental: modelització

matemàtica d'accidents greus, incendis, explosions, núvols tòxics, transport de materials perillosos, impacte ambiental accidental, estudis d'accidentalitat a la indústria, etc. Alguns d'aquests programes es desenvolupen en el marc de la col·laboració internacional, altres per a l'Administració i altres per a empreses. El CERTEC investiga també accidents per a companyies d'assegurances, empreses o jutjats. El CERTEC duu a terme també una important tasca de formació, participant en l'organització de cursos, seminaris i jornades. Té també intenses relacions internacionals, materialitzades en projectes de recerca conjunts i programes de bescanvi d'investigadors i d'estudiants.

Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals (CREAF)

L'Institut d'Estudis Catalans participa en el Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals (CREAF) amb la presència al Consell de Direcció i al Patronat.

Consell de Direcció

Director: Javier Retana

Vocal: Xavier Bellés i Ros

Patronat

President de l'IEC

Joandomènec Ros i Aragonès

El Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals (CREAF) és un centre de recerca bàsica i aplicada en ecologia terrestre, especialment forestal.

La figura institucional del CREAF és la de consorci, creat pel Decret 300/1987, de 4 d'agost, i és constituït per la Generalitat de Catalunya, la Universitat Autònoma de Barcelona, la Universitat de Barcelona i l'Institut d'Estudis Catalans.

Els seus objectius són:

- realitzar recerca bàsica i aplicada sobre els sistemes ecològics terrestres,
- desenvolupar eines conceptuals i metodològiques per a millorar la gestió del medi,

— difondre aquests coneixements mitjançant activitats de formació, assessorament i difusió.

El Patronat és el màxim òrgan de govern del CREAF. Un Consell de Direcció, nomenat pel Patronat, el regeix. El CREAF és un institut universitari adscrit a la Universitat Autònoma de Barcelona i un centre associat a l'Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentàries (IRTA).

Òrgans de govern:

— Patronat: format pel president (conseller de Medi Ambient i Habitatge), els vocals (rector de la Universitat Autònoma de Barcelona, president de l'Institut d'Estudis Catalans, representants del Departament de Medi Ambient i Habitatge, de l'Institut de Recerca i Tecnolo-

gia Agroalimentàries, del Departament de Política Territorial i Obres Públiques, del Departament d'Innovació, Universitats i Empresa, de la Universitat Autònoma de Barcelona i de l'Institut d'Estudis Catalans), els membres honoraris Jaume Terradas i Ferran Rodà i el secretari (director del CREAF).

— Consell de Direcció: format pel president (director del CREAF) i els vocals (Departament de Medi Ambient i Habitatge, Departament d'Innovació, Universitats i Empresa, Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentàries, Universitat Autònoma de Barcelona, Universitat de Barcelona i Institut d'Estudis Catalans).

Per obtenir-ne informació detallada, consulteu l'adreça www.creaf.uab.cat.

Oficines

Oficina d'Assessorament Lingüístic

Oficina de Gramàtica

Oficina d'Onomàstica

Oficines Lexicogràfiques

Oficina d'Assessorament Lingüístic

Director: Isidor Marí i Mayans

L'Oficina d'Assessorament Lingüístic (OAL) s'ocupa d'atendre les consultes lingüístiques que s'adrecen a l'IEC, tenint en compte la normativa fixada per a la llengua catalana, i també s'ocupa d'estudiar les consultes no fixades des del punt de vista normatiu amb les altres oficines de la Secció Filològica.

D'altra banda, l'OAL també duu a terme estudis de qüestions lingüístiques per elaborar criteris, així com analitza dades lingüístiques per tal d'extreure'n resultats i possibles actuacions.

Projectes

Durant aquest curs l'Oficina ha prosseguit, juntament amb la Secretaria de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya i el Centre de Terminologia TERMCAT, les tasques relatives a la posada en funcionament del servei unificat de consultes Optimot. Amb aquest motiu, s'han dut a terme quaranta-vuit reunions, en les quals s'han tractat aquestes tasques, que es concreten en els aspectes següents.

Entorn informàtic

a) Plataforma. S'ha participat en l'elaboració de la plataforma informàtica per mitjà de la qual s'estructura el servei unificat de consultes Optimot. Posteriorment, s'han proposat millores per a properes versions d'aquesta plataforma.

b) Cercador. S'han seleccionat les obres que formen part del corpus del cercador Optimot i s'ha fet un estudi d'altres obres que poden ser útils per als consultants. També s'ha elaborat una programació per a actualitzar les obres que conté el cercador provinents de l'IEC.

Servei d'atenció personalitzada

a) Formació de lingüistes de nivell 1

S'han elaborat els materials necessaris per a dur a terme la formació dels lingüistes de nivell 1 que atenen les consultes adreçades a l'atenció personalitzada de l'Optimot. A banda de la formació lingüística, als tècnics del nivell 1 també se'ls proporciona constantment el suport necessari per a resoldre qualsevol qüestió lingüística.

b) Selecció de les obres de consulta

S'han estudiat i seleccionat un conjunt d'obres de consulta (en paper i en línia) que es consideren bàsiques per a l'atenció personalitzada de l'Optimot.

Reunions de seguiment

a) Reunions del Comitè de Direcció de l'Optimot

S'ha establert una reunió mensual perquè el Comitè de Direcció de l'Optimot (del qual forma part el director de l'Oficina, Isidor Marí) faci el seguiment de l'evolució del servei.

b) Reunions de seguiment

Periòdicament (al principi cada setmana i a partir de la posada en funcionament del servei cada quinze dies) es duen a terme reunions entre els tècnics dels tres organismes per a avaluar el funcionament del servei de consultes unificat.

c) Reunions entre la SPL i l'IEC

S'han dut a terme reunions per a estudiar la prestació del servei de nivell 2, la difusió de l'Optimot, el manteniment i l'actualització de fonts.

d) Reunions entre el nivell 1 de l'Optimot i l'IEC

S'han dut a terme reunions per a avaluar les tasques de creació de noves fitxes de l'Optimot i de revisió de fitxes existents.

Tasques lingüístiques

L'activitat principal de l'OAL és l'atenció i la resposta a les consultes lingüístiques rebudes, especialment a les que fan referència a la normativa de la llengua catalana. Es poden classificar segons la seva procedència.

a) *Consultes externes a l'IEC*

Durant aquest curs s'han rebut al voltant de sis-cents consultes, que provenen de centres públics (departaments de la Generalitat de Catalunya, serveis de català dels ajuntaments i universitats), de diverses entitats públiques i privades (associacions, editorials, mitjans de comunicació) i de particulars. La col·laboradora externa de l'Oficina, Roser Vernet, s'ha encarregat de l'estudi d'una part d'aquestes consultes.

L'OAL també ha atès consultes que s'han rebut a la bústia de l'aplicació informàtica del *Diccionari de la llengua catalana* de l'IEC, relacionades generalment amb qüestions de normativa lingüística.

b) *Tasques relacionades amb l'Optimot*

— Consultes provinents de l'atenció personalitzada

Març-juliol 2008: s'han atès seixanta-vuit consultes provinents del nivell 1 del servei Optimot.

— Consultes a l'IEC

S'han atès cinquanta-dues consultes dels lingüistes del nivell 1 sobre

qüestions no pròpiament derivades de les consultes rebudes, sinó dels processos de recerca i estudi.

— Fitxes de l'Optimot

Febrer-juliol 2008: s'han revisat i validat 478 fitxes. A més, s'han dut a terme diverses reunions per a establir el procés de creació de noves fitxes i de revisió de fitxes existents.

c) *Consultes internes de l'IEC*

Finalment, l'OAL també ha donat resposta a diverses consultes procedents d'altres serveis de l'IEC.

Activitats

Presentació del projecte del servei unificat de consultes al Ple de la Secció Filològica, a càrrec d'Isidor Marí, Josep Morán i la Secretaria de Política Lingüística, el 7 de març de 2008.

Oficina de Gramàtica

Director: Manuel Pérez Saldanya
Cap: Xavier Rofes i Moliner
Tècnics: Víctor Acedo Matellán
Judit Ballana i Jufre
Ester Prat i Alsina

Organització

En aquest curs l'Oficina de Gramàtica (OG) ha treballat en els aspectes de caràcter organitzatiu següents:

1. S'ha continuat ampliant el fons documental digital que integra el Cor-

Sessions de formació dels lingüistes del servei de consultes Optimot, a càrrec de Laia Castanyer, els dies 23-29 d'octubre de 2007, 13 de desembre de 2007 i 14, 21 i 28 de gener de 2008.

Presentació oficial del servei de consultes Optimot al Palau de la Generalitat, a càrrec de Josep Lluís Carod-Rovira, Salvador Alegret i Bernat Joan, el 4 de juliol de 2008.

Assistència a cursos i col·loquis

Curs «L'etimologia. Part de la lingüística o ciència autònoma?», a càrrec del doctor Jordi Bruguera, els dies 3, 10, 17 i 24 d'abril de 2008.

Espai Terminològic 2007: «Neologia terminològica: el tractament dels manlleus», a càrrec del Centre de Terminologia TERMCAT, el 7 de novembre de 2007.

pus Informatitzat d'Obres Gramaticals (CIOG), que a data de 31 d'agost comptava 3.692 documents.

2. S'ha iniciat, amb la col·laboració de la senyora Judit Ballana, la catalogació per matèries del fons documental del CIOG, segons la *Llista d'encapçalaments de matèries en català* establerta pel Servei de Normalització Bibliogràfica de la Biblioteca de Catalunya.

3. S'ha enllestit, amb la col·laboració de la secretaria de les oficines de la Secció Filològica, la constitució d'un banc

de dades sobre els acords de la Comissió de Gramàtica, la finalitat del qual no és solament agilitar-ne la consulta i oferir l'històric dels casos tractats sinó també millorar la gestió, l'aplicació i el seguiment d'aquests acords.

4. S'ha convocat una plaça de tècnic lingüístic (aprovada pel Consell Permanent el dia 21 de febrer de 2008), que ha estat resolta a favor del senyor Víctor Acedo (14 d'abril), que es va incorporar a l'OG el dia 13 de maig.

Projectes

Al llarg d'aquest període l'OG ha prosseguit, juntament amb la Comissió de Gramàtica, les tasques relatives a l'elaboració de la *Gramàtica de la llengua catalana*. Aquestes tasques es concreten en els aspectes següents:

1. L'elaboració de la part de sintaxi. L'OG ha assistit el ponent d'aquesta part, Joan Solà, i els redactors, Manuel Pérez Saldanya i Gemma Rigau, preparant material per a l'elaboració de diversos capítols de sintaxi. La comesa de l'Oficina ha consistit bàsicament en les tasques següents:

a) La gestió de la documentació que ha generat la discussió d'esmenes presentades per la Comissió de Gramàtica i la Secció Filològica als diversos esborranys de la part de sintaxi de la *Gramàtica* que s'hi han sotmès (les oracions interrogatives; les oracions exclamatives, imperatives i optatives; les preposicions i les locucions prepo-

sicionals; els adverbis i les locucions adverbials; les interjeccions, els determinants).

b) L'elaboració de recerques i estudis sobre els aspectes següents: I) distribució de *fins* i *fins a* (29 de gener de 2008); II) elisió de la preposició *a* en la construcció *de... a...* (13 de febrer de 2008); III) exemples d'ús de *res* anteposat a la negació; IV) ús comparatiu de *com a* (3 de juny de 2008); V) la locució preposicional *degut a* (3 de juny de 2008); VI) l'ús de l'article en la denominació d'estats (16 de juny de 2008); VII) la forma catalana del topònim neerlandès Den Haag (19 de juny de 2008), i VIII) ús i estalvi de l'article definit entre preposició i nom d'any en expressions temporals (23 de juliol de 2008).

c) La preparació i classificació d'un inventari de les locucions adverbials.

d) La gestió i l'arxivament dels esborranys elaborats pel ponent i els redactors juntament amb les observacions dels membres de la Comissió de Gramàtica i de la Secció Filològica a aquests esborranys, corresponents als temes de sintaxi suara esmentats (vegeu § 1a).

2. El seguiment de les parts de la *Gramàtica* que són de consulta general al web de l'Institut. Concretament, el gener de 2008 l'OG va enllestir una versió corregida d'aquests materials en què s'ha unificat la paginació i la tipografia i que substitueix la versió anterior, de l'any 2002.

Al marge d'aquestes qüestions, l'Oficina de Gramàtica també s'ha ocu-

pat puntualment d'atendre consultes gramaticals procedents de l'Oficina d'Assessorament Lingüístic.

Activitats

— Conferència «La sintaxi normativa que prepara l'Institut d'Estudis Catalans. Criteris. Exemples», a càrrec de Joan Solà, dins el II Simposi Internacional de Catalànica. Berlín, 1 d'octubre de 2007.

— Conferència «El català i la nova gramàtica de l'IEC», a càrrec de Joan Solà, dins el cicle de conferències sobre l'IEC a l'Aula d'Extensió Universitària de la Gent Gran. Sant Quirze del Vallès, 4 d'octubre de 2007.

— Conferència «La nova sintaxi normativa de l'IEC: criteris i exemples», a càrrec de Joan Solà. Universitat de Barcelona, 10 d'octubre de 2007.

— Sessió de formació als tècnics lingüístics del servei unificat de consultes lingüístiques Optimot de la Generalitat de Catalunya, amb la conferència «La normativa gramatical: resolució de consultes lingüístiques», a càrrec de Xavier Rofes. 24 d'octubre de 2007.

— Presentació del projecte «Gramàtica de la llengua catalana» de l'Institut d'Estudis Catalans» davant una delegació de la Universitat d'Alacant, a càrrec de Xavier Rofes. 3 d'abril de 2008.

Oficina d'Onomàstica

Director: Josep Moran i Ocerinjauregui
Cap: Joan Anton Rabella i Ribas
Tècnica: M. del Mar Batlle Gutiérrez

L'activitat principal de l'Oficina d'Onomàstica (OdO) des del moment de la seva creació ha estat l'atenció i la resposta a les consultes onomàstiques, tant de toponímia com d'antroponímia, adreçades a l'Institut d'Estudis Catalans. Durant aquest curs s'han rebut al voltant de quatre-centes vint consultes (que van des d'un nom propi concret a llistes de desenes de noms propis), que provenen dels centres de normalització lingüística del Consorci per a la Normalització Lingüística, de diversos departaments de la Ge-

neralitat de Catalunya (Política Territorial i Obres Públiques, Justícia, Medi Ambient, Cultura, Governació, etc.), dels serveis de català dels ajuntaments i universitats (com la de les Illes Balears i la de València), de diverses entitats públiques i privades (com associacions, editorials i, també molt sovint, de la premsa i la ràdio) i de particulars.

Normalització de l'antroponímia catalana

L'expedició de certificats —i, en uns casos específics, de notes informatives— per a la normalització de la grafia dels noms i, sobretot, dels cognoms, que ja s'havia incrementat a partir de la promulgació de la Llei 1/1998, de 7 de ge-

ner, de política lingüística —concretament, de l'article 19, «L'antroponímia», del capítol II, «L'onomàstica»— i del Decret 208/1998, de 30 de juliol, en el qual es regula el procés de correcció lingüística dels noms i cognoms, ha esdevingut una tasca central de l'OdO a partir de la promulgació del Decret 138/2007, de 26 de juny, de modificació del Decret 208/1998, ja que a partir del dia 27 de juny de 2007 tots els certificats han de ser expedits per l'Institut d'Estudis Catalans, mentre que fins aquell moment era una feina compartida amb la Secretaria de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya. Aquest decret ha comportat un augment molt significatiu del nombre de certificats que s'han realitzat durant aquest curs (851 certificats i 73 notes informatives). Tota la informació sobre certificats i notes informatives es troba sistematitzada i actualitzada en la base de dades sobre regularització de noms i cognoms.

Comissió de Toponímia de Catalunya

a) Ampliació del Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya

Al llarg d'aquest curs s'ha acabat la revisió dels quinze mil topònims que integren l'ampliació del *Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya* i s'ha realitzat la transcripció fonètica de tots els noms dels nuclis de població de Catalunya per tal que figurei a la publicació fi-

nal d'aquest *Nomenclàtor*, que es preveu que aparegui en format de paper i en DVD al començament de l'any 2009. La proposta inicial de transcripció fonètica ha estat comprovada a la xarxa de serveis i oficines del Consorci per a la Normalització Lingüística i ha comptat amb la col·laboració de molts especialistes comarcals; aquesta ha estat una tasca molt complexa, però també molt interessant lingüísticament, i ha de permetre tenir una eina molt completa d'acord amb les directrius de les Nacions Unides sobre toponímia.

b) Exposició «Mots amb arrels»

Durant aquest curs ha continuat la itinerància de l'exposició «Mots amb arrels» —que és una exposició de caràcter divulgatiu sobre la riquesa de la toponímia a Catalunya que es va inaugurar a Barcelona el febrer de 2005— i se n'han fet diverses presentacions: el dia 2 d'abril de 2008 Joan Anton Rabella la va inaugurar a Sant Celoni i el dia 17 d'abril, a Rubí, en tots dos casos amb la conferència «El valor de la toponímia».

Assessorament i ajuts a la recerca

Durant aquest any s'han continuat organitzant reunions amb la intenció d'estimular i d'assessorar la realització de reculls toponímics i, també, amb la voluntat de provar de facilitar-ne la publicació, tasca que es va concretant en les obres que es van publicant dins de la

col·lecció «Treballs de l'Oficina d'Onomàstica». Durant el curs 2007-2008 l'OdO ha publicat dins d'aquesta col·lecció *Onomàstica de Duesaigües i el seu terme*, de Miquel S. Jassans (maig 2008; número 14 de la col·lecció), i *Onomàstica del terme municipal de Constantí*, de Ramon Amigó i Anglès (juliol 2008; número 15 de la col·lecció). També, durant aquest mateix curs s'ha publicat *La toponímia de les comarques de ponent: Un assaig d'interpretació tipològica*, d'Al-

bert Turull (octubre 2007; número 13 de la col·lecció).

Activitats

L'Oficina d'Onomàstica va participar en l'organització del XXXV Col·loqui de la Societat d'Onomàstica, titulat «L'onomàstica de les illes del Mediterrani occidental», que es va celebrar a l'Alguer el 10 i l'11 de maig de 2008, i Joan Anton Rabella hi va participar amb la conferència «L'article en la toponímia».

Oficines Lexicogràfiques

Director: Joaquim Rafel i Fontanals

Les tasques que duen a terme les Oficines Lexicogràfiques (OL) tenen com a objectiu principal el desenvolupament dels projectes lexicogràfics aprovats per la Secció Filològica. Per això, l'activitat de les OL s'estructura, generalment, a l'entorn de tres eixos: en primer lloc, la recollida de materials relacionats amb el lèxic; en segon lloc, l'elaboració d'estudis i informes sobre els materials aplegats i l'adequació i regularització lexicogràfica d'aquests materials. A partir d'aquests estudis i informes, la Comissió de Lexicografia (CL), a les reunions de la qual assisteix un membre de les OL, i la Secció Filològica (SF) prenen acords sobre el lèxic normatiu. Finalment, les OL també atenen consultes sobre normativa lèxica del català i forneixen de

materials lexicogràfics les institucions que en sol·liciten.

Durant el curs 2007-2008 les tasques més importants dutes a terme per les OL han estat:

— La publicació de la primera reimpressió de la segona edició del *Diccionari de la llengua catalana* (DIEC2).

— La preparació de l'obra que ha de contenir la relació de les novetats que incorpora el DIEC2 respecte de la primera edició del diccionari (DIEC1) pel que fa a la nomenclatura.

— El disseny del projecte de la segona edició del *Diccionari manual* de l'IEC (DM2).

— L'elaboració d'estudis previs a la definició del projecte d'un nou diccionari normatiu.

A més, les OL han dut a terme altres tasques relacionades amb projectes d'institucions externes; algunes d'aques-

tes tasques són col·laboracions puntuals i d'altres tenen un caràcter sistemàtic.

La segona edició del DIEC

a) Primera reimpressió

El novembre de 2007 es va publicar la primera reimpressió del DIEC2, que incorpora algunes esmenes respecte del text original publicat l'abril del mateix any. Les OL han pres part en les diverses fases del procés de preparació d'aquesta reimpressió.

En primer lloc, les OL han enllestit la recollida i la classificació de les propostes d'esmena. Tot seguit, han seleccionat les que eren susceptibles de ser incorporades en la reimpressió del DIEC2 i els han donat el tractament lexicogràfic adequat. Quan ha calgut —per la dificultat o la transcendència d'alguns casos—, s'han preparat informes que han estat tramesos a la Comissió de Lexicografia. Un cop acordades i preparades les esmenes que s'havien d'introduir en la primera reimpressió, les OL van lliurar-les a Enciclopèdia Catalana per a la seva introducció en el text. Les modificacions incorporades en la primera reimpressió del DIEC2 són majoritàriament de caràcter tipogràfic i afecten cent quaranta-cinc articles del diccionari.

En segon lloc, les OL han fet el seguiment del procés de publicació de la primera reimpressió. Aquest seguiment ha implicat la verificació de l'aplicació de les esmenes per part de l'editorial i la

revisió de les galerades trameses per Enciclopèdia Catalana a les OL. Paral·lelament a això, les Oficines també han verificat que les esmenes aprovades per a la primera reimpressió hagin estat introduïdes correctament en la versió en línia del DIEC2. Finalment, les OL han elaborat un informe que recull totes les esmenes introduïdes en la primera reimpressió del diccionari.

b) Recollida, classificació i anàlisi de propostes d'esmena

Un cop enllestida la primera reimpressió del DIEC2, s'ha obert una nova fase de recollida i anàlisi de propostes d'esmena amb vista a una possible segona reimpressió.

c) El DIEC2, a Internet

Les funcionalitats que, per raons de calendari, no es varen poder incorporar a la consulta del DIEC2 per Internet en el moment en què es féu pública (abril de 2007) hi han estat incorporades durant aquest curs. Les OL, en col·laboració amb el Servei d'Informàtica, han verificat que totes aquestes millores funcionen correctament. D'altra banda, la introducció de canvis en la consulta del diccionari en línia també ha comportat la redacció d'una nova versió de les instruccions de consulta.

Des de l'abril de 2007 fins al 31 de juliol de 2008 el DIEC2 a Internet ha rebut un total de 9.162.474 consultes. Els mesos amb més quantitat de consultes han estat febrer, març, abril i maig de 2008.

Concretament, el nombre més alt correspon al mes de maig, amb 852.228 consultes.

d) Elaboració i publicació de les llistes amb les novetats del diccionari

Durant el curs 2007-2008 s'ha completat l'elaboració de les llistes de diferències del DIEC2 respecte del DIEC1 que afecten la naturalesa o la representació de les entrades i de les subentrades i també les supressions i les addicions d'articles i de subentrades. Atès que la Secció Filològica va acordar de publicar aquestes llistes (Ple de l'11 de maig de 2007), el mes de setembre les OL varen lliurar l'original al Servei de Correcció Editorial de l'Institut per tal que s'iniciés el procés d'edició. Al llarg d'aquests mesos les OL han fet el seguiment d'aquest procés i han revisat les galerades corresponents (novembre de 2007 i juliol de 2008).

Tot i que no seran objecte de publicació, les OL també han elaborat un informe amb la relació de les accepcions del DIEC1 que han estat suprimides en el DIEC2 i un altre amb la relació de les accepcions noves de la segona edició.

Base de dades lexicogràfiques

El manteniment, l'actualització i la millora de la base de dades de les Oficines Lexicogràfiques (BDOL) és una de les tasques que es duen a terme regularment a les OL, en col·laboració amb el Servei

d'Informàtica de l'IEC. Atès que BDOL és una eina fonamental per als treballs lexicogràfics que es desenvolupen a les Oficines, el manteniment de la base és una tasca prioritària. Durant el curs 2007-2008 les OL han introduït a BDOL les esmenes que s'han aprovat amb vista a la primera reimpressió del DIEC2.

Altres projectes lexicogràfics

a) Segona edició del Diccionari manual de l'IEC (DM2)

Durant el curs 2007-2008 les OL han prioritzat tres línies de treball dins d'aquest projecte: la definició de l'àmbit lexicogràfic del DM2, l'elaboració del manual de criteris per a la redacció del diccionari i el disseny de l'aplicació informàtica necessària per al desenvolupament del projecte. A continuació s'exposen les tasques que s'han dut a terme dins de cadascuna d'aquestes línies.

L'àmbit lexicogràfic del projecte

Al llarg d'aquest curs s'han anat concretant els principals aspectes que caracteritzaran el futur DM2:

— S'ha definit quina serà la nomenclatura de la segona edició del *Diccionari manual* de l'Institut d'Estudis Catalans.

— S'ha establert quina serà l'estructura interna dels articles lexicogràfics que s'inclouran en aquesta obra.

— Les OL han elaborat la llista de les informacions de la primera edi-

ció del *Diccionari manual* (DM1) que s'han de traspassar automàticament a la base de dades del DM2 i han determinat els mecanismes que cal preveure per mantenir relacionades les bases de dades del DIEC2 i del DM2.

— S'ha establert que la selecció de les entrades, les subentrades i les accepcions del DIEC2 es farà a partir d'uns criteris que tindran en compte les necessitats dels usuaris a què va destinat el *Diccionari manual*.

— Amb vista a fer efectiva la correspondència necessària entre el *Diccionari manual* i la *Gramàtica* de l'IEC, les OL han fet un estudi que ha donat com a resultat final la llista tancada de les categories lèxiques que ha d'aparèixer en la nova edició del *Diccionari manual*.

— S'ha acordat que la informació referent a les entrades seleccionades quedarà distribuïda en articles diferents atenent criteris formals (diferència en la cadena de caràcters, diferència en la categoria lèxica o diferència en el patró flexiu). Les OL han fet diverses proves per tal de comprovar les conseqüències de distribuir les informacions en articles atenent únicament aquests criteris.

— S'ha establert que les accepcions s'ordenaran d'acord amb el criteri de freqüència d'ús (de més usual a menys usual), a partir de les dades del Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana.

— S'ha determinat que les subentrades constituïran una secció a part

dintre dels articles i s'ordenaran alfabèticament. La informació associada a cada subentrada tindrà el mateix tractament que la de les entrades.

El manual de criteris

En aquest manual de criteris lexicogràfics les OL descriuen detalladament totes i cadascuna de les informacions que poden arribar a aparèixer en un article de la segona edició del *Diccionari manual de la llengua catalana* de l'Institut. Aquest document ja recull les innovacions que faran que aquesta segona edició del diccionari tingui una naturalesa diferent de la de la primera. El 31 de juliol de 2008 la redacció del manual de criteris està molt avançada. Concretament, s'han enllestit els capítols dedicats a l'entrada, a l'accepció i a la coherència entre els articles del diccionari. Un cop acabats, aquests criteris seran el punt de partida per a l'elaboració de les instruccions de redacció.

L'aplicació informàtica

Atès que, com ja s'ha dit, el DM2 tindrà una naturalesa diferent de la de la primera edició, calia dissenyar una nova base de dades que s'adeqüés al nou model de diccionari.

En aquest sentit, les OL van fer durant el darrer quadrimestre de l'any 2007 la descripció dels camps de què havia de constar la nova aplicació i de la manera com aquests camps havien de quedar relacionats.

A partir d'aquesta descripció, les OL han col·laborat amb el Servei d'Informàtica de l'Institut en l'elaboració del document *Funcionalitats*, que descriu el projecte, inclou els diagrames de les diferents entitats de la base de dades i enumera les funcionalitats que ha de tenir l'aplicació.

Un cop enllestit, aquest document fou lliurat a TecnicSoft, empresa externa que s'encarrega d'implementar l'aplicació informàtica del DM2, per tal que pogués començar a treballar en l'anàlisi funcional del projecte.

Entre els mesos d'abril i juliol de 2008 s'han celebrat catorze reunions en què el tècnic de TecnicSoft a qui s'ha encomanat aquest projecte ha recollit els requeriments de les OL i del Servei d'Informàtica de l'Institut i en què s'ha aprofundit en el document *Funcionalitats* per tal d'arribar a detallar minuciosament tots els aspectes de la futura aplicació.

Fruit de les primeres reunions tingudes són els acords presos sobre les característiques de desenvolupament del projecte pel que fa a eines de programació i a gestors de dades. Són les següents:

- La base de dades del DM2 serà gestionada pel sistema SQL Server 2005.
- La programació de les llibreries es farà en el llenguatge de programació Visual Basic.NET Framework 2.0.

Al llarg de les reunions amb TecnicSoft també s'han dut a terme les tasques següents:

- Establiment del model de dades definitiu (esquema de la base de dades, definició dels camps i de les relacions entre aquestes).

- Disseny de l'entorn de redacció (de cadascuna de les pantalles i de la navegació entre aquestes).

- Estudi sobre la càrrega inicial de les entrades de la segona edició del DIEC.

- Estudi sobre la càrrega inicial de les entrades de la primera edició del *Diccionari manual* de l'Institut al model de dades del DM2.

- Disseny de l'aplicació per a la consulta i l'obtenció d'informes de la base de dades.

A mitjan mes de juny l'empresa TecnicSoft i l'Institut van considerar enllestida l'anàlisi funcional de bona part del projecte i es van iniciar les tasques de programació. Els esforços abocats en el disseny i la implementació de l'aplicació informàtica del DM2 permeten de pensar que la tasca feta també serà rendible amb vista a futurs projectes lexicogràfics de l'IEC.

b) *Nou diccionari normatiu*

Durant el curs 2007-2008 s'han fet diversos avenços en el projecte del futur diccionari normatiu de l'IEC.

En primer lloc, la Comissió de Lexicografia ha rebut l'encàrrec formal d'iniciar la discussió que ha de conduir a l'establiment de les bases del futur diccionari normatiu i d'elaborar un esbor-

rany del projecte, tenint en compte que aquest diccionari no ha de ser la continuació del DIEC2, sinó que s'ha d'elaborar segons la metodologia de la lexicografia actual. L'esborrany que elabori la Comissió se sotmetrà al Ple de la Secció. La dita Comissió ha acceptat l'encàrrec i ha resolt que aquest nou projecte lexicogràfic es durà a terme a les OL, sota la direcció del doctor Joaquim Rafel.

Un cop fet aquest primer pas, la CL i la SF han determinat que, abans d'iniciar les tasques del diccionari, cal definir dues qüestions fonamentals: quin model de llengua ha de reflectir aquest diccionari i quin model de diccionari vol fer l'Institut.

Pel que fa al model de llengua del futur diccionari normatiu, la CL ha elaborat al llarg de diverses reunions, i amb el suport de les OL, el document *El model de llengua del futur diccionari normatiu de l'Institut d'Estudis Catalans*. Aquest document fou presentat al Ple de la SF del dia 18 d'abril de 2008. Durant la discussió, la Secció acordà de crear una comissió específica encarregada de preparar i dirigir el debat sobre el model de llengua. Aquesta nova comissió ha elaborat el document *El model de llengua del futur diccionari de l'IEC. Guió per al debat*, que fou presentat al Ple de la Secció del dia 4 de juliol.

Paral·lelament, i per encàrrec de la CL, les OL han fet diverses proves per tal d'estudiar com es poden aplicar al dic-

cionari els criteris establerts per la SF en la *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana. I. Fonètica* (marcatge de la variació diatòpica i de la variació diastràtica).

Altres activitats

a) Consultes lèxiques o lexicogràfiques

Les OL col·laboren habitualment en la resolució de problemes relacionats amb el lèxic i la lexicografia plantejats tant pels diversos serveis, oficines i projectes del mateix Institut com per institucions foranes i per particulars.

Durant el curs 2007-2008 les OL han donat resposta a cinquanta-dues consultes, procedents del Servei de Correcció Lingüística de l'IEC, de l'Oficina d'Assessorament Lingüístic de la Secció Filològica, de l'Oficina d'Onomàstica i de l'Oficina de Gramàtica de l'IEC, del TERMCAT, d'Enciclopèdia Catalana, dels Serveis Lingüístics de la Universitat de Barcelona o de l'editorial Castellnou.

També s'ha donat resposta a noranta-tres consultes rebudes a la bústia de les Oficines Lexicogràfiques com a conseqüència de la publicació del DIEC2 a Internet.

Les OL han pres part en diverses reunions amb l'Oficina d'Assessorament Lingüístic de la SF relacionades amb l'organització de l'Optimot (nou servei de consultes de la Generalitat de Catalunya). El dia 7 d'octubre un membre de les OL impartí una sessió formativa sobre el

DIEC2 (característiques i explotació) al personal d'aquest servei.

L'11 de novembre, i a petició del president de la Secció Filològica, les OL van atendre un grup de professors convidats per la Càtedra UNESCO de Llengües i Educació a una activitat de formació i intercanvi de les experiències catalana, aimara, guaraní, maputxe i quítxua a propòsit del procés de recuperació de la llengua. Un membre de les OL va fer una xerrada sobre la constitució del lèxic normatiu català.

Així mateix, el 3 d'abril un membre de les OL va oferir a un grup d'alumnes de la Universitat d'Alacant de visita a diversos centres de treball lingüístic de Barcelona una xerrada sobre la naturalesa de la tasca lexicogràfica.

b) *Sol·licituds de materials*

Arran de les sol·licituds fetes per part de diversos membres de la Secció Filològica, les OL han elaborat informes sobre determinats aspectes del DIEC: sobre les locucions del DIEC2, sobre els criteris emprats per a la selecció de neologismes, sobre les novetats del DIEC2 respecte del DIEC1 i sobre els dialectalismes del DIEC1.

També s'han redactat diversos informes com a resposta a les propostes i comentaris que alguns membres de la Secció Filològica han fet arribar a les OL per tal que siguin tinguts en compte amb vista a futures reimpressions del DIEC2.

El mes de setembre de 2007 es van lliurar a l'empresa Maxigramar algu-

nes dades del DIEC2 en suport electrònic, d'acord amb el contracte de col·laboració que l'IEC va signar amb la dita empresa per a la cessió d'informacions del diccionari normatiu.

L'octubre de 2007 les OL van lliurar a l'Institut Universitari de Lingüística Aplicada de la Universitat Pompeu Fabra el DIEC2 en suport electrònic (fitxers de text etiquetat), d'acord amb el conveni signat entre la UPF i l'IEC per a la cessió del diccionari.

El gener de 2008 les OL van preparar la llista de tots els noms científics del DIEC2 agrupats per àrees temàtiques, com a resposta a la sol·licitud feta pel senyor Eduard Parés Español, especialista que va col·laborar en l'elaboració de la segona edició del DIEC.

El mes de maig de 2008 les OL van lliurar al Servei Lingüístic de la Confederació de Comerç de Catalunya una llista d'articles i accepcions nous del DIEC2 que són denominació de fruites.

Atès que el procés de publicació de les novetats del DIEC2 respecte del DIEC1 es preveia llarg, les OL han tramès les llistes de diferències entre les dues edicions del *Diccionari* a qui, per necessitats de la feina diària, les necessita i les ha sol·licitat: al coordinador del projecte del *Diccionari del català contemporani* de l'IEC, als Serveis Lingüístics de la Universitat de Barcelona i al departament de diccionaris d'Enciclopèdia Catalana. També s'han enviat a En-

ciclopèdia la llista d'accepcions noves del DIEC2 i la d'accepcions del DIEC1 que han estat suprimides.

c) Consell Supervisor del TERMCAT

Un membre de les OL participa en les reunions que el Consell Supervisor del TERMCAT fa amb una periodicitat quinzenal amb l'objectiu de normalitzar neologismes tècnics i científics.

d) Assistència a jornades i conferències

Els dies 24, 25 i 26 d'octubre de 2007 les OL van assistir a les sessions del Simposi Internacional sobre el Català al Segle XX: Balanç de la Situació i Perspectives, organitzat per la Secció Filològica en ocasió de la celebració del Centenari de l'IEC.

El dia 7 de novembre de 2007 les OL van assistir a l'Espai Terminològic 2007, organitzat pel Centre de Terminologia TERMCAT a la seu de l'Institut i dedicat al tractament dels manlleus.

Les OL van assistir al curs organitzat per la Societat Catalana de Llengua i Literatura «L'etimologia. Part de la lingüística o ciència autònoma?», impartit pel doctor Jordi Bruguera a la seu de l'Institut els dies 3, 10, 17 i 24 d'abril de 2008.

Del 7 al 10 de maig de 2008 les OL van assistir al I Congrés Internacional de Neologia en les Llengües Romàniques, organitzat per l'Observatori de Neologia i l'Institut Universitari de Lingüística Aplicada de la UPF, que va tenir lloc a la seu de l'Institut d'Estudis Catalans.

El dia 14 de juliol de 2008 les OL van assistir a la sessió de formació «FrameNet i la semàntica lèxica», impartida pel professor Charles J. Filmore a la seu de l'IEC.

Del 15 al 19 de juliol de 2008 les OL van assistir al XIII Congrés Internacional EURALEX, que va tenir lloc a Barcelona, organitzat pel grup de recerca InfoLex de l'Institut Universitari de Lingüística Aplicada de la Universitat Pompeu Fabra, i en el qual les Oficines van presentar la comunicació titulada «El Diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans (2007): el tractament de la pronominalitat verbal».

Publicacions

FRADERA, Imma; FULLANA, Olga; MONTALAT, Pere; SANTAMARIA, Carolina. «El Diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans (2007): el tractament de la pronominalitat verbal». A: BERNAL, Elisenda; DECESARIS, Janet [ed.]. *Proceedings of the XIII EURALEX International Congress (Barcelona, 15-19 July 2008)*. Barcelona: IULA: Documenta Universitaria, 2008. (Sèrie Activitats; 20).

Altres

Les OL han assistit a la sessió informativa sobre la Llei de protecció de dades (11 d'abril de 2008) i han participat en dues reunions sobre el pla estratègic de l'Institut (14 d'abril i 12 de juny de 2008).

Secretaria Científica

Secretari científic: Ricard Guerrero
i Moreno

La Secretaria Científica té com a funcions generals assistir en tot allò que fa referència a la gestió de les activitats de recerca de l'Institut, organitzades pel Consell Permanent i l'Equip de Govern, i donar suport continuat a la realització i la difusió de les activitats de recerca de les seccions, les delegacions i les societats filials.

També són funcions de la Secretaria Científica potenciar, fomentar i coordinar les activitats de recerca i desenvolupament en tot l'àmbit de les terres de llengua i cultura catalanes. Per tal d'acomplir-les, l'any 2003 es va posar en funcionament l'Observatori de la Recerca de l'IEC (OR-IEC).

Activitats de suport i difusió de la recerca

Comissió d'Investigació (ajuts de l'IEC per a programes de recerca)

La secretaria de la Comissió d'Investigació de l'IEC, creada el 30 de juny de 1994, recau en el secretari científic. Durant els mesos de desembre de 2007 i gener de 2008 aquesta Comissió s'ha reunit en quatre ocasions (5, 11 i 17 de desembre de 2007 i 30 de gener de 2008) amb la finalitat de fer el seguiment i valorar els resultats dels programes de recerca del

primer Pla Triennal de Recerca 1PTR (2005-2007); resoldre les convocatòries per a les activitats i les publicacions de les societats filials, i, finalment, establir els criteris, fer la convocatòria i resoldre el segon Pla Triennal de Recerca 2PTR (2008-2010).

El Consell Permanent, en la reunió del dia 20 de desembre de 2007, va aprovar la quantitat de 500.000 euros per a la convocatòria de programes de recerca per a l'any 2008. La proposta de distribució que va presentar la Comissió d'Investigació va ser aprovada pel Consell Permanent en la reunió del 10 de gener de 2008 i el dia 15 de febrer va quedar tancat el repartiment definitiu de la convocatòria de programes de recerca del segon Pla Triennal de Recerca (2PTR), per al trienni 2008-2010.

També s'han enviat les cartes de comunicació als investigadors principals, amb la finalitat que puguin distribuir el pressupost d'acord amb la quantitat acceptada i signin un document d'acceptació i compromís.

Reunions de la Comissió de les Societats Filials (ajuts de l'IEC per a activitats i publicacions de les societats filials)

També recau en el secretari científic la secretaria de la Comissió de les Societats Filials de l'IEC. Al llarg del curs 2007-2008 han tingut lloc tres reunions d'aquesta

Comissió: el 17 de desembre de 2007 i el 4 de febrer i el 20 de juny de 2008.

En la primera d'aquestes reunions el secretari científic anuncià l'obertura d'una convocatòria d'ajuts per a activitats i publicacions extraordinàries de les societats filials, a realitzar durant l'any 2008. Vint-i-dues filials s'han beneficiat d'ajuts per a activitats per un import total de 200.000 euros, mentre que divuit s'han beneficiat d'ajuts per a publicacions extraordinàries per un import total de 60.000 euros.

Reunions de delegats territorials de l'IEC

Els dies 6 i 7 de març de 2008 els delegats i el personal de suport de les delegacions territorials de l'IEC han mantingut una reunió per a tractar del pla d'activitats, de la distribució del pressupost per al 2008 i de la situació de les publicacions pendents. També han rebut informació sobre l'Observatori de la Recerca i el portal Meridià.

Programes de recerca i publicacions

La ciència en la història dels Països Catalans

El 23 de setembre de 2007 moria Vicent Lluís Salavert, element clau en la publicació dels dos primers volums d'aquesta obra. Al llarg del curs s'ha avançat en el procés d'edició del tercer i darrer volum, del qual es troba pendent de completar la il·lustració i els índexs.

Projecte Scriptorium

Aquest projecte, coordinat per l'Institut d'Estudis Catalans amb el suport de les fundacions Alsina i Bofill, Torrens-Ibern i Congrés de Cultura Catalana, té com a objectiu principal publicar en català llibres bàsics de text universitaris de les carreres científiques o tècniques, especialment dels primers cursos.

El 17 de gener de 2008 s'ha presentat la traducció de la sisena edició nord-americana del llibre *Bioquímica*, de Lubert Stryer, Jeremy M. Berg i John L. Tymoczko. Es tracta del text de la seva matèria més utilitzat al món i és conegut de tots els estudiants de primers cursos de medicina, farmàcia, biologia, veterinària i altres carreres de l'àrea de les ciències de la vida i de la salut. El llibre ha anat incorporant a les successives edicions els canvis i avenços produïts en aquesta àrea de coneixement i ha arribat a adoptar un plantejament nou en l'estudi dels éssers vius que arrenca de l'actual perspectiva molecular de l'evolució aportada per la genòmica i la proteòmica. L'obra tracta en profunditat la química de la vida i presenta un text d'una gran qualitat científica i els millors recursos de l'edició i la didàctica de les ciències experimentals: una gran profusió de figures i esquemes en color, apèndixs de gran utilitat per a l'estudiant, problemes (amb la solució al final del llibre) que permeten l'autoavaluació dels conceptes apresos a cada lliçó i una sèrie de recursos

complementaris disponibles a Internet, com ara la possibilitat d'estudiar les proïeïnes en la seva estructura tridimensional, de fer exàmens o d'aprofundir alguns temes tractats en el llibre.

Ha estat traduït per un equip de químics, biòlegs i bioquímics de la Universitat de València (Coral Barrachina, Alma Bracho, Eavan Dorsey, Josep Vicent Forment, Ismael Mingarro, Helena Mira, Marcellí del Olmo i Anna Saurí), sota la supervisió com a curador de Juli Peretó, professor titular de bioquímica i biologia molecular de la Universitat de València i membre de la Secció de Ciències Biològiques de l'IEC, amb la col·laboració de Mercè Pamblanco, també professora titular de bioquímica i biologia molecular de la mateixa universitat. Els textos traduïts han estat revisats primerament pels curadors i posteriorment pel Servei de Correcció Lingüística de l'Institut d'Estudis Catalans.

Es troben en preparació dos llibres més, un de microbiologia i un altre d'estadística.

Altres publicacions

També han aparegut les publicacions corresponents a les jornades «L'aire i el medi» i al cicle de conferències «Els premis Nobel de l'any 2005» i ha continuat el seguiment de les publicacions corresponents a les jornades «Població, societat i país» i al cicle de conferències «Els premis Nobel de l'any 2006».

Jornades

Sota el terme de jornades s'inclouen activitats de característiques diverses, però que tenen en comú o bé el fet de tractar, amb un elevat nivell científic, de temes amb una àmplia repercussió social o bé el de representar un primer pas per al desenvolupament de projectes de recerca sobre una temàtica determinada.

Primeres Jornades Catalanes de Revistes Científiques

Fent-se ressò de les inquietuds d'autors, editors i revisors de publicacions periòdiques científiques o de divulgació científica, la Secretaria Científica de l'IEC ha organitzat a la seu de l'Institut les Primeres Jornades Catalanes de Revistes Científiques amb els objectius següents:

— Revisar els principals condicionants dels autors, dels editors i dels revisors de revistes científiques.

— Valorar les possibles estratègies de les revistes modestes per a sobreviure enmig de les publicacions més poderoses del seu camp.

— Discutir l'idioma de difusió escrita del coneixement segons els camps de recerca i els destinataris de la publicació, els criteris editorials recomanables i la distribució de continguts.

— Examinar la importància que s'atorga actualment al factor d'impacte i al sistema de revisió d'experts (*peer review*) per mantenir la qualitat i fiabilitat de la informació publicada.

— Examinar el paper de les empreses editorials en la difusió de la informació en un moment de concentració del món editorial, que està quedant en mans d'unes poques empreses, i les alternatives (venda directa de la revista o pagament per part d'una institució —normalment una societat científica— del servei de publicació i difusió) d'obtenció de beneficis.

— Discutir el futur de la iniciativa per a l'accés lliure (*open access*).

— Discutir la situació actual de la recerca.

— Discutir accions i activitats que promoguin el coneixement social de la ciència.

Aquestes jornades, que van tenir lloc del 3 al 5 de desembre de 2007, han estat complementades al llarg del curs amb successives sessions de treball sobre aspectes concrets de la publicació de revistes científiques i estudis de casos. La primera, el 8 de febrer de 2008, amb una conferència de M. Francisca Abad, directora del Departament d'Història de la Ciència i Documentació de la Universitat de València, sobre «Modelos de negocio de las revistas de acceso abierto» i una presentació de David H. Thomas, de ScholarOne-Thomson (Londres), sobre «Manuscript CentralTM Feature Highlights» (gestió digital d'articles). La segona, l'11 d'abril de 2008, amb una conferència d'Amadeu Pons, professor de la Facultat de Biblioteconomia i Documen-

tació de la Universitat de Barcelona, sobre normes ISO de revistes científiques i presentacions dels casos de diferents revistes: *Revista de Física*, a càrrec d'Ignasi Labastida; *Omnis Cellula*, a càrrec de Carme Puche; *International Microbiology*, a càrrec de Mercè Berlanga, o *Geologica Acta*, a càrrec d'Ángeles Santos.

Conferències

Una altra via per a divulgar els coneixements científics i promoure l'activitat de les seccions i les societats filials de l'Institut són els cicles de conferències. Durant el curs 2007-2008 han tingut lloc els cicles següents.

Tercer cicle de conferències magistrals

La comunicació científica té per objectiu posar a l'abast de la societat els coneixements aconseguits en qualsevol branca de la ciència. Per a assolir-ho, hi ha uns elements imprescindibles i comuns a tots els àmbits del saber: el llenguatge clar i la utilització de termes i expressions que puguin ser entesos per un públic no especialitzat. Hom pot pensar que això és molt difícil d'aconseguir en determinades matèries. Però això no és així, com ho demostra el fet que científics molt prestigiosos s'hagin convertit en grans divulgadors, amb llibres, articles de premsa i programes de ràdio o televisió. Aquest cicle de conferències, que s'ha programat per tercera vegada aquest curs, pretén contribuir a trencar les barreres que se-

paren la ciència de la societat i posar el coneixement científic a l'abast de tothom. El cicle del curs 2007-2008 l'han integrat les conferències següents:

— Conferència inaugural, a càrrec de Bernat Sòria, ministre de Sanitat i Consum: «La recerca biomèdica a Espanya. El vessant del pacient». 23 d'octubre de 2007.

— Conferència de Carles Pedrós-Alió, investigador de l'Institut de Ciències del Mar (CSIC) de Barcelona: «Genòmica marina» (acte organitzat conjuntament amb les seccions de Microbiologia i d'Ecologia de la Societat Catalana de Biologia, filial de l'IEC). 21 de novembre de 2007.

— Conferència de James Testa, de l'Institute for Scientific Information de Thomson Scientific (Filadèlfia, Pennsilvània, EUA): «Impact Factor in context: origins and use», en el marc de les Primeres Jornades Catalanes de Revistes Científiques. 3 de desembre de 2007.

— Conferència de Jacek Wierzechos, cap del Servei de Microscòpia Electrònica de la Universitat de Lleida: «Detecció de vida microbiana en ambients extrems i anàlegs de Mart» (acte organitzat conjuntament amb les seccions de Microbiologia i d'Ecologia de la Societat Catalana de Biologia). 11 de gener de 2008.

— Conferència de Josep Piqueras, responsable de la Unitat d'Hematometria Automatitzada dels Laboratoris Clínics de l'Hospital General Universita-

ri Vall d'Hebron: «Fongs i salut humana». 24 de gener de 2008.

— Conferència de Milton da Costa, professor del Departament de Bioquímica de la Universitat de Coïmbra (Portugal): «A vida no limite e as suas aplicações biotecnológicas». 7 de febrer de 2008.

— Conferència de Marta Cavazza, professora del Departament de Filosofia de la Universitat de Bolonya (Emília-Romanya, Itàlia): «Laura Bassi e Giuseppe Veratti, una coppia “elettrica” nell'Italia dei Lumi» (acte commemoratiu del Dia de la Dona Treballadora, amb la col·laboració de la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica). 5 de març de 2008.

— Conferència de Cai Puigdefàbregas, professor del Departament d'Enginyeria del Petrol i Geofísica Aplicada de la Universitat Noruega de Tecnologia i Ciències de Trondheim (Noruega): «Deriva continental i geologia del petroli a l'Atlàntida». 7 de maig de 2008.

— Conferència de Ramon Folch, president del Consell Social de la Universitat Politècnica de Catalunya: «Ecologia i arquitectura: empirisme i creativitat». 28 de maig de 2008.

— Conferència de Lynn Margulis, *distinguished professor* a la Universitat de Massachusetts a Amherst: «Simbiogènesis y simbioma: la evolución escondida». 9 de juliol de 2008.

Conferències magistrals a València

Algunes de les conferències dels cicles «Ciència per a la ciutadania» han estat repetides pels mateixos conferenciants a Octubre Centre de Cultura Contemporània de València. El curs 2007-2008 han estat les següents:

— Conferència d'Antoni Accensi, del Centre Europeu de Recerca i Tecnologia de l'Espai (ESTEC) de l'Agència Europea de l'Espai (ESA): «Vestit d'activitats extravehiculars». 20 de desembre de 2007.

— Conferència de Carles Pedrós-Alió, investigador de l'Institut de Ciències del Mar (CSIC) de Barcelona: «Genòmica marina». 31 de gener de 2008.

— Conferència de Josep Piqueras, responsable de la Unitat d'Hematometria Automatitzada dels Laboratoris Clínics de l'Hospital General Universitari Vall d'Hebron: «Fongs i salut humana». 28 de febrer de 2008.

IX Cicle de conferències sobre els premis Nobel

L'Institut d'Estudis Catalans organitza cada any un cicle de conferències per a explicar i debatre els treballs guardonats amb els premis Nobel, que concedeix l'Acadèmia Sueca. El novè d'aquests cicles, dedicat als premis de l'any 2007, ha tingut lloc del 10 al 20 de desembre de 2007. Enguany, atès el caràcter de la motivació del Premi Nobel de la Pau, s'ha afegit al cicle una conferència sobre els

guardonats amb aquest premi, que ha tingut lloc el 16 de gener de 2008.

— Conferència sobre el Premi Nobel de Literatura concedit a Doris Lessing: «Doris Lessing o el triomf de la lectura», a càrrec de Marta Pessarrodona, poeta i traductora. Coordinada per la Societat Catalana de Llengua i Literatura. 10 de desembre de 2007.

— Conferència sobre el Premi Nobel de Física concedit a Albert Fert i Peter Grünberg: «La magnetoresistència gegant o l'art de manipular l'espín», a càrrec de Xavier Batlle, del Departament de Física Fonamental i l'Institut de Nanociència i Nanotecnologia de la Universitat de Barcelona. Coordinada per la Societat Catalana de Física. 11 de desembre de 2007.

— Conferència sobre el Premi Nobel de Fisiologia o Medicina concedit a Mario R. Capecchi, Oliver Smithies i Martin J. Evans: «Manipulacions genètiques amb cèl·lules mare embrionàries que obren camí a la teràpia gènica», a càrrec de Jaume Reventós, del Grup de Recerca Biomèdica de l'Hospital de la Vall d'Hebron (Barcelona). Coordinada per la Societat Catalana de Biologia. 12 de desembre de 2007.

— Conferència sobre el Premi Nobel de Química concedit a Gerhard Ertl: «Nous avenços en catàlisi i superfícies sòlides», a càrrec de Jordi Llorca, de l'Institut de Tècniques Energètiques de la Universitat Politècnica de Catalunya. 13 de desembre de 2007.

— Conferència sobre el Premi Nobel d'Economia concedit a Leonid Hurwicz, Eric S. Maskin i Roger B. Myerson: «El disseny de mecanismes econòmics com a eina d'enginyeria social», a càrrec de Xavier Calsamiglia, del Departament d'Economia i Empresa de la Universitat Pompeu Fabra. Coordinada per la Societat Catalana d'Economia. 20 de desembre de 2007.

— Conferència sobre el Premi Nobel de la Pau concedit a Al Gore i al Grup Intergovernamental d'Experts sobre el Canvi Climàtic (IPCC): «Per què el canvi climàtic és una veritat incòmoda?», a càrrec de Josep Enric Llebot, del Departament de Física de la Universitat Autònoma de Barcelona i membre de la Secció de Ciències i Tecnologia de l'IEC. Coordinada per la Institució Catalana d'Història Natural. 16 de gener de 2008.

II Cicle de conferències sobre els premis Nobel a València

Per segona vegada ha tingut lloc també a València (Octubre Centre de Cultura Contemporània) el cicle de conferències sobre els premis Nobel de l'any.

— Conferència sobre el Premi Nobel de Física concedit a Albert Fert i Peter Grünberg, a càrrec de Xavier Batlle, del Departament de Física Fonamental i l'Institut de Nanociència i Nanotecnologia de la Universitat de Barcelona. Coordinada per la Societat Catalana de Física. 17 de desembre de 2007.

— Conferència sobre el Premi Nobel de Literatura concedit a Doris Lessing, a càrrec de Marta Pessarrodona, poeta i traductora. Coordinada per la Societat Catalana de Llengua i Literatura. 19 de desembre de 2007.

— Conferència sobre el Premi Nobel de Fisiologia o Medicina concedit a Mario R. Capecchi, Oliver Smithies i Martin J. Evans, a càrrec de Jaume Reventós, del Grup de Recerca Biomèdica de l'Hospital de la Vall d'Hebron (Barcelona). Coordinada per la Societat Catalana de Biologia. 9 de gener de 2008.

— Conferència sobre el Premi Nobel de Química concedit a Gerhard Ertl, a càrrec de Jordi Llorca, de l'Institut de Tècniques Energètiques de la Universitat Politècnica de Catalunya. 14 de gener de 2008.

— Conferència sobre el Premi Nobel d'Economia concedit a Leonid Hurwicz, Eric S. Maskin i Roger B. Myerson, a càrrec de Xavier Calsamiglia, del Departament d'Economia i Empresa de la Universitat Pompeu Fabra. Coordinada per la Societat Catalana d'Economia. 16 de gener de 2008.

— Conferència sobre el Premi Nobel de la Pau concedit a Al Gore i al Grup Intergovernamental d'Experts sobre el Canvi Climàtic (IPCC), a càrrec de Jaume Terradas, catedràtic emèrit d'Ecologia de la Universitat Autònoma de Barcelona i membre de la Secció de Ciències Biològiques de l'IEC. 16 de gener de 2008.

Altres activitats

Informació i gestions en relació amb ajuts externs per a recerca

Des de la Secretaria Científica s'ha informat les seccions, les societats filials i els directors dels projectes de recerca de la convocatòria de diversos ajuts externs; s'han elaborat, o bé revisat, les sol·licituds, i, finalment, s'han tramès a l'organisme competent.

També dins d'aquest capítol d'ajuts externs, des de la Secretaria Científica s'han fet diverses gestions per aconseguir subvencions per a projectes i centres de l'IEC: s'han mantingut contactes amb l'Administració del Govern central i amb entitats financeres.

Setmana de la Ciència

La Setmana de la Ciència a Catalunya té per objectiu apropar la ciència a la societat d'una forma atractiva i comprensible, a través de diverses activitats.

En l'edició de 2007, que s'ha celebrat del 9 al 19 de novembre, l'IEC, com en edicions anteriors, ha acollit diversos actes i reunions científiques i ha participat en altres que han tingut lloc fora de les seves seus.

La seu de l'IEC va ser l'escenari el dia 12 de novembre de la presentació del llibre *Las ciencias de lo artificial*, de Herbert A. Simon, amb el qual s'iniciava la col·lecció de l'Institut de Dret i Tecnologia de la Universitat Autònoma de Barcelona «La Razón Áurea». L'acte va ser presidit

per Salvador Giner, president de l'IEC, i hi van intervenir Ramon López de Mántaras, vicerector de l'Institut d'Investigació en Intel·ligència Artificial (IIA-CSIC); Pablo Noriega, científic titular de l'IIA-CSIC i traductor i editor del llibre; Miguel Ángel del Arco, director de l'editorial Comares, i Pompeu Casanovas, director de l'Institut de Dret i Tecnologia de la UAB.

La Secretaria Científica va organitzar, a l'Amfiteatre Gimbernat de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya, conjuntament amb l'Associació Catalana de Comunicació Científica (ACCC), i amb la col·laboració de la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica, la lectura dramatitzada de l'obra de teatre *Oxigen*, de Carl Djerassi i Roald Hoffmann, dirigida per Míriam Alamany i Carles Martínez.

L'IEC va participar igualment, representat per alguna de les seves societats filials, en activitats de la Setmana de la Ciència que van tenir lloc en altres espais, com ara la IV Jornada d'Avanços en Ecologia de la Societat Catalana de Biologia, que es va celebrar el 16 de novembre al Centre d'Estudis Avançats de Blanes, o la sessió científica sobre química i medi ambient que la Societat Catalana de Química va celebrar a l'Aula Magna de la Torre dels Frares de la Universitat de Vic el dia 14 de novembre.

Un cop celebrada la Setmana de la Ciència de 2007, s'ha assistit a diverses reunions de la comissió organitzado-

ra per preparar l'edició de 2008. A més de l'Institut, representat per la Secretaria Científica, formen part de la comissió organitzadora d'aquesta Setmana la Fundació Catalana per a la Recerca i la Innovació (FCRI); el Departament d'Innovació, Universitats i Empresa, el Departament d'Educació i el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya; onze universitats de Catalunya; el Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC); l'Institut de Cultura de Barcelona (ICUB), i l'Associació Catalana de Comunicació Científica (ACCC).

Participació a l'EuroScience Open Forum 2008 (ESOF 2008)

La Secretaria Científica va coordinar la participació de l'IEC a l'EuroScience Open Forum 2008 (ESOF 2008), que va tenir lloc a Barcelona del 18 al 22 de juliol de 2008. L'EuroScience Open Forum és una plataforma de debat i comunicació sobre la ciència i la tecnologia a Europa i al món que aplega tant científics de renom com joves investigadors, polítics i gestors de la recerca, empresaris i comunicadors. La de Barcelona n'ha estat la tercera edició (les dues anteriors van tenir lloc a Estocolm, el 2004, i a Munic, el 2006) i ha comptat amb més de quatre mil participants.

Ja abans de començar l'ESOF 2008, el 16 i el 17 de juliol de 2008 l'IEC va acollir a la seva seu unes sessions sobre «Policy and Technology for e-Science»

(Política i tecnologia per a la ciència oberta), un dels tres *satellite events* que van precedir el fòrum, organitzat conjuntament amb la Scholarly Publishing and Academic Resources Coalition (SPARC) i el Center for the Study of the Public Domain de la Universitat Duke (CSPD), amb la participació de Science Commons. Experts de diferents països d'arreu del món van presentar i discutir els principis del que s'anomena *ciència oberta*, una aposta per models de difusió en obert de la recerca, sense barreres tecnològiques ni legals, per tal de permetre una millor comunicació de la recerca científica.

També van tenir lloc a la seu de l'IEC dues reunions importants del programa de l'ESOF 2008: la de l'Associació Europea d'Editors Científics (European Association of Science Editors, EASE) i la del Consell Directiu de la Federació Mundial de Periodistes Científics (World Federation of Science Journalists, WFSJ). L'EASE és una associació professional d'editors i divulgadors científics de cinquanta països que treballen conjuntament per millorar la qualitat de la informació científica. El 19 de juliol va celebrar a la seu de l'IEC la seva Assemblea General anual i un seminari conjunt amb l'associació Mediterranean Editors and Translators (MET), amb el títol «The adventure of writing and publishing: the game of scientific publications». El Consell Directiu de la WFSJ es va reunir el dia 20 de juliol.

El 21 de juliol, després d'una segona lectura dramatitzada de l'obra *Oxygen*, es desenvolupà a la seu de l'IEC una recepció per als conferencians de l'ESOF 2008 en un acte presidit per José Montilla, president de la Generalitat de Catalunya, i Salvador Giner, president de l'IEC.

D'altra banda, tot al llarg de la durada de l'ESOF 2008, l'Institut va mostrar les darreres publicacions i els projectes de recerca científica a un estand situat a l'avinguda de la Reina Maria Cristina.

Consell Català de Comunicació Científica (C4)

Ha continuat la participació en el Consell Català de Comunicació Científica (C4), plataforma de trobada dels agents implicats en la comunicació científica a Catalunya, promogut per la Fundació Catalana per a la Recerca i la Innovació. El C4 vol afavorir en la societat catalana debats i reflexions crítiques sobre temes científics que ajudin la ciutadania a formar opinions sòlides i fonamentades i evitin actituds anticientífiques. L'Institut d'Estudis Catalans hi és representat pel secretari científic.

«Sopars amb estrelles»

Ha continuat la col·laboració amb la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona (RACAB) en la cinquena edició del cicle «Sopars amb estrelles», que ha tingut lloc del 13 de juny al 20 de setembre de 2008 a l'Observatori Fabra. Durant els mesos

d'estiu, d'ençà de l'any 2004, l'Observatori Fabra acull aquests «Sopars amb estrelles», una iniciativa que converteix els jardins de l'Observatori en l'escenari d'una singular proposta que combina l'activitat gastronòmica amb la científica i que permet gaudir d'un dels miradors més excepcionals de la ciutat de Barcelona i alhora apropar els ciutadans a un dels espais més emblemàtics del seu paisatge científic i cultural. L'estiu de 2008, a més de les xerrades divulgatives sobre astronomia bàsica i les visites guiades a les instal·lacions de l'Observatori, que inclouen l'observació d'objectes celestes per un telescopi centenari, s'han fet vint-i-cinc conferències sobre diferents camps del saber seguides del debat dels ponents amb el públic.

Bibliografia del Pla de l'Estany

La col·laboració amb l'Ajuntament de Banyoles per a la preparació d'una bibliografia sobre la comarca del Pla de l'Estany ha culminat el 21 de desembre de 2007 amb la presentació, a l'Arxiu Històric Comarcal de Banyoles, del web mitjançant el qual es pot accedir a la consulta d'aquesta bibliografia.

Observatoris

La Secretaria Científica organitza dos observatoris d'índole diferent: l'Observatori de la Recerca i la Xarxa CRUSCAT. (Vegeu l'apartat «Assessorament», dins del capítol VII, «Assessorament i promoció de la recerca».)